

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΥΠΡΙΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ, 'Αρ. 11
Διευθυντής - Έπιμελητής: Δρ. Κ. Γ. Γιαγκουλλής.

Κ. Γ. ΓΙΑΓΚΟΥΛΛΗ, δ. φ.

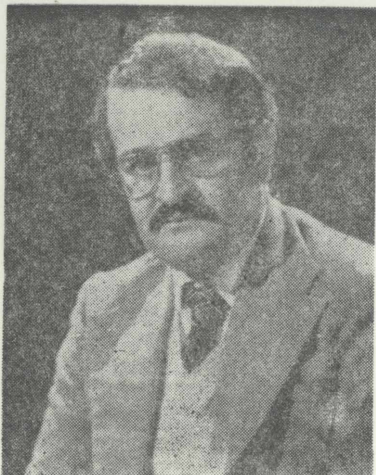
ΛΑΪΚΕΣ ΠΗΓΕΣ
ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Τόμος Β΄

Συνεργασία και ειρηνική συμβίωση
İşbirliği içinde barışça birlikte yaşam
Cooperation and peaceful coexistence

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1980

Constantinos Yangoullis was born in Yerolakkos — Nicosia, where he had his early education. In 1967 he graduated from the University of Salonica with a degree in Classics; he then returned to Cyprus, where he worked as a school-master. In 1976 he received his Ph.D. from the University of Salonica. He is the author of the following books:

- ★ Οἱ ποιητάρηδες τῆς Κύπρου, Θεσσαλονίκη 1976.
- ★ Νέα Ἑλληνικά Γ' τάξης Γυμνασίου, Λευκωσία 1977.
- ★ Ἡ τεχνικὴ τοῦ ποιητάρικου δίστιχου καὶ ὁ ποιητάρης Σέργης Γ. Καρεκλάς, Λευκωσία 1978.
- ★ Λαϊκὲς πηγὲς μελέτης τῆς Κυπριακῆς Ἱστορίας, τόμ. Α', Λευκωσία 1979.
- ★ Ἀνθολογία κυπριακῆς λαϊκῆς ποίησης, Λευκωσία 1980.
- ★ Κυπριακὴ λαϊκὴ ποίηση. Συναγωγὴ μελετῶν (1974 — 1980), Λευκωσία 1980.

He is also the editor of the following folk poets of Cyprus: (D. Takkas, K. Karneras, P. Pierettis, A. Yiorkallos, P. N. Kakolis, M. Dimitris, C. Hadjini-kolas, P. Kostomallis, P. Liasides, N. Kouvaros, Ch. Kolokasis, Chr. and C. Pringopoulos, C. and A. Katsantonis, A. Rousialis, N. Mavrides etc.).

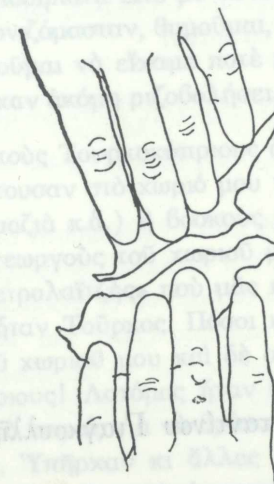
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΤΗΡΙΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ, Ἄρ. 11
Διευθυντῆς - Ἐπιμελητῆς: Δρ. Κ. Γ. Γιαγκουλλῆς.

Κ. Γ. ΓΙΑΓΚΟΥΛΛΗ, δ. φ.

ΛΑΪΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Τόμος Β'

Συνεργασία καὶ εἰρηνικὴ συμβίωση
İşbirliği içinde barışça birlikte yaşam
Cooperation and peaceful coexistence

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1980

τερο τὴν ὡραιότητα Σιεβκά τοῦ Μεμμέτη, γιατί τῆς πότιζα τὰ λουλούδια τοῦ κήπου της!

Πῶς μπορῶ ὅμως νὰ ξεχάσω τὶς δεκάδες τῶν Τουρκοκυπρίων ποὺ πέρασαν ἀπὸ τὸ σπῆτι μας, γιὰ νὰ παρακαλέσουν τὸν πατέρα μου, ποὺ ἦταν ἐπιστάτης στὰ Δημόσια Ἔργα, νὰ τοὺς δώσει δουλειά! Αὐτὸς σπάνια τοὺς ἀρνεῖτο κι αὐτοί, μὲ τὴ σειρά τους, σπάνια ξεχνοῦσαν τὴν καλοσύνη του. Ὅταν μεγάλωσα μάλιστα, ὅπου συναντοῦσα Τουρκοκύπριους καὶ τοὺς ἔλεγα τ' ὄνομά μου, μὲ ρωτοῦσαν ἂν ἦμουν γιὸς τοῦ «Μάστρε Γιαγκουλλῆ» ἀπὸ τὸ Γεράλακκο. Ἀρκετὲς φορὲς κεράστηκα γιὰ χατίρι τοῦ πατέρα μου στὸν Ἀγ. Βασίλειο, στὴ Σκυλλούρα, στὸ Διόριος κ.ά.

Οὕτε εὐκολὰ μπορῶ νὰ ξεχάσω ὅτι στὸ Ἀργάκι μισθώναμε κυρίως Τουρκοκύπριες γιὰ τὴν ἐκκοπὴ τῶν πορτοκαλιῶν μας. Στὸ ἴδιο χωριὸ σκότωνα τὶς ἐλεύθερές μου ὥρες παίζοντας καρτιά καὶ μὲ Τουρκοκύπριους ἢ κουβεντιάζοντας μὲ τὸν Ἀμππουλαράμνη, τὸ Χασάνη καὶ τὸν Ἐμίν, χωρὶς προκατάληψη, φόβο ἢ πάθος.

Ἀρκετὲς φορὲς διερωτήθηκα ἂν οἱ περιπτώσεις ποὺ ἀνάφερα ἦταν προσωπικὲς καὶ μεμονωμένες. Ἀπὸ τὶς ἐπαφές μου, ὥστόσο, μὲ ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ ἄκουα συχνὰ ὅτι ἡ συνεργασία μεταξὺ Ἑλληνοκυπρίων καὶ Τουρκοκυπρίων κάλυπτε ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ τόπου. Τοῦρκοι ἐρχόντουσαν καὶ γλεντοῦσαν στοὺς γάμους Ἑλληνοκυπρίων, ἐνῶ οἱ τελευταῖοι δὲν παρέλειπαν ν' ἀνταποδώσουν τὴ χειρονομία αὐτῇ τῶν Τουρκοκυπρίων. Ὁ λαϊκὸς ποιητὴς Γιακουμῆς Ἀσιόκκος, 69 χρόνων, ἀπὸ τὴ Λύση, μοῦ ἀνάφερε ὅτι οἱ Τουρκοκύπριοι ποὺ ἔρχονταν στοὺς δικούς μας γάμους χόρευαν καὶ τραγουδοῦσαν ὅπως ἀκριβῶς οἱ Ἑλληνοκύπριοι. Στὰ τραγούδια τους, βέβαια, ἀναμίγνυαν τουρκικὲς καὶ ἑλληνικὲς λέξεις, γιὰ νὰ γίνονται ἔτσι κατανοητοὶ ἀπὸ τὸ κοινό:

Ἐχτές, προχτές, ἀντίπροχτες μπεντοῦ βαρκάμι ἀκκάρτιμ,

ἔθελα νὰ ῥτω ἔσσω σου τζι ἀνὰν σινὶν κοκκάρτιμ!

Ὅμως καὶ δικοί μας δὲ δίσταζαν νὰ τραγουδοῦν στοὺς γάμους Τουρκοκυπρίων καθαρὰ τουρκικὰ τραγούδια καὶ σκοποὺς (μακκάμια, κατιφές, ἀμανέδες κ.ά.). Ἀεῖζει δὲ νὰ σημειωθεῖ ἐδῶ ὅτι συχνὰ οἱ Τοῦρκοι καλοῦσαν κοντὰ στοὺς δικούς τους ζορνατζήδες καὶ ταουλιτζήδες καὶ Ἑλληνοκύπριους βιολάρηδες, κυρίως τυφλοὺς, γιὰ νὰ μποροῦν ἔτσι νὰ χορεύουν κι οἱ τουρκάλλες χωρὶς... φόβο. Ἄν ὅμως οἱ δικοί μας ὀργανοπαῖχτες δὲν ἦταν τυφλοί, τότε τοὺς ἔδεναν τὰ μάτια μὲ μαντίλι.

Ἄν βλέπαμε ἢ ἀκούαμε, μοῦ ἀνάφερε ὁ Γ. Ἀσιόκκος, νὰ χορεύουν ἢ νὰ τραγουδοῦν στοὺς γάμους μας τοὺς Τουρκοκύπριους Καρὰ Κεμάλ, 56 χρόνων

ἀπὸ τὴ Σίντα (ὁ Τοῦρκος αὐτὸς λεγόταν καὶ Ζὸρ Μουσταφάς), τὸν Κουσεὴν Τέμπρελη, 68 χρόνων, ἀπὸ τὴ Σίντα, τὸ Σαλλαχὲ Τέμπρελη, ἀδελφὸ τοῦ προηγούμενου, τὸν Ἀλῆ Ἀρναούτ, ἀπὸ τὸ Πέργαμος, τὸ Τζικλούιν, 60 χρόνων, ἀπὸ τὰ Κούκλια Ἀμμοχώστου, καὶ τὸν Καρὰ Μεχμέτ, ἀπὸ τὴ Σίντα, δύσκολα θὰ τοὺς ξεχωρίζαμε ἀπὸ τοὺς Ἑλληνοκύπριους.

Συχνὰ λοιπὸν διερωτῶμαι ἂν ὑπάρχει πιθανότητα νὰ ἐπιστρέψουμε στὶς μέρες ἐκεῖνες τῶν παιδικῶν μας χρόνων. Δὲ διστάζω νὰ πῶ ὅτι αὐτὸ εἶναι δύσκολο νὰ συμβεῖ, ὅσο ὑπάρχουν ἐδῶ οἱ ξένοι στρατοὶ κι ὅσο ἄλλοι ἀποφασίζουν γιὰ τὸ μέλλον τοῦ λαοῦ μας, τόσο τῶν Ἑλληνοκυπρίων ὅσο καὶ τῶν Τουρκοκυπρίων. Κάτω ἀπ' αὐτὲς λοιπὸν τὶς συνθήκες ὁ πάγος εἶναι δύσκολο νὰ λιώσει καὶ τὸ τεῖχος τοῦ διαχωρισμοῦ νὰ γκρεμιστεῖ. Ἄν ὅμως οἱ δυὸ κοινότητες τῆς Κύπρου ἀφεθοῦν ἐλεύθερες νὰ λύσουν τὶς διαφορὲς τους, τότε τὰ πάντα εἶναι δυνατά. Τοῦ εἰρηνικοῦ ὅμως διακανονισμοῦ τοῦ προβλήματός μας πρέπει νὰ προηγηθεῖ μιὰ ἐντιμὴ καὶ εἰλικρινὴς ἐπαναπροσέγγιση. Ἐτοί οἱ εἰρηνικὸς διακανονισμὸς καὶ θὰ ἐπισηπευσθεῖ καὶ θὰ διευκολυνθεῖ. Ἡ ἐπαναπροσέγγιση θὰ δημιουργήσει, χωρὶς ἀμφιβολία, κλίμα ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καὶ κατανόησης, πράγμα ποὺ θὰ βοηθήσει τὶς ἐνδοκυπριακὲς συνομιλίες.

Μέσα στὰ πλαίσια τῆς προσπάθειας αὐτῆς γιὰ ἐπαναπροσέγγιση ἐντάσσεται κι ἡ ἔκδοση τοῦ βιβλίου αὐτοῦ. Ἀπὸ τὰ ποιητάρικα τραγούδια ποὺ παραθέτω ἐδῶ, προσπαθῶ νὰ δείξω ὅτι ἀγαστὲς ἦταν οἱ σχέσεις Ἑλληνοκυπρίων καὶ Τουρκοκυπρίων κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀγγλικῆς κατοχῆς καὶ μετὰ (ἀπὸ τὸ 1878, ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἄρχισαν νὰ μᾶς παραδίδονται τυπωμένα ποιητάρικα τραγούδια). Σχεδὸν ποτὲ δὲν εἶχαμε διακοινοτικὲς συγκρούσεις, διάφοροι δὲ φόνοι ποὺ διαπράχθηκαν κατὰ καιροὺς δὲν εἶχαν ποτὲ πολιτικὰ ἐλατήρια. Ἀναφέρονται μάλιστα περιπτώσεις ὅπου Ἑλληνοκύπριοι καὶ Τουρκοκύπριοι ἐνώνονται γιὰ νὰ ἐξοντώσουν κάποιον κοινὸ ἀντίπαλο ἢ ποὺ Τουρκοκύπριοι παρουσιάζονται σὲ δίκες ὡς μάρτυρες υπεράσπισης Ἑλληνοκυπρίων σὲ βάρος Τουρκοκυπρίων. Οὕτε ξεχνοῦμε, βέβαια, ὅτι Ἑλληνοκύπριοι ποιητάρηδες τραγουδοῦν θέματα ποὺ ἀφοροῦν Τουρκοκύπριους καὶ ἀντίθετα, τουρκοκύπριοι δηλαδὴ ποιητάρηδες γράφουν ἀποκλειστικὰ γιὰ Ἑλληνοκύπριους.

Στὴν ἐργασία μου αὐτὴ δὲ συμπεριλαμβάνω πηγὲς ἀπὸ περιόδους ἑξαρχείας τῶν πολιτικῶν παθῶν ἀνάμεσα στὶς δυὸ κοινότητες, γιατί πιστεύω πῶς οἱ ταραχὲς ποὺ σημειώθηκαν ἦταν ξενοκίνητες καὶ ἐξυπηρετοῦσαν συμφέροντα ἐξωκυπριακά.

Τὸ φωτογραφικὸ ὑλικό, ἐξάλλου, ποὺ παραθέτω πιστεύω ὅτι τεκμηριώνει τὰ κείμενά μου, στὰ ὁποῖα μπορεῖ ν' ἀνατρέξει ὁ μελετητὴς γιὰ περαιτέρω ἔρευνα καὶ προβληματισμό. Σκοπός μου δὲν εἶναι νὰ ἐξαντλήσω τὸ ὑπάρχον ὑλικό, ἀλλὰ μὲ ἀντιπροσωπευτικὰ κείμενα ἀπὸ διάφορους ποιητάρηδες νὰ συμβάλω στὴν ποθητὴ ἐπαναπροσέγγιση. Θὰ χαρῶ δὲ πολὺ ἂν τὸ βιβλίο αὐτὸ

τελικά φανεύει ότι εξυπηρέτησε το σκοπό για τον οποίο γράφτηκε. 'Η χαρά μου, βέβαια, θα είναι ξεχωριστή, αν φτάσει και σε τουρκοκυπριακά χέρια: οι σύντομες περιλήψεις και σημειώματά μου στα τουρκικά και στ' αγγλικά γράφτηκαν ακριβώς γι' αυτό το σκοπό.

Δρ. Κ. Γ. Γιαγκουλλής.

A¹

Η ΕΝ ΨΥΧΡΩ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ/ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΩΝ/ΚΩΣΤΑ ΜΙΣΙΑΟΥΛΗ/και ΝΤΕΡΒΙΣ ΚΑΒΑΖΟΓΛΟΥ/την 11ην 'Απριλίου 1965/ΣΥΝΤΑΧΤΗΣ/ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΠΠΟΥΡΑΣ/1965. (Τυπώθηκε στα Τυπογραφεία ΠΡΙΝΤΚΟ ΛΤΔ., Καϊμακλί/15.5 X 23. 5, σελ. 8, στ. 266).

Σε καιρούς δύσκολους για τον τόπο μας, όπου το μίσος και η μισαλλοδοξία εκτόπιζαν το πνεύμα της φιλίας, της συνεργασίας και της αδελφούσης ανάμεσα στους Έλληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους, δεν ξλείψαν οι άνθρωποι εκείνοι που με το παράδειγμά τους στάθηκαν υπέρμαχοι της ειρηνικής συμβίωσης ανάμεσα στις δυο κοινότητες. Σε μια στιγμή λοιπόν που οι δυο κοινότητες είχαν κιόλας οδηγηθεί από το διεθνή ιμπεριαλισμό στην άλληλοεξόντωση, δυο συνδικαλιστές, ο Κώστας Μισιαούλης και ο Ντερβίς Καβάζογλου, συνεχίζουν τη συνεργασία τους σ' όλα τα επίπεδα. Αυτό βέβαια δε σύμφερε στην ξενοκίνητη τουρκοκυπριακή ήγεσία, γι' αυτό στις 11 'Απριλίου 1965 οι δυο συνδικαλιστές βρέθηκαν δολοφονημένοι. 'Ο ποιητάρης Α. Μαρπούρας θρηνεί το χαμό τους.

Kıbrıs'ta Rumlarla Türkler arasındaki dostluk, işbirliği ve kardeşlik ruhunun güç günlerde nefret ve müsamahasızlıkla bir yana itildiği günlerde bile iki toplumun barış içinde birarada yaşamasını savunan ve buna örnek olan kişiler hiçbir zaman eksik olmamıştır.

İki toplumun uluslararası emperyalizm tarafından çatışmaya itildiği o günlerde Derviş Kavazoğlu ve Kostas Misiaoulis adlı sendikacılar birarada varoluş için uğraşlara devam ettiler. Ancak bu uğraş dışa bağlı Kıbrıs Türk liderlerinin hoşuna gitmiyordu ve iki sendikacı 11 Nisan 1965 günü öldürülmüş olarak bulundular.

Halk ozanı A. Mappuras onların kaybindan duyduğu hüznü dilegetiriyor.

When our country was going through difficult times and hatred and intolerance were displacing the spirit of friendship, cooperation and brotherhood between Greek Cypriots and Turkish Cypriots, we were not short of men, who, by their example proved worthy upholders of peaceful coexistence between the two communities of Cyprus.

At a time when the two communities had already been striven into conflict by International Imperialism, two trade unionists, Costas Misiaoulis and Dervis Kavazoglou, continued their endeavours to pursue co-existence at all levels. This, however, was against the interests of the foreign motivated Turkish Cypriot leadership and the trade unionists were found murdered on 11th April, 1965. Folk poet A. Mappouras laments their loss.

Λυπητερά λυπητερά τραούδι νά συντάξω,
τόν φόνον του Καβάζογλου παντού νά τόν φωνάξω.

Μαζίν και του συντρόφου του του Κώστα Μισιαούλη,
που τους άδικοσκότωσαν του σατανά οι δούλοι.

5 Χάννουνται δυο αγωνιστές της εργατικής εργάτες,
καρτέριν τους έστήσασιν κακούργοι τρομοκράτες.

Όλης της Κύπρου ό λαός μεγάλην πίκραν έχει,

- 10 πού χάννει δυο δραστήριους, δύο γερά στελέχη.
Μεγάλη αγανάκτησις παντού ἔν' ξαπλωμένη,
οἱ σὴν Κύπρον μανιχὰ, σ' ὅλην τὴν οἰκουμένη.
Ποὺ κάμαν τέτοιον ἐγκλημα, τέτοιαν αἰμοβορία,
τὰ ὄργανα τοῦ φασισμού, τὰ βρωμερὰ θηρία.
'Ανθρώπους ποὺ ἐργάζονταν μόνον γιὰ τὴν εἰρήνη,
γιὰ τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνη,
15 ἐσθῆσαν τοὺς ποὺ τὴν ζωὴν οἱ βάρβαροι, τὰ κτήνη.
Γιὰ τούτους τοὺς ἀγωνιστὲς ὅλος ὁ κόσμος κλαίει,
κατάρα καὶ ἀνάθημα στοὺς δολοφόνους λέει.
Ποὺ κρώννουνται τοὺς φασιστὲς καὶ κάθε καιροσκόπου,
χωρὶς νὰ τὸ σκεφτοῦν καλὰ πὼς ἔν' ζημιὰ τοῦ τόπου.
20 Τόσον τζαιρὸν μὲ τοὺς Ρωμιοὺς οἱ Τοῦρτζοι ἐδουλεῦκαν,
ἐτρώσαιν. ἐπίννασιν μαζὶν τζι ἐχωραττεῦκαν.
Σήμερα ἐκρωστήκασιν τοὺς κάθε διπλωμάτες,
τοῦ NATO τοὺς ἀρχιληστὲς, τοὺς ἀποικιοκράτες.
Τρῶσιν ἀμερικάνικα δολλάρια καμπόσοι
25 τζαὶ δὲν τοὺς κόφτει μνήματα ἡ Κύπρος ἂν γεμῶσει.
'Αγγλία καὶ 'Αμερική, ὅποθθεν παρπατήσουν,
μὲ κάθε τρόπον προσπαθοῦν τὸν κόσμον νὰ χωρίσουν.
Τὰ βρωμερὰ τοὺς σχέδια θέλουν νὰ ἐφαρμόσουν
καὶ δὲν τοὺς κόφτει χρήματα τζαὶ γαῖμαν ἂν διονώσουν.
30 'Εν' ἡ χαρὰ τοὺς νὰ θωροῦν φτωχοὺς τζαὶ πεινασμένους
τζαὶ τξείνους πὸν τοὺς κρώννουνται στὰ γαίματα χωσμένους.
'Ογδόντα χρόνια εἶχαν μας οἱ "Αγγλοι ἀποικίαν
τζαὶ κάμνασιν στὸν τόπον μας γιὰ πάντα ἀδικίαν.
Προπάντων μὲ τοὺς Γερμανοὺς τότες ποὺ τσακκωθῆκαν,
35 γιὰ τοὺς 'Εγγλέζους ἄδικα πόσοι ἐσκοτωθῆκαν!
Μὲ ὑποσχέσεις ψεύτικες ἐμᾶς ἐκαταφέραν,
ποὺ λέγασιν τὴν Κύπρον μας θὰ 'φήκουν ἐλευθέραν.
'Αν δὲν εἶχαν τοὺς "Ελλήνες δίπλα τοὺς τὸ σαράντα,
ὑπόδουλοι στοὺς Γερμανοὺς εἶχεν νὰ μείνουν πάντα.
40 Μὰ ἡ Τουρκία ἔμεινεν πόμακρα τζαὶ θωροῦσεν,
στάσῃ οὐδετερότητος τάχα πὼς ἐτηροῦσεν.
Τζαὶ σήμερα μὲ τὴν Τουρτζιὰν ἔχουσιν συμμαχίαν
τζαὶ πάσκουν μὲς σὴν Κύπρον μας νὰ φέρονν δυστυχίαν.
Γιὰ νὰ 'χουν μὲς στὸν τόπον μας βάσεις γερεῖς τοῦ NATO,
45 τοὺς Τοῦρκους μὲ τοὺς Χριστιανοὺς ἐκάμαν ἄνω κάτω.
Βάλλουν τοὺς Τοῦρκους νὰ ζητοῦν τὴν Κύπρον νὰ μοιράσουν
τζαὶ νὰ λαλοῦν μὲ τοὺς Ρωμιοὺς δὲν μπόρουν νὰ περάσουν.
Τόσα κακὰ οἱ φασιστὲς ποὺ κάμνουσιν τοῦ κόσμου
καὶ δὲν τοὺς ρίχνει μιὰν φωτιὰν ποὺ πάνω ὁ Θεὸς μου.

- 50 Οἱ Τοῦρτζοι γιὰ νὰ κάμουν αὐτὴν τὴν ἀνταρσίαν,
ἔν' πῶχουν ὑποστήριξιν 'Αμερικὴν καὶ 'Αγγλίαν.
Καὶ τὴν θηριωδίαν τοὺς νὰ ποῦν ὅσοι τολμήσουν
μὲ κάθε τρόπον προσπαθοῦν νὰ τὸν δολοφονήσουν.
55 Διότι τζι ὁ Καβάζογλου, Τοῦρκος εἰς τὴν θρησκεία,
δὲν ἔθελεν στὸν τόπον μας νὰ 'ν' τοῦτ' ἡ ἀδικία.
'Ἐθελεν Τοῦρτζοι τζαὶ Ρωμιοὶ νὰ ζοῦν ἀγαπημένοι,
διότι μὲ τὸν πόλεμον ἔν' οὐλλοι ζημιωμένοι.

'Εξώφυλλο τραγουδιοῦ Α'

- 50 "Αλλος θὰ χάσει τὸ παιδὶν τζι ἄλλος τὸν ἀδελφόν του
τζαὶ βάφκει μὲ τὰ γαίματα τὸν τόπον τὸν δικόν του.
60 "Ανθρωπος προοδευτικὸς στῆς ἐργατιᾶς τὴν τάξη,
ἔπασκεν ποὺ τὴν κόλασιν τοὺς Τοῦρκους ν' ἀπαλλάξει.
'Οσ' ἦταν μετριοπαθεῖς πολλὰ τὸν ἀγαποῦσαν,
γιὰ τούτην τὴν προσπάθειαν πάντα τὸν ἐκτιμοῦσαν.
'Αλλ' ὅμως οἱ αἰμοχαρεῖς, ποὺ ἐδιψοῦσαν γαῖμαν,
τ' ὄνομαν τοῦ Καβάζογλου ἀκοῦαν το τζαὶ τρέμαν.
65 Μὲ κάθε μέσον ὑπουλον ἐθέλαν νὰ 'βρουν τρόπον
νὰ τ' ἀφαιρέσουν τὴν ζωὴν, νὰ λείψει ποὺ τὸν τόπον.
Στὸ Δάλιν ὁ Καβάζογλου τώρα ἐκαποικοῦσεν,
κόμα ἦτον ἀνύπαντρος, ἐλευθέρως ἐξοῦσεν.

- 70 Στὴν Λευκωσίαν πού τζαιρὸν εἶχεν τὸ μαχαζίν του
σὰν μαραγκὸς τζι ἐργάζονταν τζαὶ Χριστιανοὶ μαζὶν του.
Ἀπὸ τὸ πενηταεφτά, στὲς πρώτες φασαρίες,
πού κάφκασιν τὲς ἐκκλησιὲς τζαὶ τὲς περιουσίες,
ἔφυεν ὁ Καβάζογλου ἀπὸ τὴν Λευκωσία,
75 γιὰτὶ ἦτον ἐνάντιος στὴν κάθε φασαρία.
Ἡ μόνη του προσπάθεια πού ᾿χεν ὁ καημένος
ἦταν ὁ κόσμος νὰ περνᾷ οὖλος ἀγαπημένος.
Μέσα στὸ κόμμα τῆς ΠΕΟ τὸν ἀγαποῦσαν οὖλοι,
στὸ τέλος κάμνει σύντροφον τὸν Κώσταν Μιδιαούλη.
80 Τζαὶ τζεῖνος συνδικαλιστῆς, ἄνθρωπος μορφωμένος,
στὴν χώραν, στὴν Ἀκρόπολιν, ἦταν κατοικημένος.
Μαζὶν μὲ τὸν Καβάζογλου ὁπότεν ἐφιλέσαν,
γιὰ τὸ καλὸν τῆς ἐργατιᾶς ἀντάμα ἐδουλέσαν.
[...]

A²

ΕΝΑΣ ΣΤΥΓΕΡΟΣ ΦΟΝΟΣ/πού ἔγινε στὴ Λεύκαν/Ὁ ἄγριος φόνος τοῦ/ΓΙΑΝΝΗ Μ. ΣΙΑΗΛΟΥ ἐκ Λεύκας/ὑπὸ ἐνὸς κακούργου τοῦ/ΑΡΙΦ ΜΑΥΡΟΥ ἐκ ΛΕΥΚΑΣ/Ἡ σύλληψίς του καὶ καταδίκη του/εἰς δεκαπενταετὴ φυλάκισιν./ΠΟΙΗΜΑ ΣΥΝΤΑΧΘΕΝ ΥΠΟ/ΙΩΣΗΦ Α. ΜΙΧΑΗΛ/ΕΞ ΑΓ. ΜΑΡΙΝΑΣ (ΣΚΥΛΛΟΥΡΑΣ)/ΒΑΡΩ-ΣΙΑ—ΚΥΠΡΟΥ/1951. [Τύποις «ΛΟΥΤΣΙΟΣ» Τεύκρου 38 Βαρῶσια, 11.5 X 15.5, σελ. 16, στ. 480].

Τρεῖς Τούρκοι μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἀρίφ Μαῦρο, ἀπὸ τὴ Λεύκα, καταδιώξαν μὲ σκοπὸ νὰ σκοτώσουν τὸν ὁμόφυλό τους Σελεμιάνη Κουλουμεᾶ, ἐγκάρδιον φίλον τοῦ μαρωνίτη Γιαννῆ Σιάηλου, ἀπὸ τὴν Ἀγ. Μαρίνα τῆς Σκυλλούρας. Αὐτὸς δὲ διστάζει νὰ βοηθήσει τὸ φίλον του ἀντιμετωπίζοντας ὁ ἴδιος τοὺς ἐπίδοξους δολοφόνους. Αὐτὸ ὅμως ὁδηγεῖ στὴ δολοφονία του, ἐνῶ ὁ Κουλουμεᾶς βρῆκε καιρὸ καὶ γλίτωσε. Ὁ Γιαννῆς Σιάηλος θυσιάστηκε χάριν τοῦ Τούρκου φίλου του. Ὁ μαρωνίτης ποιητῆρς Ἰωσήφ Μιχαήλ, αὐτόπτης μάρτυρας, θρηνεῖ τὸ καμὸ τοῦ Σιάηλου.

Lefkeli Arif Mavros'la birlikte üç Kıbrıslı Türk, Şillura'nu Ay-Marina köyünden Maronit Yanni Şailu'nun yakın arkadaşı Süleyman Kuluma'yı öldürmek için Süleymanı kovalarken, Yannis Şailu dostuna yardım için araya girmekten çekinmedi. Yannis bu hareketiyle hayatını yitirirken Süleyman kaçıp kurtulma fırsatını buldu.

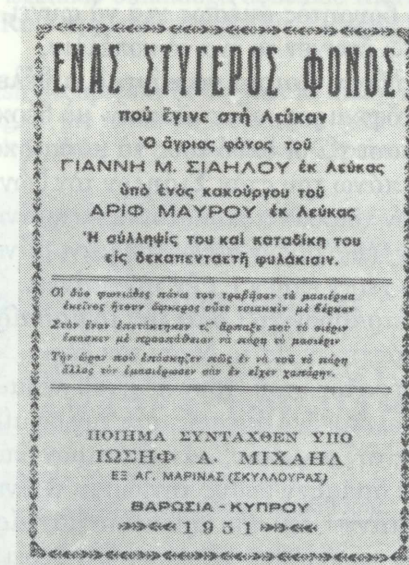
Arkadaşı Süleyman uğruna hayatını yitiren Yanni'nin fedakârlığı, olayın görgü tanığı Maronit ozan Yosif Mihail tarafından hüznle dile getiriliyor.

Three Turkish Cypriots led by Arif Mavros from Lefka pursued Turkish Cypriot Seleiman Koulouma, a close friend to maronite Yiannis Shailou from Ayia Marina tis Skylloura, with the purpose of murdering him. The latter did not hesi-

tate to help his friend by facing the would be murderers himself. This, however, led to his murder, while Kouloumas took the opportunity to run away and thus save his life. Yiannis Shailos was sacrificed for the sake of his Turkish Cypriot friend.

[...]

- 155 Μαζὶν του [ἐνν. ὁ Ἀρίφ] εἶχεν ἄλλους δυὸ γιὰ ὑπεράσπισήν του,
ὁ Μαῦρος πάλ' ἀρκίνησεν καὶ τὴν συζήτησήν του.
Τούρτζικα ἐλαλούσασιν μὲ τὸν Σουλεημάνην,
τζεῖνην τὴν ὥραν τὸ κακὸν ἐγίνην μάνι μάνι.

Ἐξώφυλλο τραγουδιοῦ Α²

- 160 Ὁ Σιάηλος φωνάζει τους — ἐλληνικὰ νὰ πεῖτε,
νὰ καταλάβουμεν τζι ἐμεῖς τὰ λόγια πού λαλεῖτε.
Ὁ Μαῦρος πολοήθηκεν τζαὶ μὲ μιὰν πείραν τόσην
τζαὶ λέγει του — θέλεις τωρὰ ἐμὲ νὰ μαχαιρώσεις.
Τούτην τὴν λέξην εἶπεν τὴν τζι ὅσον τζι ἂν ἐδυνήθην,
τὸν Σουλεημάνην ποτολμᾷ ν' ἀρπάξει πού τὰ στήθη.
165 Ὁ Σουλεημάνης σπρώχνει τον μὲ τὴν ὁρμήν του ὅλην,
τὸν Μαῦρον ἐν' πού κούντησεν τζαὶ πῆεν πισωκόλι.
Τοῦ Μαύρου ἡ παρέα του, πού 'τουν τζαὶ στρατιώτης,
πού τῆς κατηγορίας του τῆς ἴδιας ποιότης.
Γιὰ λόγον του περασπιστῆς ἐφάνηκεν ἀμέσως.

- 170 ὁ Σιάηλος ὅμως εὐθὺς ἐβρέθηκεν στὸ μέσον.
—Πήγαινε πίσω, λέγει του, ἐσέναν δὲν σὲ κόφτει,
ἔδωσέν του τῖαι τὴν γροθικιὰν εὐθὺς μὲς στὸ ριζόφτιν.
'Ο Σιάηλος εἰς τὴν στιγμὴν μὲ τὸν Σελεημάνην
κουνγκιὲς τοὺς ἀρκινήσασιν τῖαι πίσω μάνι μάνι.
- 175 Πίσω πίσω ἐπῆραν τοὺς περίπου δέκ' ἀσέλια,
τέσσερις νέοι δκιαλεχτοί, σὰν τὰ θηρία τέλεια.
'Ο στρατιώτης παρ' εὐθὺς τοῦ Μαύρου πολοήθην,
τούρτζικα τοῦ ἐφώναξεν τοικκὰρ πιτσάκ, 'Αρίφη.
'Ο Σουλεημάνης π' ἄκουσεν, ὁ φόβος τὸν τυλίγει,
ἐστράφην πίσω βουρητὸς ἀμέσως γιὰ νὰ φύγει.
- 180 "Αμα φοήθην τῖι ἐφυγεν τὸ ἓνα τὸ κοπέλλιν,
ὁ Μαῦρος πιδὼν ἦβρεν τζαιρὸν νὰ κάμει ὅ,τι θέλει.
Σιάηλος ἦτον ὄφκαιρος, οὔτε τσακκίν, μὲ βέρκαν,
ἐκείνοι ἐτραβήσασιν τῖι οἱ δκυὸ τοὺς τὰ μαθαίρικα.
- 185 'Ο στρατιώτης πάνω του στὸν Σιάηλον τὸν ζώννει,
ὁ Μαῦρος ἕτερον τσακκίν πάνω στὸν Σελεημάνην.
Ποὺ στράφηκεν, ἐβούρησεν πάνω του μάνι μάνι,
μὰ ὄφκαιρον τὸ χέριν ἐπῆεν τῖι ἓν τὸν πιάννει.
Στὸν Σιάηλον ἐτραβήσεν τῖι ὁ ἄλλος τὸ μαθαίριν,
μὰ μόλις τὸ ἐσιάστηκεν εἰς τὸ δικόν του σέριν,
- 190 ὁ Σιάηλος τριπέρατος, πού 'τον περιτοῦ λέρα,
πάνω του ἓν' πού ἐτρεξεν ἀμέσως σὰν τὴν σφαίραν.
Καθεαυτὸν σὰν τὴν στραπὴν, σὰν τ' ἄστρον ὅπου σβήννει,
τὸν στρατιώτην ἄρπαξεν εὐθὺς τὴν ὥραν τζείνην.
- 195 'Απὸ τὸ χέριν πιάννει τὸν ποὺ κράτεν τὸ μαθαίριν,
νὰ τοῦ τὸ πιάσει προσπαθεῖ, νὰ κάμει ὅ,τι ξέρει.
Τὴν ὥραν ποὺ ἐπάσκιζεν πὼς ἐννὰ τοῦ τὸ πάρει,
ὁ Μαῦρος ἦρθεν πίσω του, σὰν δὲν εἶχεν χαπάριν.
"Εδωσέν του τὴν μαθαίρικὰν στ' ἀριστερόν πλευρόν του,
τὴν σπλήναν του κατὰκοψεν μαζὶ μὲ τ' ἄντερόν του.
- 200 «Μαθαίρωσέ με», φώναξεν πρῶτα, «ρὲ Σελεημάνη»,
ὅμως γιὰ τὸ χατίριν του ἐπῆεν σὰν κουρπάνι
τῖαι τῖειαχαιμὰι τὰ γαίματα γινήκασιν λιμάνι.
'Ο Σουλεημάνης βουρητὸς νὰ φύγει νὰ γλιτώσει,
- 205 διότις δὲν ἐμπόρεσεν βοήθειαν νὰ δώσει.
[...]

στ. 193: χφ. καθ' αὐτὸν

στ. 202: χφ. κουρπάκι

ΕΝ ΛΥΠΗΡΟΝ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑ/Ο ΤΡΑΓΙΚΟΣ ΠΝΙΓΜΟΣ/ΤΟΥ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ/
ΑΝΔΡΕΑ ΖΟΡΠΙΔΗ/ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ/'Εκ Προδρόμου τῆς Μαραθάσης/
Συμβὰς τὴν 24ην Μαΐου 1937./ΠΟΙΗΜΑ/ΥΠΟ/ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ/
ΕΚ ΠΥΡΓΟΥ ΤΥΛΛΗΡΙΑΣ/ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΡΙΑΛΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑ, 15.5 X 23.5, σελ. 8,
στ. 203.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀγγλικῆς κατοχῆς στὴν Κύπρον, σὲ ἀρκετὲς περι-
πτώσεις Τοῦρκοι ἀστυνομικοὶ συνυπηρετοῦσαν μὲ Ἕλληνας συναδέλφους τοὺς
στὸν ἴδιον ἀστυνομικὸ σταθμὸ, εἴτε σὲ καθαρῶς τουρκικὰ εἴτε σὲ καθαρῶς ἑλλη-
νικὰ χωριά.

Kıbrıs'ın İngiliz işgalinde bulunduğu dönemde Kıbrıslı Türk polisler ya Türk
yada Rum köylerinde Rum meslekdaşlarıyla birlikte aynı karakollarda görev yapı-
lar.

During the British occupation of Cyprus in many instances Turkish Cypriot
policemen were serving at the same police-station with Greek Cypriot colleagues,
either in purely Turkish Cypriot or purely Greek Cypriot villages.

Ἐξώφυλλο τραγουδιοῦ A³

[...]

- 30 Γιατὶ ἦταν δραστήριος στὴν γλώσσαν καὶ τταλίμιν,
πάλιν τὸν ἐσυστήσασιν καὶ σοβαρῆς ἐγίνην.

Γιατ' ἔξερεν καθήκοντα κι εἶχεν καλὴν ιδέαν
ἀμέσως ἔξω στὰ χωρὰ ἐστεῖλαν τὸν Ἀνδρέαν.
Καὶ φέτι τὸν ἐστεῖλασιν στῆς Τιλλυρκᾶς τὰ μέρη,
35 μέσα στὸν Πύργον μάλιστα καθέννας νὰ τὸ ξέρει.
Ἐν' τέσσερις οἱ ζαπτιὲς ἐκεῖ ποὺ κατοικοῦσιν,
ὁλόκληρην τὴν Τιλλυρκὰν αὐτοὶ περιπολοῦσιν.
Πρῶτος εἶναι ὁ Ραματάς, ὁ ὑποδεκανέας,
Τταχίρης, Σπύρος μάλιστα τέταρτος ὁ Ἀνδρέας.
[...]

B¹

ΠΟΙΗΜΑ ΤΡΑΓΙΚΟΥ ΦΟΝΟΥ/ΓΕΝΟΜΕΝΟΥ/ΕΙΣ ΑΓΙΟΝ ΑΜΒΡΟΣΙΟΝ/ΗΤΟΙ/
Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ/ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ' ΘΩΜΑ/ΥΠΟ ΤΩΝ/ΚΩΤΖΑ ΓΙΟΥΣΟΥΦ/
Ἐκ Καλλιβατζιών/Καὶ ΚΩΣΤΗ ΒΑΣΙΛΗ (Ἑγγλέζου)/Ἐκ Χάρτζιας/Καὶ ἡ εἰς
θάνατον καταδίκη τοῦ/ΚΩΣΤΗ/Συνταχθὲν ὑπὸ/ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΧΑΠΕ-
ΣΙΗ/Ἐξ Ἀγίου Ἀμβροσίου (Ἐπαρχ. Κυρηνείας)./1935/Τύπ. Κ. ΚΥΡΟΥ—
ΛΕΥΚΩΣΙΑ (15.5 X 23.5, σελ. 8, στ. 289).

Τὰ τραγούδια ὑπ' ἀριθμὸ B¹, B², B³, B⁴, B⁵, B⁶ καὶ B⁷ ἀναφέρονται σὲ διά-
φορες δολοφονίες ποὺ ἐγίναν κατὰ καιροὺς εἴτε ἀπὸ Τουρικοκύπριους εἴτε ἀπὸ
Ἑλληνοκύπριους. Τὰ ἐλατήρια τῶν φόνων δὲν ἦταν ποτὲ πολιτικά, ἀλλὰ κα-
θαρῶς προσωπικά, κυρίως διαφορὲς στὶς κοινωνικὲς καὶ οἰκονομικὲς τους δο-
σοληψίες.

B¹, B², B³, B⁴, B⁵, B⁶ ve B⁷ sayılı türküler iki toplum fertlerinin çeşitli za-
manlarda birbirlerini öldürme olaylarını yansıtıyor. Öldürme nedenleri hiçbir za-
man siyasal olmadı. Bunlar tamamıyla kişisel nedenlere, özellikle sosyal ve ekono-
mik anlaşmazlıklara dayanıyor.

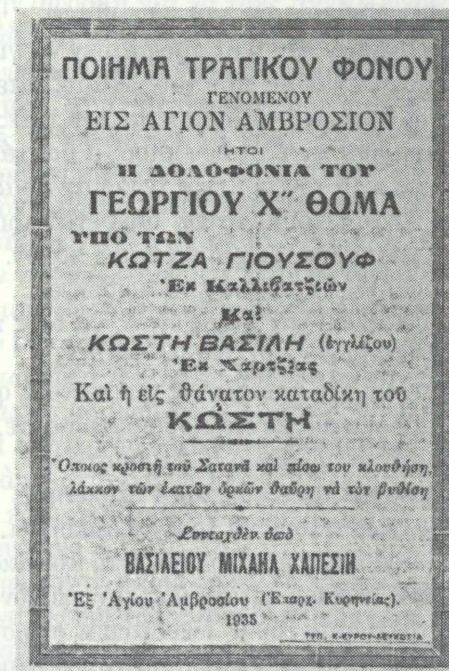
The songs under the number B¹, B², B³, B⁴, B⁵, B⁶ and B⁷ refer to various
murders committed either by Turkish or Greek Cypriots at different times. The
motives for the murders were never political but purely personal, mainly because
of differences in social and economic affairs.

Μεγαλοῦψιστε Θεὲ καὶ πλάστα τῶν ἀνθρώπων,
δημιουργὲ τῆς φύσεως παντοῦ σὲ κάθε τόπον.

Δῶσε μου φῶτισην γερὴν τῇ ἐγκράτειαν μεγάλην
νὰ γράψω ὅ,τι σκέφτομαι, χωρὶς τὰ λάθη πάλιν.

- 5 Παρακαλῶ σε, φῶτισην δῶσε στὸν νοῦν μου μόνον,
νέον τραγούδι λυπηρὸν νὰ γράψω γιὰ ἄνθρωπον.
Τὸν φόνον ποὺ ἐκάμασιν μέσα στὸν Ἄγιο Βρόσιν,
νὰ κούσουν πὼς τὰ πλάσματα ἑνας τὸν ἄλλον τρώσιν.
Ὁ φόνος τοῦτος ἐγίνεν εἰς τὲς ἑπτὰ τ' Ἀούστου

- 10 καὶ κείνος πῶν' ἀκρώννεται, ἐννὰ ταράξ' ὁ νοῦς του.
Λαλοῦσιν πὼς ὑπάρχουσιν θηρία μὲς στὰ δάση,
μᾶν' τζεῖνος πῶν' ἔχει τὸν νοῦν σὰν πρέπει νὰ σκαμπάσει.
Θηρία ἐν' τὰ πλάσματα κείνα ποὺ κατατρέχουν
τὸν ἄλλον νὰ σκοτώσουν τῇ ἔτσι ιδέαν ἔχουν.
[...]
Τοῦ σκοτωμένου τ' ὄνομα ὅπως θὰ τὸ φωνάξω
τῇ εἴπειτα μὲ τὴν σειρὰν τὰ ἄλλα, ἂν βαστάξω.

Ἐξώφυλλο τραγουδιοῦ B¹

- 25 Γεώργιος Χ' Θωμὰ ν' τ' ὄνομαν τὸ δικόν του
τῇ ὁ Ἄγιο Βρόσις, τὸ χωρὸν, ἐν' παππογεννικόν του.
Εἶχεν ἀνάστημαν καλόν, κορμὴν κυπαρισσένιον
τῇ οἱ ξένοι τὸν ἐφάγασιν, τὸν τρισμακαρισμένον.
30 Τοῦ Γιώρκου ὁ πατέρας του εἶχεν περιουσίαν
τῇ χρήματα μὲ δάνειον εἰς τὰ χωρὰ ἐδίαν.
Ἄλλ' ὅμως φέτος ἔλαχε νὰ βκεῖ νὰ τὰ ζητήσει
τῇ ν' ἀγκαλέσει, εἶπαν του, ἄτ' ἐννὰ τὰ κερδίσει.
Εἶπαν του μὲ τὸ κκέφιν τους πὼς ἐν τοῦ τὰ διοῦσιν

- 35 τζαί μές στὰ δικαστήρια παρακαλοῦν νὰ μποῦσιν.
Ζατίιν τὸ πλάσμαν τὸ κακὸν πάντα κακὰ γυρεύκει
τζι ὁ δάσκαλός τ' ὁ σατανὰς ἔτσι τὸν πιλατεύκει.
Ἵ κύριος Χ' Ὁωμάς κατόπιν ἐσηκώθην,
μῆς στὰ χωρκὰ ἀγκάλεσεν καμπόσους πού θυμώθην.
40 Τζεῖνοι ἐκατατρέχαν τὸν πιδὸν νὰ τὸν ἰ-σκοτώσουν,
τοὺς σκύλλους τὰ κομμάδια τοῦ ἐθέλαν νὰ τὰ δώσουν.
Τὸν κύριον Χ' Ὁωμᾶν πολλὰ ἐκατατρέξαν,
μιὰν Τζεγκατζήν πού τὸ πρῶιν μῆς στ' ὄρος τὸν ἐπαῖξαν.
Ἵ ἄλλ' ὁ Θεὸς δὲν ἔθελεν πάλε γιὰ νὰ ποθάνει,
εἰς τὸν γιατρὸν ἐπῆραν τὸν τζαί πρόφτασεν νὰ γιάνει.
45 Τζεῖνος ὑποψιάστηκεν ὅμως πού τοὺς Χαρτζιῶτες
τζι ἀρχέψασιν οἱ ἀφορμῆς νὰ δίδονται πού τότες.
Ἵ Γιώρκος ἐθυμώθηκεν τζαί δὲν μπορ' ἀ βαστάξει,
πού κάμαν τοῦ πατέρα του οἱ ξένοι τέθκοιαν πράξην.
Λογῆς λογιῶν ἐσκέφτετον γιὰ νὰ ἔρει ἕναν τρόπον
50 τοὺς ξένους νὰ ἐκδικηθεῖ, χωρὶς νὰ κάμει κόπον.
Ἵσκέφτηκεν ὑπογραφῆς κατόπιν νὰ σωρώψει,
πού τοῦ χωρκοῦ τὰ χῶματα τοὺς ξένους νὰ τοὺς κόψει.
Ἵ Αὐῶμπην στήν ιδέαν του, καλὰ τὸ σχεδιάζει,
μιὰν Τζεγκατζήν πού τὸ πρῶιν τοὺς χωρκανοὺς φωνάζει.
55 Ἵ ἔλατε οὐλ' οἱ χωρκανοί, κοντὰ μου σωρωφτεῖτε,
γιὰ κάτι λόγια πῶννα πῶ θέλω ν' ἀκροαστεῖτε.
Ἵ ἔπησιν οὐλοὶ κοντὰ τζι εἶπαν του ν' ἀρκινήσει
τὸ μυστικὸν πού σκέφτετον νὰ τοὺς τὸ μολοῇσει.
Πῆς μας το, Γιώρκο, πῆς μας το δαμαὶ τὸ μυστικόν σου
60 τζι ἔν ἀναιρᾷ πού λλόου μας κανέννας τὸν σκοπὸν σου.
Τότ' ἄννοιξεν τὸ στόμαν του μ' ἕναν θυμὸν στὸ στήθος
τζαί φώναζεν τζαί ξέβαινεν πολλὰ μεγάλος ἦχος:
—Πόσον τζαιρὸν νὰ μᾶς πατοῦν οἱ ξένοι μῆς στ' ἀρφαλίν,
νὰ τοὺς ἀρχέψουμεν τζαί μεῖς στήν ποκοπήν καπάλιν.
65 Πόσον τζαιρὸν νὰ μᾶς πατοῦν, ἔρεξεν τὸ θλαντζίν μας,
τζαί πρέπει νὰ τοὺς κόψουμεν τέλεια πού μῆς στήν γῆν μας.
Θέλω νὰ κάμω σύλλογον τζι ἄττ' ἐννὰ μου ἴκρωστεῖτε,
ἔφερα κόλλες δαχαμαὶ γιὰ νὰ ὑπογραφτεῖτε
τζι ἕναν καλὸν πού λλόου μου μεγάλον ἐννὰ δεῖτε.
70 Ἵ Ἀμέσως ἐδεκτῆκασιν τζι οὐλοὶ ὑπογραφτῆκαν
τζαί πάλιν νέες ἀφορμῆς τοῦ φόνου ἐδοθήκαν.
Ἵ Κάμασιν τὸν σύλλογον τζι ἔμπην ἐπιτροπή του
τζαί γένετον ὁ,τ' ἔθελεν τζι ὁ,τ' ἦτον ἡ βουλή του.
Ἵ Ἐπιτροπήν στὸν σύλλογον λοιπὸν πού τὸν ἐβάλαν,
75 καθεαυτὸν ἐγάλευκεν πού πᾶ' στοὺς ξένους γάλαν.

- Ἵ Ἀλλὰ προπάντων οἱ βοσκοὶ οἱ ξένοι πού βοσκοῦσαν
μέσα στήν γῆν τ' Ἵ Ἀν Βροσιού, πολλὴν παρὰν ἐδιοῦσαν.
Πού κάμασιν τὸν σύλλογον τζι ὕστερα πῶναν μῆναν,
80 σχεδὸν οἱ ξένοι οἱ βοῆσοι ἀπένταροι ἐμείναν.
Πού μιὰν λίραν τζι ἀνάμισι τὴν δεκαπενταρίαν
ὁ κάθε ξένος ὁ βοσκὸς στὸν σύλλογον ἐδίαν.
Ἵ Γιώρκος πού ἐκλήτευν, πού ἔταν ἐπιτροπεία,
τζαί τζεῖνοι ἐγινήκασιν σὰν τ' ἄγρια θηρία,
γιὰ νὰ τὸν ἰ-σκοτώσουν πὼς ἦτον ἡ αἰτία.
85 Ὅτι ἐγίνην ἀφορμή γιὰ νὰ τοὺς ἀγκαλιοῦσιν
τζαί τῶν ἀδίκων ἄδικα τόσον παρὰν διοῦσιν.
Πού τοῦ ψουμιού τὴν μυρωδιὰν εἶπασιν νὰ τὸν βγάλουν
τζαί μῆς στὸν Ἵ Ἀδην τὸν πικρὸν τὸ σῶμαν του νὰ βάλουν.
Εἶπασιν εἰς τὰ σπίτια του νὰ πᾶσιν νὰ πατήσουν
90 τζι ἂν ἔβρουν τίποτε καιρὸν νὰ τὸν δολοφονήσουν.
Πρὶν νὰ τὸν παίξουν, δυὸ φορὲς στὰ σπίτια του ἐπῆαν
τζαί κάτι ἄλλοι γείτονες εἶπασιν πὼς τοὺς εἶαν
τζι ἔδωσεν τὴν ὑπόθεσιν μῆς στήν ἀστυνομίαν.
Ἵ ἔδωσεν μιὰν κατάθεσιν ὅτι τὸν κατατρέχουν
95 γιὰ νὰ τὸν ἰ-σκοτώσουν τζαί πρέπει νὰ προσέχουν.
Ἵ Ἐμέναν ἔτσι εὐκόλα, λαλεῖ τους, ἔν με παίξουν,
θέμα ὁ ἕνας νὰ σᾶς πῶ ἔν ὁ Κωστής Ἵ Ἐγγλέζου.
Κόμα τζαί τὸν Κοτζᾶ Γιουσούφ ἔκαμεν τὸν παρέα
τζαί γιὰ νὰ μὲ σκοτώσουν ἐβάλαν στήν ιδέαν.
100 Ἵ Ἐξεύρετε καμμιάν φορὰν ὅ,τι κακὸν τζι ἂν πάθω,
Ἵ πὸ τούντους δυὸ πού σᾶς λαλῶ πάλε ταβὰν ἐννὰ ἴχω.
Μῆς στὸ χωρκὸν π' ἀκούστηκεν τὸ ἐπρομελετοῦσαν
τζι ὅ,τι ἐννὰ σκοτώσουν τὸν Γιώρκον ἐλαλοῦσαν.
Πού τ' ἄκουσεν, ἐβλέπετον, ἄλλ' ὅμως ἦσεν ράστιν
105 τζεῖνην τὴν νύκτα γλήορα ἔν πού τουν τζαί γελάστην.
Ἵ Ἦταν τ' Ἵ Αὐστού στές ἐφτὰ πού πῆασιν τὸ βράδυν,
μέρα σκληρὴ γιὰ τὸ χωρκὸν ἐφάνην ἡ Τετάρτη.
Ἵ Ἐφυγεν πού τὸν καφενὲν στὸ σπίτιν του νὰ πάει,
τὴν νύκτα κατὰ τές ἐννιά πού πείνασεν νὰ φάει.
110 Στὰ σπῖδια τοῦ ἐπῆγαιναν με δίχα νὰ τὸ ξέρει
ὅτι ἡ στράτα πού κρατεῖ θάνατον θὰ τοῦ φέρει.
Λοιπὸν ὅταν ἐκόντεψεν εἰς τὰ δικά του σπῖδια,
ἔν χωρκανός μου τζι ὅσα πῶ γιὰ τοῦτον ἔν ἀλήθεια.
Πού τζειαχαμαὶ δυὸ τουφετζιῆς βκαίννον εἰς τὸν ἀέρα
115 τζαί πᾶ' στοῦ Γιώρκου τὸ κορμὶν ἔμπην εὐθὺς μιὰ σφαῖρα.
[...]

- 215 Μόλις ἐδόθη ἐῖδησις εἰς τὴν ἀστυνομίαν,
στὰ Καλλιβάτσια διαμίας ἐπῆσαν μὲ τὴν βίαν.
Στὸ σπίτι τοῦ Κοτζᾶ Γιουσούφ ἐπῆσαν τζι ἐρευνῆσαν,
ἦθραν ἓνα περιστροφον τζαὶ τὸ παρατηρήσαν.
Ἦταν νωστοπαιξοῦμενον, εἶπασιν, τζαὶ πλυμμένον
220 μὲ ξίδιν τζι εἰς τὴν θήκην του εἶχεν το φυλαμένον.
Λαλοῦν του· —Φόνος ἐγένεν τζι ἔχουμεν ὑποψίες
ὅτι ἐσὺ ὁ ἴδιος τὸν ἔκαμες τζαὶ πῆες.
Εἶπεν τους· —Ἦμουν ἄρρωστος σήμερα οὔλλη μέρα,
ἐν ἔβκηκα ἔξω γιὰ νὰ δῶ μὲ ἥλιον μὲ ἀέρα.
225 Ἄλλ' ὅμως τὸν Κοτζᾶ Γιουσούφ πάλε ἐκελεψιάσαν
στὸ Κάστρον τὸν ἐφέρασιν τζαὶ τὸν ἐκατεβάσαν.
[...]
265 Τότε οἱ Ἀρχιδικαστὲς πᾶν νὰ συνεδριάσουν
τζαὶ τὴν ποινὴν του ἀννοιξεν τοῦ καθενοῦ νὰ σάσουν.
Ἦταν τῆς τύχης του γραφτόν, φαίνεται ἦρτεν ράστιν,
διότι ὁ Κοτζᾶ Γιουσούφ π' ἀρνήστην ἐποσπάστην
τζαὶ ὁ Κωστής εἰς θάνατον ἐν' ποὺ καταδικάστην.

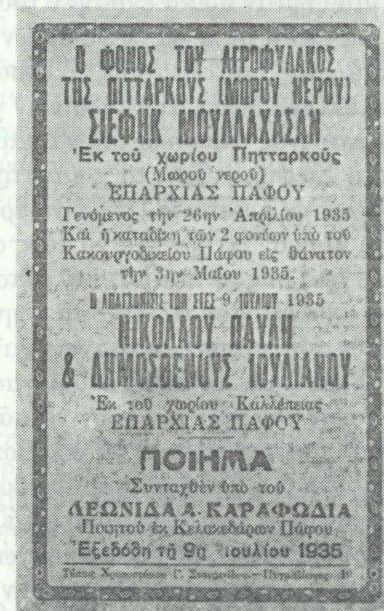
B2

Ο ΦΟΝΟΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΦΥΛΑΚΟΣ/ΤΗΣ ΠΙΤΤΑΡΚΟΥΣ [ΜΩΡΟΥ ΝΕΡΟΥ]/ΣΙΕ-
ΦΗΚ ΜΟΥΛΛΑΧΑΣΑΝ/Ἐκ τοῦ χωρίου Πητταρκούς/(Μωροῦ νεροῦ)/ΕΠΑΡΧΙΑΣ
ΠΑΦΟΥ/Γενόμενος τὴν 26ην Ἀπριλίου 1935/Καὶ ἡ καταδίκη τῶν 2 φονέων ὑπὸ
τοῦ/Κακουργοδικείου Πάφου εἰς θάνατον/τὴν 3ην Μαΐου 1935./Η ΑΠΑΓΧΟΝΙΣΙΣ
ΤΩΝ ΣΤΕΣ 9 ΙΟΥΛΙΟΥ 1935/ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΥΛΗ/ & ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΙΟΥ-
ΛΙΑΝΟΥ/Ἐκ τοῦ χωρίου Καλλέπειας/ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΠΑΦΟΥ/ΠΟΙΗΜΑ/Συνταχθέν
ὑπὸ τοῦ/ΛΕΩΝΙΔΑ Α. ΚΑΡΑΦΩΔΙΑ/Ποιητοῦ ἐκ Κελοκεδάρων Πάφου/Ἐξεδόθη
τῇ 9ῃ Ἰουλίου 1935/Τύποις Χρυσοστόμου Γ. Σταυρινίδου. — Πυγμαλίωνος 10.
(15.5 X 23.5, σελ. 8, στ. 262).

- Σήμερον νέα ἀφορμὴ ποὺ δόθη νὰ φωνάξω,
Χριστιανούς, Ὁθωμανούς κοντά μου νὰ συνάξω.
Λοιπὸν ὅσοι βρεθήκατε μὲ προσοχὴν σταθεῖτε,
γιὰ ἓνα σπουδαῖον φονικὸν νὰ πῶ ν' ἀκροασθεῖτε.
5 Μάλιστα στὸ Μωρὸ Νερόν, ἓνα μικρὸν χωρίον,
ὅλον ἀπὸ Ὁθωμανούς, τῆς Πισκοπῆς πλησίον.
Ἀκόμα ἐν' τζι ἡ Πιταρκὸν λίγον ποὺ πανωθικόν του
καὶ ἡ Καλέπεια μάλιστα βρίσκεται στὸ πλευρόν του.
Τοῦντα χωρία μάλιστα σπέρνουσιν καὶ θερίζουν
10 καὶ ἄλλοι τὰ κοπάδια τους πααίνουν καὶ βοῶσζιουν.
Τωρὰ ἐννὰ πῶ γιὰ δυὸ βοσκούς, ποὺ ἦταν πρῶτ' ἀνίψια,

[18]

- καὶ τὴν ἀρφήν τοῦ Νικολῆ τ' ὄνομά της Μαρίτσα.
Λοιπὸν ἀφοῦ ἦταν βοῶσοι καὶ ἦταν ἡ δουλειά τους,
πααίνασιν καὶ οἱ τρεῖς μαζί καὶ βλέπαν τὰ κτηνά τους.
15 Λοιπὸν τωρὰ μὲ τούντους τρεῖς τούτ' ἦταν ἡ δουλειά τους
εἶδεν καὶ ἓναν τουρκόπουλον πολλὰ κατάκοντρά τους.
Καὶ τοῦτον τὸ τουρκόπουλον φέτι τὸ διορίσαν,
τοὺς καημένους τοὺς βοσκούς καὶ τὲς καρδιὲς μαυρίσαν.
Τὸ ὄνομά του λέγουν το Σιεφῆκ Μουλλαχασάνη,

Ἐξώφυλλο τραγουδιοῦ B2

- 20 γιὰ νὰ ποκόβκει τοὺς βοσκούς εἶδεν πολλὴν κιουμάνιν.
Μὲ τούντον τρόπον τὸ λοιπὸν ἦβρεν τὸν θάνατόν του,
μάλιστα ποὺ τὴν Πιταρκὸν ἐν' τούτου τὸ χωρὸν του.
Προπάντων τούντους δυὸ βοσκούς ποὺ ἦταν πρῶτ' ἀνίψια
εἶδεν τους ἄχιν στὴν καρδιὰ μὲ μιὰν μεγάλην δίψαν,
25 γιὰτ' εἶχαν κάτι μυστικά, λαλοῦν, μὲ τὴν Μαρίτσαν.
Ἐν καὶ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου, ἀλλὰ ὅπως μανθάνω,
καὶ ὡς ποιητὴς ἐν' ἔργον μου καὶ μένα νὰ τὸ κάμνω.
Τοῦτον ἦταν τὸ κροῦσμαν του καὶ ἐκατάτρεχέν τους
καὶ καθημέρα τζερεμὲν τούτους ἐπόκοβκέν τους.

στ. 22: κφ. ἐν τοῦτο

στ. 26: κφ. Ἐκ' εἶδα

[19]

30 Μὰ τοῦτοι ὅσα πιάνασιν πιλ' ἐν τοὺς ἐκανοῦσαν
καὶ καθημέρα τζερεμὲν πρόστιμον τὰ διοῦσαν.
Ποὺ τὰ χωράφια τὰ ξερά, λαλοῦν, ἐπόκοβκέν τους
τῆς αἰ ὅπου ἐπαιάνασιν τοῦτος κατάτρεθεν τους
καὶ στὸ σημείον τοῦ φονιά μάλιστα ἔφερέν τους.
35 Ὁ Νικολάτζης τοῦ Πανλῆ μόνος του σχεδιάζει
τῆς αἰ πῶς νὰ κάμει τὴν δουλειὰν σκέφτεται, τρόπον σάζει.
Μάλιστα στὲς 24 τ' Ἀπρίλη ἐπόκοβκέν τους,
δέκα σελίνια μιὰ ζημιὰν ἄδικα ἔγραψέν τους.
Γύριση μέρα μάλιστα, πάλε εἰς τὲς 'κοσπέντε,
40 ποκόβκει τους ἄλλην ζημιὰν, καθὼς ἀκούσαμεντε.
Γύριση μέρα μάλιστα, πάλε στὲς 'κοσιέξι,
ἐθέλησεν κι ὁ Σατανὰς στὸ ρόλο του νὰ παίξει
ἐξέβην ἔξω κι ὁ Σιεφῆκ γιὰ νὰ τοὺς κατατρέξει.
Εἴχασιν μιὰν κλήσιν παλιὰν καὶ πῆεν νὰ τοὺς δώσει
45 καὶ ἔλαχεν στὸ Μωρὸν Νερὸν γιὰ νὰ τοὺς ἀνταμώσει.
Λαλεῖ τους· —γειά σας ρὲ παιδιὰ, πάλε ἐτσάκωσά σας,
γιατὶ μὲς στὸν ἀποκλεισμόν νὰ ὄετε τὰ χτηνά σας;
Μὲ τοῦντον νοῦν ποὺ πιάσετε ἐν κάμνετε χαῖριν,
ἐν κανοῦν οἱ ἄλλες ζημιὲς καὶ μὲς στὸ μοναστήρι.
50 Ἀλλὰ ὅμως τωρὰ καὶ ἐγὼ τὸν νοῦν νὰ σᾶς σωρώψω
καὶ δυὸ λίρες τὸ πρόστιμον τωρὰ νὰ σᾶς ποκόψω.
Τῆς αἰ τὴν στιγμὴν καὶ ὁ Σιεφῆκ τοὺς δυὸ βοσκοὺς φωνάζει
τῆς αἰ ὁ Νικολῆς τὸ ἔργον του τότες τὸ σχεδιάζει.
Ὁ Σατανὰς τοῦ Νικολῆ εὐθὺς διὰ του γνώσιν
55 καὶ ἔκατσεν τῆς αἰ Σιεφῆκ χαμαὶ τὴν κλήσιν νὰ τοὺς δώσει.
Τὸν Νικολάτζην ἄρκεψεν τὸ τέρτιν νὰ τὸν τρώει
τῆς αἰ ὁ Σιεφῆκ ἐκάθετον δίπλα τους διπλοτοί.
Λαλοῦν του· —παῦσε, ρὲ Σιεφῆκ, γιὰ νὰ μᾶς βασανίζεις
τῆς αἰ 'ν' κρίμα, εἴμαστιν πτωχοὶ νὰ μᾶς τζερεμετίζεις.
60 Λαλεῖ τους· —ἐν' καθῆκον μου καὶ πρέπει νὰ τὸ πράξω
τῆς αἰ ὅσον γιὰ τὸ σημερινόν, δυὸ λίρες ἐννὰ γράψω.
Τότες λοιπὸν τῆς αἰ ὁ Νικολῆς οὔτε λεπτὸν ἐν χάνει,
μουντάρει πίσω στὸν Σιεφῆκ, ποὺ τὸν λαιμόν τὸν πιάνει.
Καὶ ὁ Σιεφῆκ τοῦ Νικολῆ λαλεῖ του «εἰντα 'ν' πόν' τοῦτα»
65 τῆς αἰ ὁ Δημοσθένης μονομιᾶς γυρίζει τὴν ματσούκαν.
Πά' στὴν κκελὲν διὰ του μιὰν τῆς αἰ κάτω ἔριξέν τον
τῆς αἰ ὁ Νικολῆς μὲς στὸν λαιμόν εὐθὺς ἐπάτησέν τον.
ῴΤοτερα ἐσταθήκασιν τῆς αἰ οἱ δυὸ ποὺ πανωθιόν του
τὰ χέρια του ἐσπάσασιν, ἐλύσαν τὸ πλευρόν του.

70 Λοιπὸν τωρὰ τοῦ Νικολῆ νὰ πῶ τὴν ἱστορίαν
τῆς αἰ τὴν στιγμὴν ἐγούρησεν κοντὰ τους τῆς αἰ ἡ Μαρία.
'Αλλὰ ὅμως ὁ Νικολῆς ἐκτύπαν του μὲ δίψαν
τῆς αἰ ἀφήστε τον τῆς αἰ τὴν στιγμὴν εἶπεν τους ἡ Μαρίτσα.
Τῆς αἰ τὴν στιγμὴν μὰ τῆς αἰ οἱ δυὸ πίσω ἐτραθηκῆκαν,
75 γιὰ νὰ τὸν ἐσκοτώσουσιν μάλιστα ἐσκεφθῆκαν.
Τῆς αἰ ὁ Σιεφῆκ σηκώνεται τῆς αἰ εἰς τὸ χωρὸν λαμνίζει
τῆς αἰ ὁ Σατανὰς ἀλλαξανὰ τῆς αἰ τὸ διολὶ κουρδίζει.
Λαλεῖ του εἰντα τὸν χωρεῖς 'κόμη, ρὲ Δημοσθένη,
αὔριον πᾶμεν φυλακὴν τῆς αἰ ἐμεῖς οἱ καημένοι.
80 Πάλε στὸ βοῦρος πέσασιν τῆς αἰ τὸν ἐξαναφτάσαν,
δίχως νὰ χάσουσιν καιρὸν ποὺ τὸν λαιμόν τὸν πιάσαν.
'Αμέσως κάτω ρίφκουν τον τῆς αἰ ξύλον τ' ἀρχινοῦσιν,
τὰ κόκκαλα ἐλνύουσιν, τὰ γαίματα πιτοῦσιν.
Καὶ εἰς τὴν δεύτερην φορὰν ἦβραν τὸν τελειωμόν του,
85 τότε ἔκαμεν τῆς αἰ ὁ Σατανὰς τὸ ἔργον τὸ δικόν του.
[...]

B³

Ο ΣΤΥΓΕΡΟΣ ΦΟΝΟΣ/ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΗ ΚΟΛΟΤΑ/ἐκ Πάνω Ἀρόδων (Πάφου)/
ΥΠΟ ΤΟΥ/ΝΤΕΡΒΙΣ ΤΑΡΠΑΖ/ἐκ Κάτω Ἀρόδων/καὶ ὁ ἀπαγχονισμὸς αὐτοῦ
τὴν/27 Δεκεμβρίου 1949./Ποίημα συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ/ΑΝΔΡΕΑ Π. ΜΑΠΠΟΥΡΑ/
ΕΞ ΑΡΑΔΙΠΠΟΥ (ΛΑΡΝΑΚΟΣ)/1950/Τύποις «ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ» Θ. Γ. Κυρια-
κίδη, 15.5 X 23.5, σελ. 8, στ. 207.

Μεγαλοῦψιστε Θεέ, δημιουργέ τοῦ κόσμου,
γνώσιν εἰς τὸ κεφάλιν μου, παρακαλῶ σε, δῶσ' μου,
δῶσε μου φώτισην γερὴν ποίημα νὰ συντάξω
τοῦ Νικολῆ τὸν σκοτωμὸν παντοῦ νὰ τὸν φωνάξω.
5 Ἐλᾶτε, φίλοι μου, κοντὰ γιὰ νὰ μ' ἀκροαστεῖτε
καὶ νὰ 'σαστιν σκληρόκαρδοι, ἐννὰ συγκινηθεῖτε.
Γιατὶ σὰν τοῦντο φονικὸν πόννὰ σᾶς ἱστορήσω
ἀθθύμιον γιὰ πολλὸν καιρὸν στὸν κόσμον θὰ τ' ἀφήσω.
'Ο Νικολῆς ποὺ σᾶς λαλῶ ἄνθρωπος προκομμένος,
10 ποὺ ἓναν Τοῦρκον ἄδικα ἐπῆεν σκοτωμένος.
Κι ἔφησεν ὀρφανὰ παιδιὰ, πριχοῦ νὰ τ' ἀνιώσει,
τωρὰ μπορ' ἓναν κόσσινον οὐλλα νὰ τὰ στουπῶσει.
'Ακροαστεῖτε, τὸ λοιπόν, νὰ πῶ τὴν ἱστορίαν,
ὁ Τοῦρκος πῶς τὴν ἔκαμεν τούνην αἰμοδορίαν.
15 Ποὺ τὲς Ἀρόδες ἐν' τῆς αἰ οἱ δυὸ στὴν ἐπαρχίαν Πάφον
καὶ ἄδικα ἐν' πῶστειλεν τὸν Νικολῆν στὸν τάφον.

Ὁ Τοῦρκος ὀνομάζετον Ντερβίς Ταρπάζ, μοῦ εἶπαν,
 πὺν ἔπαιξεν τὸν Νικολὴν σὰν τὸν λαὸν στὴν τρύπαν.
 Εἶπαν μοι ὅτι ἔκαμεν ὁ Τοῦρκος στρατιώτης,
 20 μεθύστακας τῖζαι κουμαρτζής, παλιάνθρωπος, προδότης.
 Εἰς τὸ κουμάριν πῶπαιζεν ὅποτε νάην χάσει,
 τὸ πλάσμαν ἦταν δύσκολον ἄλλος νὰ τὸν 'ποσπάσει.
 'Εστέκετον στὴν στράταν τους, τὰ χρήματα 'παιρνέν τους
 καί, ἂν τοῦ ἀντιστέκετον, πολλοὺς ἐσκότωννέν τους.

Ἐξώφυλλο τραγουδιοῦ Β³

25 Κι ἔπαιρνέν τους τὰ χρήματα πῶχαννεν στὸ κουμάριν
 μὲ δίχως νὰ τὸν παρουσιν κανένας τους χαπάριν.
 Ὁ πόλεμος ἐτέλειωσεν κι αὐτὸς ἀποστρατεύτην,
 στὴν Κύπρον πάλε γύρισεν, ἀλλὰ δὲν ἐσυνέρτην.
 30 Ἦταν πολλὰ κακὸν πετσίιν ὁ Τοῦρκος τὸν τζαιρόν του,
 ἀλλὰ ἐρέξασιν ὅσοινιν κι ἐκείνου στὸν λαιμόν του.
 Τωρὰ θὰ πῶ τοῦ Νικολῆ τὸν ἄδικον χαμόν του,
 ἀθῶα καὶ ἀνύποπτα πού 'βρεν τὸν σκοτωμόν του.
 Ἀρόδες εἶναι δυὸ χωρκά, οἱ Πάνω καὶ οἱ Κάτω,
 κόφκουσιν πρὸς τὸν Κάθηκαν, ὀλίγον παρακάτω.
 35 Πάνω Ἀρόδες κάθονται οἱ Χριστιανοί, λαλοῦσιν,

καὶ εἰς τοὺς Κάτω ἐξαρχῆς οἱ Τοῦρκοι κατοικοῦσιν.
 Στὲς Πάνω ἐγεννήθηκεν ὁ Νικολῆς Κολότα,
 τὸν πράκτην τοῦτος ἔκαμνεν καὶ ὕστερα καὶ πρῶτα.
 Ἐγόραζεν κάτι κτηνὰ καὶ τὰ μεταπουλοῦσεν
 40 στῆς Πάφου τοὺς κασάπηδες τῖζι ὠραία ἐπερνοῦσεν.
 Παντρεύτην κι ἔκαμεν παιδιὰ πέντε, καθὼς μοῦ εἶπαν,
 πριχοῦ τὸν κόσμον νὰ χαροῦν, τώρα ἀρφανευτήκαν.
 Μὲς στὸν Σεπτέμβριον ἔθελεν δυὸ βοῦδκια νὰ πουλήσει
 45 ἓνας στὸ κάτω τὸ χωρκὸν τῖζι εἶπεν νὰ τοῦ μηνύσει
 τοῦ Νικολῆ, ὡς εἶπαμεν, νὰ πᾶ νὰ τ' ἀγοράσει
 κι ἐπῆρεν χρήματα πολλὰ διὰ νὰ τὰ 'ποσπάσει.
 Ἐπῆρεν λίρες ἑκατὸν ὁ Νικολῆς μιτά του
 τὰ βοῦδκια πὼς θ' ἀγόραζεν, ἀφοῦ 'ταν ἡ δουλειά του.
 50 Ἐέρετε εἰς τὴν πούλησιν κάμνουν καρκασιαλλίκκιν,
 μὰ δὲν ἐσυμφωνήσασιν τοῦτοι στὸ παζαρλίκκιν.
 Ὁ Τοῦρκος ἦταν τζειαχαμαί, τὸν Νικολὴν ἐσδιάστην
 ὅτι ἐβάσταν χρήματα γιὰ λλόου του τῖζι ἐσάστην.
 Ἐξέβην εἰς τὴν στράταν τοῦ τῖζι ἔκαψεν σ' ἓναν τόπον
 55 τῖζι ἄρκεψεν καὶ σχεδιάζεν τοῦ σκοτωμοῦ τὸν τρόπον.
 Ἐβάσταν καὶ περιστροφον, ἐβάσταν καὶ μαχαίρι
 κι ὁ δυστυχῆς ὁ Νικολῆς περνᾷ χωρὶς νὰ ξέρει
 ὅτι πὼς ἐννὰ σκοτωθεῖ πὺν αἰμοδόρου χέρι.
 Ὁ Νικολῆς ἐστράφηκεν γιὰ νὰ ῥτει στὸ χωρκὸν του,
 χωρὶς νὰ ξέρει τί ἔχει ὁ Τοῦρκος στὸν σκοπόν του.
 60 Ὁ Τοῦρκος σ' ἓναν κόξιασμαν ἦτουν καὶ ἐκαρτέραν
 καὶ μόλις τὸν ἐσδιάστηκεν σύρνει τὴν πρώτην σφαίραν.
 Τὴν πρώτην σφαίραν ἔφαν τὴν ὁ Νικολῆς στὰ στήθη
 καὶ νὰ σταθεῖ στὰ πόδια του πλέον δὲν ἠδυνήτην.
 Ἀπὸ τὴν πρώτην ττουφετσίαν ὁ Τοῦρκος ἔρριξέν τον
 65 κι ἀκόμα ἄλλες τέσσερις κατόπιν ἔπαιξέν τον.
 Ἀφοῦ εἶδεν τοῦ Νικολῆ κι ἔβγαλεν τὴν ψυχήν του,
 πάει καὶ γιοκλατίζει τον καὶ πκιάννει τὸ πουντζίιν του.
 Πάρατῖει ἓνας ἄνθρωπος ἔτυχεν καὶ περνοῦσεν
 70 στὸ ἐγκλημα πὺν ἐγένηκεν καλὰ τὸ ἐθωροῦσεν.
 Ὁ Νικολῆς ἦτουν νεκρὸς στὴν γῆν ἐξαπλωμένος
 κι ὁ Τοῦρκος τὸν ἐλήστευκεν σὰν τίγρης λυσιασμένος.
 Ἄμα 'πιασεν τὰ χρήματα, ψηλώννει πάνω τῖζι εἶδεν
 τὸν ἄνθρωπον πὺν ἔρχετον καὶ πάνω του ἐπῆεν.
 75 Λαλεῖ του — ἂν πείς τίποτε, γιὰ νὰ μὲ μολοήσεις,
 ἔθθα σὲ φήσω μιὰν στιγμὴν στὸν κόσμον γιὰ νὰ ζήσεις.

στ. 44: χφ. ἓνα στὸ κάτω τὸ χωρκὸν

Ὁ ἄνθρωπος ἐγέννηκεν χλωμὸς ἀπὸ τὸν φόον
 τῆς εἶπεν του· —τίποτ' ἔλ λαλῶ, διῶ σου τέθκοιον λόον.
 Ὁ Τοῦρκος τότε ἔφυγεν πὼς δὲν εἶχεν χαπάριν
 καὶ τὰ ριάλια ἔβαλεν μὲς στὸ δικόν τ' ἀρμάριν.
 [...]

B4

Ὁ τραγικὸς φόνος τοῦ Νίκου Δημητρίου ἐκ Λεμεσοῦ. Ποίημα ὑπὸ Χ. Μ. Ἀζίνου.
 Λεμεσὸς 31 Αὐγούστου 1949. Τυπογραφία «ΠΑΠΑΤΖΙΑΚΟΣ», 11.5 X 15.5,
 σελ. 8, στ. 163¹

- Ὅσοι παρὸν εὐρίσκεστε, νὰ σᾶς παρακαλήσω
 νὰ δώσετε μιὰν προσοχήν σ' αὐτὰ πόννὰ μιλήσω.
 Τοῦ Νίκου τοῦ Παπλωματᾶ τὸν σκοτωμὸν νὰ γράψω,
 πῶς ἦταν, πῶς τὸν ἤϋρασιν παντοῦ νὰ τὸ φωνάξω.
- 5 Ποῦ ἔπικεν, ὁ τρισμακάριστος, τέθκοιον πικρὸν φαρμάκι,
 νὰ δεῖτε ἀγριότητα τῆς αἰ λύσαν τοῦ κοσμάκη.
 Πρῶτον νὰ πῶ τὸν βίον του τῆς αἰ πότε ἐγεννήθη,
 τὴν σταδιοδρομίαν του ὡς ποῦ ἐκατηντήθη,
 τὸν τραγικὸν του σκοτωμὸν, μὲ τί τρόπον εὐρέθη.
- 10 ἕναν κορμὶν ποῦ ἡ τζεφαλή ποῦ πάνω ἀφαιρέθη.
 Ἔτσι ἀκέφαλον κορμὶν ἐκάμαν τὴν ταφήν του,
 στὲς τρεῖς ἡμέρες τῆς ὕστερα ἤϋραν τὴν τζεφαλήν του.
 Στὴν Λεμεσὸν γεννήθηκεν, τζεμιέσα ἀναγιώθη
 τῆς αἰ ποῦ κακούργους, πρόστυχους τζεμιέσα ἐσκοτώθη.
 [...]
- 40 Ἔκαμε φίλους κάμποσους ποῦ πίνναν καθημέρην,
 ἕνας ἑπὶ τζείνους, τὸ λοιπὸν, ποῦ ἔχαν τῆς αἰ ταλαβέρην,
 ἔν τῆς ὁ Τζαχίτης τοῦ Μαχμούτ, ἦταν ποδηλατάδες,
 εἶχαν ποδηλατάρικον στοὺς ἔξω μαχαλλάες.
- 45 Λοιπὸν πᾶ' στὴν φιλίαν τους ποῦ ἐδιασκεδάσαν,
 πᾶ' στὸ πουμεσιλλίκιν τους ποδηλάτα ποῦ σάσαν.
 Δίπλα λοιπὸν τοῦ Μαρκουλλῆ, ὅπως τὸ ξέρουν ὅλοι,
 ἔσ' ὁ Μαχμούτης τζειαχαμαὶ τῆς αἰ σπῖτι τῆς αἰ περβόλιν.

1. Γιά τὸ ἴδιο θέμα βλ. Ὁ Στυγερός Φόνος τοῦ ΝΙΚΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ/Παπλωματᾶ/Ἡ φρικτὴ θηριωδία πῶς γινενε στὴ Λε/μεσὸ τὴν 5ην Αὐγούστου 1949. Ποίημα συνταχθὲν/ὑπὸ Ἀνδρέα Π. Μαιπούρα/Ἐξ Ἀραδίπτου Λάρνακος/1949/Τύποις Π. Χειμωνίδη καὶ Σία Λάρνακα.

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ἐδῶ ὅτι οὔτε ὁ Ἀζίνος οὔτε ὁ Μαιπούρας ἀποδίδουν σὲ Τούρκους τὸ ἔγκλημα. Βλ. ὅμως C. P. Kyrris, Peaceful co-existence in Cyprus under British rule (1878—1959) and after independence: An outline, Nicosia—Cyprus 1977, σ. 63.

- Δκυὸ σκάλες πίσω τῶν σπιδκιῶν εἶχασιν μιὰν παράκκαν,
 κάθε ξένος ποῦ ξήπτεφτεν τζειπάνω τῆς εἰ φάκκαν.
- 50 Εἶχαν ποδηλάτα πολλὰ ποῦ τὰ ἐνοικιάσαν,
 εἴτε σπασμένα δηλαδὴ ἐφέρναν τους τῆς εἰ σάσαν.
 Στὴν κατοχήν τους κλεψιμιὰ ποδηλάτα βρεθῆκαν
 τῆς αἰ εἰς τὸ δικαστήριον ἐπαρουσιαστήκαν.
- 55 Ὁ Νίκος ἔβκην μάρτυρας, ὅπως ἐφανερώθη,
 τῆς αἰ ὁ Τζαχίτης μάλιστα τότες ἐφυλακώθη.
 Λοιπὸν μὲ τοῦντο ζήτημαν στὴν μέσην τους ποῦ γίνην,
 τότες ἐδιαλύσαν τὴν πουμεσιπροσύνην.
 Ὁ Νίκος ἄλλον μαχαζὶν τότες ἐνοικιάζει,
 πουμεσιπροσύνην τ' Ἀλῆ Ριζᾶ ποδηλάτα νὰ σάσει.
- 60 Ὁ, τι ἐγένην ἐγινεν, ἐν ἐδυσσαρεσκιούνταν,
 ὕστερα ποῦ τὴν φυλακὴν τῆς αἰ πάλιν εὐρέθουνταν.
 [...]

B5

Τὸ τραγούδι τοῦ Τζυπρῆ

[Χρ. Τζαπούρα]*

- Ἔστραψεν ἡ Ἀνατολὴ τῆς αἰ βρόντησεν ἡ Δύση
 τῆς αἰ χαμηλοπομπούρισεν ἡ Πέτρα τοῦ Λεμίση.
- Πεὺ ἔσει πλασίριν τῆς ὄρεξην, ἃς ἔρτει ν' ἀδροικήσει,
 νὰ κάμω τ' ἀμματάκια του νὰ τρέξουν σὰν τὴν βρύση,
- 5 νὰ τρέξουν σὰν τοὺς ποταμούς ποῦ ἐν ἔχουσιν στήσην.
 Ἰσὶα στοὺς '88 τὸν ἴδιον τὸν χρόνον,
 ἐπήασιν τῆς αἰ κάτσαν ὁμπρὸς του μὲς στὸν δρόμον.
- Ἀπὸ προβάτου τὸ βυζὶ βκάλλει βοσκὸς τὸ γάλα
 τῆς αἰ καρτεροῦσαν τὸν Κυπρὴν νὰ φκεῖ ποῦ μὲς στὴν Σκάλα.
- 10 Ἡ μιὰ του μούλα ἐν' μαυροῦ τῆς αἰ λάμπ' ἡ ὁμορκία της,
 τοὺς κλέφτες ἄμαν ἔνωσεν, ἐτσούλλωσεν τὰ φκιά της.
 Εἶντα ἔχεις, μούλα, μόντα ἔχεις, ὁξά ἔνωσες κανένα,
 κλέφτες ἐξηξήτησαν τὸ ἰδικὸν μας γαῖμα.
- Ἡ ἄλλη μούλα ἐν' κότσην τῆς ἀκόμα κοτσηνίζει,
 15 διὰ της τὴν φτερονιστηράν, τὴν στράταν κονιακτίζει.
- Τῆς αἰ καλησπέρας σας, Τουρτζιά, τῆς εἶντα καλὰ μαντάτα,
 κάτι κακὸν ἐννὰ γινεῖ τῆς αἰ κάτσετε στὴν στράταν.

* Παρόλο ὅτι τὸ τραγούδι αὐτὸ μᾶς παραδίδεται ἀνώνυμο (βλ. Τὸ τραγούδι τοῦ Κυπριανοῦ Ἀθηναῖν, ταχυδρόμου, Λευκωσία—Κύπρου 1892, σ. 8, τυπογραφεῖο Π. Μιχαλίδου), ἔχω λόγους νὰ πιστεύω ὅτι ἀνήκει σὲ Χρ. Τζαπούρα (1846—1913).

- Λάμνε, όλαν Τζυπριανέ, τζαί σέναν καρτερουμέν,
 ἄν ἔσει τὸ ισάτισιν σου μέσα καπνὸ νὰ πιούμεν.
 20 Τρεῖς γειτονιὲς όλόκληρες τζαί τρεῖς μὲ τοὺς κουσούλους
 ἔχω καπνόν, γιὰ ρε Τουρτζιά, νὰ τοὺς τραπάρω οὐλλους.
 Μὲς στὸν ἀκάματον μερρὰν ἀππώννον τὲς φοράδες
 δὲν ἔν' καπνὸν ποὺ θέλετε, φοοῦμαι ἔν' παράδες.
 Τζι ἔτο ποὺ νιάστης τὴν δουλειὰν τζαί ξέρεις τὴν αἰτίαν
 25 τζαί φκάρ' τὰ γροῖσια δῶσ' μας τα γλήορα μὲ τὴν βίαν.
 Ἐμπηξεν τὸ σεράτζιν του νὰ φκάλει τὸ πουντζίν του
 τζι ἔκρουσεν ἡ καρδούλλα του τζαί ἄψεν τὸ φλαντζίν του.
 Τζαί δὲν τοῦ παίρνουν πομονήν, μήτε καρτεροσύνη,
 ὥστι ποὺ νὰ δεῖς τζαί νὰ πεῖς, ἐπῆραν τούμπα τζεῖνοι.
 30 Τζι ἐγδύσαν τὸν Τζυπριανὸν τζι ἐκάμαν τον манάλλι
 τζαί ἔν' ἀφῆκαν πάνω του οὔτε ζωὴν μὲ χάλι.
 Στέκουν τζαί συλλοῖζονται εἴντα 'ν' ποὺ νὰ τὸν κάμουν.
 Εἶπαν νὰ μείνει ζωντανὸς ἡ ἔννὰ μᾶς κρέμιάσει,
 ἡ ἔναν χρόνον φυλακὴν νὰ μᾶς καταδικάσει.
 35 Ἄτε νὰ τὸν ἰσφάξομεν τζι ἔν' περασμέν' ἡ ὥρα,
 νὰ κόψομεν τὰ χρόνια του νὰ μὲν πάει στὴν χώρα.
 Εἶπεν τους· —ἄν μὲ σφάξετε ἔντζ' ἔννὰ ποσπαστεῖτε,
 ἡ ἔννὰ πᾶτε φυλακὴν ἡ ἔννὰ κρεμμαστεῖτε.
 Ἐν' λόγια σου, Κυπριανέ, φτωσὲ τζαί μαραζώννεις,
 40 πόψε στὰ χέρκα πού 'ππεσες ποτιέ σου δὲν γλιτώννεις.
 Σαντανωμένα νήματα ποῖα κόρη τὰ φανίσκει
 τζαί κάμαν τὸν Κυπριανὸν μὲ ξεῖ μὲ πεθανίσκει.
 Κάμνουν κουπέπια νόστιμα τὰ φύλλα τῶν κλημάτων
 ἐκάμαν τὸν Κυπριανὸν τζαί λούθην τῶν κλαμάτων.
 45 Κλάψε καλὰ Κυπριανέ τζαί φώναξε τοῦ Χριστοῦ σου
 τζι οἱ λάξοι μας ἔννὰ μπηκτοῦν τριγύρω τοῦ λαιμοῦ σου.
 Ποὺ πιπερκὰν ὡς πιπερκὰν συνάουν τὰ πιτέρκα,
 τανύσαν μὲς στὲς κόξες τους τζι ἐφκάλαν τὰ μαδαίρκα.
 Τζι ἐμπῆξαν τού τα φλαφερά τζι ἐφκάλαν τὸ φλαντζίν του,
 50 κανιῶσιν νὰ τὸ στείλουν στὴν ἀγαπητιτζήν του.
 Πῆγαν τες τζαί μετρήσαν τες μήπως γενεῖ γιὰ 'γνήσει
 τζι ἄλλες καμιὰν κοσπενταρκὰν 'πὸ πάνω στὸ ζυνῖδιν.
 Ἐφκην κουφή ποὺ τὸ νερὸν τζι ἐρούφησεν τὸν ὄφιν
 μὲν κλαίεις, μούλα, μὲν κλαίεις τζι ἀφέντης σου σκοτώθη.
 55 Ἐναν περβόλιν δροσερὸν γεμάτον τρισατζίδες,
 ἔτσὰ τὸ χάραμαν τοῦ φοῦ περνοῦσαν κικραντζήδες.
 Τζαί εἶδαν τὸν Κυπριανὸν ἐκεῖ θανατωμένον

στ. 55: κφ. τρεῖς ἀκρίδες

- τζι ἐκεῖνοι ἐνομίσασι πὼς ἔν' ποκομισμένος.
 Ἐφύσησεν ὁ ἄνεμος τζι ὁ πλάτανος ἐσείστην
 60 τζι ὁ φίλος του ὁ καλλύττερος εἶδεν τον ἴσια φύρτην.
 Ἐκλαῖεν ἡ γεναίκα του τζι ἐλάλεν:
 Κυπρή μου, ποὺ σὲ σκότωσεν νὰ παίκτην μανιχὸς του
 μάρι νὰ φκοῦν τ' ἀμμάτια του καὶ νὰ χαθεῖ τὸ φῶς του.
 Κυπρή μου, κρίμαν πάνω σου φεγγάριν τοῦ Γεννάρη
 65 τζι ἀπ' οὐλλους ποὺ εἶχεν τὸ χωρκόν, ἐσοῦ ἦσουν φανάρι.
 Ἐναν περβόλιν δροσερὸν γεμάτον γλιστυρίδαν,
 γεναίκα τζι ἕνας ἄνθρωπος εἶπασιν πὼς τὸν εἶδαν.
 Κρίνε, ἀφέντη μου κριτά, κατὰ σειρὰν τοῦ νόμου
 τζαί ποὺ μᾶς ἀξουλεύκουσιν ἡ ἔν' ψευκιὲς τοῦ κόσμου.
 70 Μὲν μόννετε μὲν δῆννετε τζι ἐπιάστην ἡ ψευκιά σας
 τὸ γαῖμαν ἔν' ποὺ φάνηκεν πᾶ' στὰ ποδήματά σας.

Ἀφήγησι: Κυριάκος Φραντζῆς,
 79 χρονῶν, στίς 11.11.1967,
 Πελέντρι.
 (Μόρφωση Δ' Δημοτικοῦ).

B6

Ἡ συμπλοκὴ μεταξύ Τούρκων καὶ Χριστιανῶν εἰς τὸ χωρίον Δένιαν (Ἐπαρχίας Λευκωσίας) καὶ ὁ φόνος τοῦ Σαλήχ Κέλ Χασάν ἐκ Δένιας. Ποίημα ὑπὸ Χαραλάμπους Μ. Ἀζηνοῦ (ἐκ Φιλοῦσης Πραιτωρίου). Λευκωσία—Κύπρου 1930. Τύποις «κόσμος», Λευκωσία, 15.5 X 23.5, σελ. 8, στ. 165.

- Σήμερον νέα ἀφορμὴ μοῦ δόθην νὰ μιλήσω,
 καθῆκον μου τὸ θεωρῶ, δὲν πρέπει ν' ἀμελήσω.
 Ὅλους, μεγάλους καὶ μικρούς, κοντά μου νὰ συνάξω,
 νὰ βάλουσιν ἀκρόασην αὐτὰ ποὺ θὰ φωνάξω.
 5 Ν' ἀκούσουν ἕναν φοβερὸν καὶ θηριώδη φόνον,
 μέσα στὴν Δένειαν πῶγινεν τὸν περασμένον χρόνον.
 Τετάρτην νύκταν, ἀκριβῶς τριάντα Ὀκτωβρίου,
 καθὼς μὲ βεβαίωσασιν ἔμεναν τοῦ ἰδίου.
 Ἐνας Σαλίχης Κέλ Χασάν, ποὺ τὸ αὐτὸν χωρίον,
 10 κακοῦργος, κλέφτης, φοβερός, ἀνήμερον θηρίον,
 ἔκαψεν οὐλον τὸν καζὰν τριγύρου τὰ χωρκά του,
 μὰ πιερωθῆκαν ἀκριβὰ οὐλα τὰ καμωτά του.
 Εἶχεν μιὰν ἐχτροπάθειαν μὲ τὴν Χριστιανότην
 καὶ ἀπὸ ἐδῶ ἀννοίχτηκεν ἡ ἀφορμὴ ἡ πρώτη.

15 Δκυὸ Σὺλλουρκῶτες ἤρτασιν, ὁ Μεχμετ Χαλήλη
 τῆς ἑνὸς Χασάνης 'Ισεῖν, πῶν' τοῦ Σαλίχη φίλος.
 'Ο δὲ Σαλίχης Κέλ Χασάν τότε ἐπροσκάλεσέν τους
 τῆς ἐπῆρεν τους στὸ σπίτιν του τῆς ἐφιλοξένησέν τους.
 Παίρνουν κονιάκκιν πόλικον, μεζὲν ὅ,τι μπορῆσαν
 20 καὶ πκιάαν καὶ τὸν Κέλ Χασάν κι εἰς τὸ ποτὸν ἀρχίσαν.
 Μὲ ἄλλους δύο ἑτερους μαζὶν τους ποὺ βρεθῆκαν
 ἐν' συγγενεῖς καὶ φίλοι τους, σὰν ἐφανερωθῆκαν.
 Ἔνας Χασάνης Μουσταφᾶ μὲ τὸν Μεχμετ Ἀράπην
 πᾶ' στήν φιλίαν ποὺ ἔχασιν τῆς τὴν πολλὴν ἀγάπην,
 25 σὰν ἐδιασκεδάζασιν τῆς οἱ πέντε ἐγλεντοῦσαν
 χάρις διασκεδάσεως μαζὶν ἐτραγουδοῦσαν.
 Τὶ εἶπαν, τὶ ἐσκέφτονταν αὐτοὶ ἀναμεσόν τους,
 γνωρίζει μόνον ὁ Θεὸς ποὺ τὸν πουπανωθικόν τους.
 Ἀφοῦ ἐφάαν τῆς ἤπκιασιν οὔλοι τους τῆς ἐσωθῆκαν,
 30 ἦτουν ἡ ὥρα στὲς ἐννιὰ μαζὶν τῆς ἐσηκωθῆκαν.
 Ποὺ τὸ μεθύσιν τὸ πολλὴν πιλ' ἐν εἴχασιν στάσην
 τῆς εἶπαν ἀφοῦς ἐν' ἀνωρίς, στὸν καφενὲν νὰ πᾶσιν.
 Στὸν καφενὲν ἐπῆασιν τοῦ Χάμπου Κυριάκου
 τραουδιστοὶ τῆς ἀγκαλιαστοί, μᾶ' ταν οὔλοι τοῦ κάκου.
 35 Ἔνας πὸ τζεῖνους ποὺ ἔπαμεν τοὺς δκυὸ τοὺς Σὺλλουρκῶτες
 ἐπολοῦσιν τῆς λαλεῖ νὰ ὁρῶσι τοὺς Δενειῶτες.
 Ὁ σατανὰς στήν μέσην τους ὅμως ἀνεκατῶσιν
 τῆς σουξουλᾶ τὸν στὸ κακὸν τῆς τὸ νουρίν του κλώθει.
 Εἶτε ποὺ ἐχτροπάθειαν, εἶτε ἀπὸ τὴν μέθην,
 40 γιὰ σουξουλᾶ τοῦ σατανᾶ στήν μέσην του ποὺ βρέθην.
 Δκυὸ τρεῖς ἐθυμωθῆκασιν τῆς εἶπαν νὰ τοὺς βαστάξουν,
 νὰ δοῦσιν τ' ἀποτελέσμαν τῆς νὰ τοὺς ἀντινάξουν.
 Αἴγια ποὺ θέλει σκότωμαν τῆς χτέρμαν τὸ κορμὶν της
 πᾶ' στήν ματσούκαν τοῦ βοσκοῦ κνήθει τὴν τζεφαλήν της.
 45 Ἐμπῆκαν μὲς στὸν καφενὲν οὔλοι τῆς ἐτραγουδοῦσαν
 καὶ ποὺ τὴν βαρβαρότητα τὸν κόσμον ἐνοχλοῦσαν.
 Φωνάζουσιν τὸν καφετζήν, καφὲν ἐδιατάξαν,
 ποὺ μιὰν καρέκλαν παίρνουσιν, παπτεξωθικὸν ἐκάτσαν.
 Ὁ καφετζής, χωρὶς νὰ πεῖ, ἔσασεν τὰ ποτά τους,
 50 καφέδες ὅ,τ' ἐθέλασιν τῆς ἐπῆρεν τα κοντά τους.
 Ὁ Μεχμετὴς ἀρωτᾶ πρῶτα ὁ Σὺλλουρκῶτης
 νὰ μάθει πκοιὸς τοῦ τζέραςεν, ὡς ἔμαθα ἐν πρώτοις,
 καὶ ἐπιμένει τζεϊχαμαὶ πολλὰ τῆς πεισματῶννει,
 μὲ τὸν Χαμπήν τὸν καφετζήν τῆς ἄρκεψεν νὰ θυμῶννει.
 55 Τοῦτ' ἀθυμοῦνταν τὰ παλιά, τὰ πρῶτα περασμένα,
 σὰν νὰ νομίζαν τῆς εἴχασιν τζαῖρον τοῦ κοσιένα.

Ὁ καφετζής χωρὶς νὰ πεῖ, ἔστω τῆς ἂν εἶδεν χάκκιν,
 ἐστράφηκεν ποὺ τζεϊχαμαὶ νὰ πάει στὸ οὐτζάκκιν.
 Ἀλλὰ ὅμως κι ὁ δαίμονας, ὥσπερ νὰ τὰ ταιράσει
 60 καὶ νὰ τοὺς βάλει νὰ πκιαστοῦν τῆς ἔτσι νὰ ἡσυχάσει.
 Ὁ Σὺλλουρκῶτης ὁ Μεχμετ στὸ πόδι ἐσηκώθη,
 μὲ τὸν Χαμπήν τὸν καφετζήν περὶ τοῦ ἀγριώθην.
 Ἐξέρανεν ἡ γλώσσα σου, κκερχανετζή, λαλεῖ του,
 τῆς ἐννὰ ξεράνει, εἶπεν του ὁ Χάμπος, ἡ δική του.
 65 Ὁ Μεχμετὴς μονομιᾶς τὸν δίσκον ἐπκιασέν τον
 τῆς ἔτσι σὰν ἐβρέθεται τοῦ Χάμπου τῆς ἔσυρén τον.
 Κόμα μιὰν πέτραν ταπισὸν μαζὶν μὲ μιὰν τσαέραν
 τῆς ἀρκίνεψεν τὰ τούρτζικα νὰ τοῦ διὰ φοέραν.
 Εἴχασιν τέθοκιον φυσικόν, χωρὶς νὰ παραλλάξουν,
 70 ὅπου νέν' ἐβρουν Χριστιανὸν εἶπεν νὰ τὸν πειράξουν.
 Νὰ τὸν ἐξητιμάσουσιν, αἰτίαν νὰ τοῦ δώσουν,
 μᾶ' ὅτῳσαν σὰν ἐθέλασιν οὔλα νὰ τὰ πκιερῶσουν.
 Ὁ Χάμπος τζεῖνιν τὴν στιγμὴν περὶ τοῦ ἐθυμώθη
 τῆς ὁ ἀδελφός τ' ὁ Παναῆς στὸ πόδι ἐσηκώθη.
 75 Πκιάαν' ἕναν ξύλον ὁ Χαμπής, ποὺ τό ὅσιν κουμπημένον
 σὲ μιὰν γωνιὰν τοῦ καφενέ, κοντὸν πελετζημένον,
 πάνω στοὺς Τούρκους ἔτρεξεν τῆς ἴσια ἔκαμεν τὸν κόπον.
 τῆς ποὺ τὸ γαῖμαν πότρεξεν, ἐγέμωσεν ὁ τόπος.
 Ἄμα θωροῦν τὰ βρώμικα τὰ τόσα γεγονότα,
 80 ἀμέσως ἐσηκώθησαν ἄλλοι δκυὸ νέοι πρῶτα.
 Ἔνας Κωστής Παρασκευᾶ, καθὼς μὲ βεβαιῶσαν,
 μὲ ἕναν ἄλλον Παναήν, μὲς στὸν καβκὴν ἐδῶσαν.
 Τοὺς Τούρκους ὀλογαίματος τοὺς ἐτξεφαλοδῶσαν
 τῆς μιὰν ξυλιὰν ἑνοῦ χριστιανοῦ μόνον ἐν' ποὺ κτυπῆσαν.
 85 Οἱ Τοῦρτζοὶ ἦτουν δώδεκα στήν μέσην ποὺ φανῆκαν,
 τέσσερις οἱ χριστιανοί, σὰν ἐμαρτυρηθῆκαν.
 Οὔλον μὲ τσαεροξυλιές μιὰν ὥραν ἐμαχοῦνταν
 πάνω στοὺς Τούρκους οἱ ξυλιές, σὰν ἀστραπὲς ἐρκοῦνταν.
 Τοὺς τρεῖς ἐρρίψαν τους χαμαὶ τῆς δῶσε δῶσε ξύλον,
 90 ἐβκάλλαν κάτι μουγγαρκὲς διπλὲς ποὺ τῶν καμήλων.
 Λαλ' ὁ Χαμπής τοὺς ἄλλους τρεῖς, καθὼς ἀκούσαμεντε,
 δῶστε τους, βρέ, τῆς ἐν' χάκκιν τους, νὰ τοὺς πεθάνουμεντε.
 Ἐν τοὺς ἀφήσασιν ὁρμὸν γερόν γιὰ νὰ σταθοῦσιν,
 τζεῖν' ἦτουν μὲς στὰ γαίματα χαμαὶ τῆς λαχταροῦσιν.
 95 Οἱ ἄλλοι ποὺ τὸν φόρον τους χαζίριν νὰ βωδῶσουν
 τῆς ἄμα θωροῦν τὰ δκυὸ στενά ἐφύαν νὰ γλιτώσουν.
 Τζεῖνοι ποὺ πῆσασιν χαμαὶ στὰ γαίματα χωσμένοι
 ἐμείνασιν ἀσάλευτοι πῶς ἦτουν πεθαμμένοι.

- 100 Ἐφύασι τῇ οἱ χριστιανοί, στὰ σπῖδικα τους ἐπῆαν,
ὅμως εἰδοποιήθηκεν τῶν ἡ ἀστυνομία.
Ἔνας Ἀρίφης ὁμπαδῆς ἦρτεν τῶν σύλλαβέν τους
κι εἰς τοῦ Μουχτάρη, ἔμαθα· τὴν νύκταν ἀφηκέν τους.
Τοὺς πληγωμένους ἔπειτα πάνω τοὺς ἐσηκῶσαν
καὶ τὲς πληγὲς τοῦ καθενὸς τοὺς τὲς ἐδιορθῶσαν.
105 Ὁ ἕνας ἐξεψύχισαν εἰς τὴν στιγμὴν ἐκείνην
γιατ' ἦτον πάλι φοβερὴ σὰν πόλεμος ποὺ γίνην.
[...]

B7

Ο ΣΤΡΑΓΓΑΛΙΣΜΟΣ/τῆς/Μικρᾶς/ΦΑΝΟΥΛΛΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ/ἐκ/ΝΕΑΠΟ-
ΛΕΩΣ — ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ/23)5)1960/Ποίημα/ὑπὸ/ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΝΙΚΟΛΑ-
ΟΥ/ἐκ/ΚΑΤΩ ΠΥΡΓΟΥ/Ἐκτύπωσης Τυπογραφείων ΧΡ. Γ. ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗ & ΥΙ-
ΩΝ, Λευκωσία, 15.5 X 23.5, σελ. 7 + 1 λευκή, στ. 159.

- [...]
140 Γὰ τούτην τὴν ὑπόθεσιν, μὰ δύο ἐσυλλάβαν,
στὴν γενικὴν παράταξιν τοῦτον ἐκαταλάβαν.

Ἐξώφυλλο τραγουδιοῦ B7
(ἀπὸ Α. Π. Ματτιπούρα)

- Μάλιστα ἐν' ὀθωμανός, Μεχμέτ τὸ ὄνομά του,
ἀπὸ τὴν Πόλιν Χρυσόχοῦς ἐν' τὰ γεννητικὰ του.
Τούρκος ἀπὸ τὴν πίστην του αὐτὸν ἐγνώρισεν τον
καὶ μάλιστα καὶ μιὰ Τουρκοῦ ἀκόμη ἔδειξέν τον.
145 Οἱ μάρτυρες εἶναι πολλοὶ ὅπου ἐμαρτυρῆσαν,
μάλιστα τὸν ὀθωμανὸν ὅπου τὸν ἰγνωρίσαν,
τὸν ἄλλον τὸν Χριστιανὸν ὅμως ἐξαπολύσαν.
[...]

Γ1

Μία πρωτοφανὴς ἀληθινὴ ἀγάπη/μεταξὺ μιᾶς ἀρχοντοπούλλας/ΤΟΥΡΚΑΛΛΑΣ/
καὶ ἐνὸς φτωχοῦ/ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ/Ἡ χρυσοστόλιστη Σουραγιά βα-/φτίστην καὶ
παντρέφτην τὸν λεβεν-/τονιὸν Γιαννάκην./ (Γεγονὸς πρωτοφανὲς διὰ τὴν Κύπρον)/
Ποίημα συνταχθὲν ὑπὸ/ΑΝΔΡΕΑ Θ. ΖΥΜΠΡΗ/ΛΕΥΚΩΣΙΑ—ΚΥΠΡΟΥ/1953/
Τιμὴ γρ. 2/Τύποις: Θωμᾶ Γ. Κυριακίδη—Λευκωσία/15.5 X 23.5, σελ. 8, στ. 266.

Τὰ τραγουδιὰ ὑπ' ἀριθμὸν Γ1, Γ2 καὶ Γ3 ἀναφέρονται στοὺς ἀμοιβαίους
ἔρωτες μεταξὺ Ἑλληνοκυπρίων καὶ Τουρκοκυπρίων. Μπρὸς τοὺς ἔρωτες ἡ
φυλετικὴ καταγωγὴ ἀγνοεῖται καὶ τὸ θρησκευτικὸ δόγμα παραμερίζεται. Ἡ
τουρκάλα Τουτοῦ Κουσεὶν ποὺ βαφτίστηκε χριστιανὴ καὶ παντρεύτηκε τὸν
ὁμοχώριό της Κωνσταντὴ Ἐξαδάκτυλο ζεῖ σήμερα στὸ Δάλι.

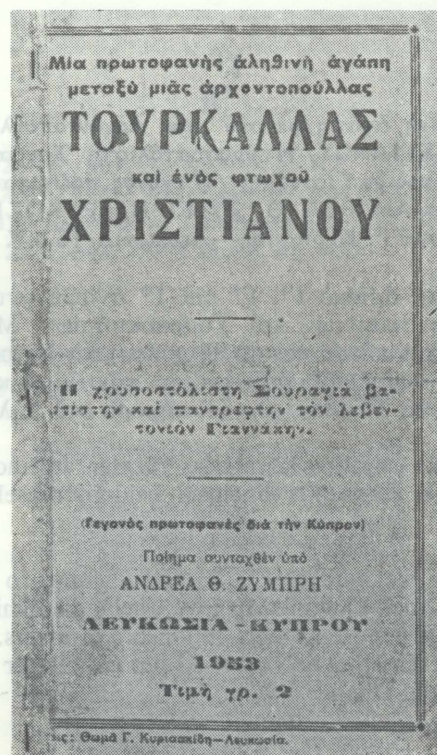
Γ1, Γ2 ve Γ3 teki türküler Rumlarla Türkler arasında aşk olaylarını dile
getiriyor. Irkın sevginin karşısında önemsiz kaldığı, dinsel inançların bir yana
bırakıldığı görülüyor.

The songs under the number Γ1, Γ2 and Γ3 refer to mutual love between
Turkish Cypriots and Greek Cypriots. In love, racial discrimination is ignored and
the religious dogma does not affect the relationship of lovers. The Turkish Cypriot
Toutou Husein became christian and married her co-villager Constantis Exadacty-
los. She lives to this day at Dhali.

(στ. 159—176)

- [...]
160 Ἐπιασεν πένναν καὶ χαρτίν, ἐστάθη στὸ γραφεῖο,
καὶ ἔγραψε —σεβαστοὶ γονεῖς, ἐγὼ τωρὰ θὰ φύω.
Ξέρω το πὼς θὰ κλάψετε, πολλὰ θὰ λυπηθεῖτε,
ὅταν θὰ μὲ γυρέψετε καὶ δὲν θὰ νὰ μὲ βρεῖτε.
'Αλλὰ αὐτὸν ποὺ σκέφτουμουν, ἂν σᾶς τὸ μολογοῦσα,
ἔσεῖς δὲν θὰ τὸν θέλετε αὐτὸν ποὺ ἀγαποῦσα.
165 Διότ' εἶναι φτωχὸ παιδί, κτίστης ἐπάγγελμά του,
καὶ προπαντὸς χριστιανός, Γιαννάκης τ' ὄνομά του.
Εἶναι λεβέντης ζηλευτός, εἶναι χρυσὸ παιδάκιν,
ποὺ ἐξαρχῆς ἐδόσλευεν στὸ νέον σας κονάκιν.

- 170 Ἀπόψε φεύγω μὲ αὐτόν, γιὰ πάντα θὰ σᾶς ᾿φήσω,
πάω νὰ γίνω χριστιανή, γυναῖκα του νὰ ζήσω.
Ζήσετε σεῖς ἄρχοντικά μέ τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ σας
κι ἐν θέλω ᾿γὼ τὰ πλούτη σας καὶ τὰ χρυσαφικά σας.
Μόνο πού φεύγω ἀπὸ σᾶς νὰ μὴν ἐνοχληθεῖτε,
οὔτε πὼς εἶμαι κόρη σας εἰς τὸ ἔξῃς νὰ πεῖτε.
175 Μάνα, πατέρα, συγγενεῖς, Τούρκους στὸν νοῦν δὲν βάλλω,
γιατὶ δὲν θὰ ᾿χω στὴν ζωὴν ἐκτὸς τοῦ Γιάννη ἄλλο.
[...]

Ἐξώφυλλο τραγουδιοῦ Γ'

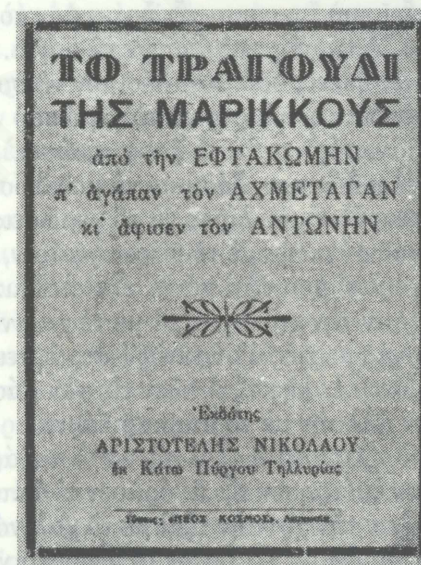
Γ²

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ
[1855 ἢ 1873]

Ἐφημερίδα τῶν μαθητῶν τοῦ Α' καὶ Β' Γυμνασίου Μόρφου «Ο ΚΗΡΥΞ», ἔτος 7ο,
Ἄρ. φύλλου 46, ἡμερ. 24 Μαρτ. 1970

Ἐλᾶτε νὰ δροικήσετε μιὰν λύπην λυπημένην,
τὴν λύπην τῆς Μαρικοῦς τῆς τρισκαταραμένης,

- 5 π' ἀγάπησεν τζαὶ τὸ Τουρτζὶν τζι ἄφηκεν τὸν Ἀντώνην.
Πρέπει τῆς σαλαβάτισμα, νὰ μαντιστεῖ σεντόνιν,
νὰ θικιανευτεῖ μὲς στὸ στενὸν ἢ Μαρικοῦ τ' Ἀντώνη,
π' ἀγάπησεν τζαὶ τὸ Τουρτζὶν πού μὲς στὴν Ἐφτακώμην.
Ἔστραψεν ἢ Ἀνατολὴ τζαὶ βρόντησεν ἢ Δύση,
εἶντα νὰ κάμει ὁ Ἀντωνὴς νὰ μὲν τὸ ξηφουρνίσει;
Τρέχει τζαὶ πᾶ' στοῦ Μουλλαλῆ νὰ τὸ παραπονήσει.
10 —"Α Μουλλαλή, πρωτοαγά, πού ᾿σεις τὸν νοῦν μετὰξι,

Ἐξώφυλλο τραγουδιοῦ Γ²
(ἀπὸ Α. Νικολάου)

- 15 παρὰντζεῖλε τ' Ἀχμετ ἀγᾶ καμιὰν νὰ μὲν πειράξει
τζαὶ κάμνω τὸν τζαὶ φέρουν τὸν ἔσω του μὲ τ' ἀμάξι.
Ἔτο πὺ φάνην τζι ἢ ὀπλεῖα, τὰ ἄστρα τῆς ἐν' ἔξι,
ἐφάνην τζαὶ τοῦ Μουλλαλῆ γιὰ νὰ τὸν περιπαίξει.
Γιὸς μου ὁ πρωτοπαλλίκαρος στὸ σέριν του ἂν σὲ πιάσει,
θέλεις τὸν μαῦρον τῶν Τζελιῶν νὰ ᾿ρτεῖ νὰ σὲ ᾿ποσπάσει.
Ἔστραψεν ἢ Ἀνατολὴ τζαὶ βρόντησεν ἢ Δύση
τζαὶ τί νὰ κάμει ὁ Μουλλαλῆς, πάλε μετανοῖζει.
20 —"Ανου νὰ πάεις, Ἀντωνή, τζι ἐννὰ τοῦ παραντζεῖλω
τζι ἂν δὲν ᾿κρωστεῖ μὲ τὸ καλόν, πιάννω τὸν μὲ τὸ ξύλον.
Σηκώστηκεν ὁ Ἀντωνὴς τζι ἔκαμεν τὸν ὁδόν του,
νὰ σου τζαὶ τὸν Ἀχμετ ἀγὰν πὺ μπῆκεν ταπισόν του.
Πὺ τὸν θωρεῖ ὁ Μουλλαλῆς, ἐκαρामούτσωσέν του,

25 γιατ' ἦταν τζύρης τζαὶ παιδίν, ἐχαμογέλασέν του.
 Καλῶς ἦρτεν Ἀχμέτης μου κοντά μου νὰ καθίσει
 τζαὶ νὰ τοῦ πῶ τζαὶ δκνὸ λόγια τζαὶ νὰ μοῦ τὰ διαλύσει.
 Ἄν θέλεις τὸ ψουμὶν γλυτζὺν νὰ κάτσεις νὰ δειπνήσεις
 πού τὴν γεναίκαν τ' Ἀντωνῆ, γιέ μου, νὰ παραιτήσεις.
 —Θαμμάζω σε, ἄ παπά, τὰ λόγια πού μοῦ λέγεις,
 30 ἐμὲν ἀγάπη πρέπει μου τζι ὅμοιον παλλικάρι,
 ἢ Μαρικκοῦ ἐν' ὁμορφῇ, τῆς γειτονιαῶς καμάρι,
 θέμα διὰ μου τὸ φιλίν, θέμα βαστὰ καμάριν.
 Τωρὰ ἐν' πὸ τζεῖ πού ἔρχουμαι τζι ἦρτεν μου τὸ χαπάρι,
 πῶς ἦρτεν δ' ὁ Ἀντωνῆς παράπονον νὰ κάμει.
 35 —Γιέ μου, τζι ἂν θέλεις δόσιμον, δόσιμον νὰ σοῦ δώσω,
 σύρε μου τὸ φεσούδιν σου λίρες νὰ τὸ γεμώσω
 τζι ἂν θέλεις, ξανασύρε το νὰ τὸ ξαναγεμώσω.
 —Ἐγὼ δὲν θέλω δόσιμον, δόσιμον νὰ μοῦ δώσεις,
 δὲν σύρνω τὸ φεσούδιν μου λίρες νὰ τὸ γεμώσεις.
 40 Μιὰν ἀλλαῖν μοῦ σύγκοψε μὲ τὸ μαρκαριτάριν,
 ἕναν ἀππάριν γόρασ' μου τζαὶ νὰ ν' τζαὶ παλλικάριν
 τζαὶ μὲ τὴν σέλλαν τὴν χρυσὴν τζαὶ μὲ τὸ χαλινάριν.
 Ἀποὺ τὲς τέσσερις μερκὲς ὁ οὐρανὸς ἰ-στράφτει,
 σηκώστηκεν ὁ Μουλλαλῆς τζαὶ πῆεν εἰς τὸν ράφτην.
 45 Ἐσύγκοψεν τὴν ἀλλαῖν μὲ τὸ μαρκαριτάριν,
 σηκώστηκεν πού τζειαχαμαὶ τζαὶ πῆεν στὸ παζάριν
 τζι οὐλλον λίραν ἐμέτρησεν τζι ἀγόρασεν τ' ἀππάριν
 τζαὶ μὲ τὴν σέλλαν τὴν χρυσὴν τζαὶ μὲ τὸ χαλινάριν.
 Ἐλάμνησεν τὸ μπρόεμαν τζι ἦρτεν τὸ μεσομέριν
 50 τζι οὐλλα τακκούμιν τὰ ἔκαμεν τ' Ἀχμέτα εἰς τὸ δέριν.
 Ἐφόρησεν τὴν ἀλλαῖν μὲ τὸ μαρκαριτάριν
 πτηδὰ τζαὶ καθαλλίτζεψεν τ' ὁμορφον παλλικάριν,
 εἰς τὸ στενὸν τῆς Μαρικκοῦς, σὰν νὰ ἔκαμεν ζευκάριν.
 Πού τὸν θωρεῖ ὁ Ἀντωνῆς, πολλὰ τοῦ κακοφάνην.
 55 Ἐστραψεν ἢ Ἀνατολὴ τζαὶ βρόντησεν ἢ Δύση
 τζι ἔπιασεν τὸ μαθαίριν του τζαὶ πᾶ νὰ τ' ἀκονίσει,
 πού τουν μακρύν, πού τουν πλατύν, ἀπού τουν σὰν τὸ οἶδιν,
 τζεῖνος στὸν νοῦν του τό ἔβαλε νὰ τὸν ποτζεφαλίσει,
 πού ἦτουν ὁ Ἀχμετ ἀγὰς ἐννὰ τὸν ἀρωτήσκει.
 60 —Εἴντα παθες, ἰ-βρὲ Ἀντωνῆ, πιστὰ ἀκονιεῖς μαθαίριν
 ἐννὰ τὸ μπήξεις κανενοῦ, βρέ, τζι ὁ Θεὸς τὸ ξέρει.
 Μὰ τ' ἄστρη, μὰ τὸν οὐρανόν, μὰ τὸ λαμπρὸν π' ἀφταίννει,
 κατὰ Θεόν, ἰ-βρὲ Ἀντωνῆ, εἴντα ἴμορφα πού μπαίννει.
 Ἐλα νὰ πᾶμεν, βρὲ Ἀντωνῆ, τζαὶ γιὼ κρατῶ καρύθκια,
 65 νὰ σοῦ τζεράσω μιὰν ρατζήν, νὰ κόψεις τὰ φεκκίρικα.

Ἀντωνῆς μὲ τ' ἀσπρόρουχα τζι Ἀχμέτης μὲ τὲς γοῦννες,
 οὐλλον καρύθκια τσάκκιζεν τζαὶ θιιάλεεν τὲς κούννες.
 Τσακκίζουν τὰ καρύθκια τους, γεμώννουν μιὰν σερβέτταν,
 70 τζαὶ πιάσασιν σερκὲς - σερκὲς τζαὶ πῆαν εἰς τὴν φέستان
 τζαὶ κάτσασιν κοντὰ κοντὰ τζι οἱ θκυὸ τους σὰν ἀδέρκια.
 Ἀντωνῆς ἦταν ἄρρωστος τζι ἔπεσεν τζι ἐτσοιμάτουν,
 Ἀχμέτας κάμνει ταραδὴν νὰ φκεῖ γιὰ νὰ χορέψει,
 ἢ ταραδὴ του πού ἔκαμεν τῆς Μαρικκοῦς νὰ νέψει.
 Σηκώννεται τζι ἢ Μαρικκοῦ τζι ἔκαμεν τὸν ὁδὸν τῆς,
 75 νὰ σου τζαὶ τὸν Ἀχμετ ἀγὰν πού μπῆκεν ταπισόν τῆς.
 Σηκώννεται ὁ Ἀντωνῆς, κανέναν δὲν ἰ-βρίσκει,
 ἀλέθην ἢ καρτούλλα του σὰν λέθουν τὸ πουρκούριν
 τζι ἀποὺ τὴν φέستان ἔσσω του ἐπῆεν μονοβούριν.
 Σγαρτίλα μέσα στὴν φουλιὰν τζοιμάται τζαὶ κουνγκάται,
 80 ἐστάθηκεν ὁ Ἀντωνῆς τωρὰ τζι ἀρκολοᾶται,
 ἂν εἶναι ἔσσω μοναχὴ στὰ ροῦχα τζαὶ τζοιμάται.
 Πού μοσσιλιὰν ὡς μοσσιλιὰν τζοιμάται τὸ σγαρτίλιν,
 πού τὰ κρυφομιλήματα ἀκοῦαν ἕναν μίλιν.
 Πιάννει τὸ ὄσσινοκάνναβον τζαὶ δῆννει τὰ γριτζέλια
 85 τζαὶ μιὰν φωνὴν τοὺς ἔβαλεν τζαὶ πᾶ στὸ παραθύριν,
 νὰ σου τζαὶ τὸν Ἀχμετ ἀγὰν μὲ δίχα τὸ φεκκίριν.
 Μιὰν μασαιρικὰν τοῦ ἔδωσε τζαὶ πάνω στὲς κουτάλες,
 —νὰ σὲ σκοτώσω, βρὲ σκυλλί, γιὰτὶ ἔθελες ἀγκάλες.
 —Ἐγλέπου ἐγλέπου, βρὲ Ἀντωνῆ, μὲν μὲ σκοτώσεις τέλεια,
 90 νὰ σὲ σκοτώσω, βρὲ σκυλλί, γιὰτὶ ἔθελες κοπέλλα.
 Ξαναδιπλάζει του ἄλλην μιὰν πού πάνω στὸ ζινίσιν,
 ἂν ἦτουν Χότζας γιὰ Μουλλάς, ἔκαμὲν τὸν τεβρίσην.
 Στὸν νῶμον του τὸν ἔβαλεν τῆς δόμης τζι ἔφαλέν τον
 τζειαχαμαὶ εἶδεν τερατσίαν, πού κάτω τζι ἔβαλέν τον.
 95 Τζειαχαμαὶ ἐβρεθήκασιν τέσσερα παλλικάρια
 τ' ἄντερα του ἐσυνάσασιν κοντὰ μὲ τὰ κοντάρια.
 Σηκώννεται ὁ Ἀντωνῆς στὴν μάναν του τζαὶ πάει.
 —Μανά, τζι ἂν εἶσαι μάνα μου τζι εἴντα φυλὴ λοᾶσαι,
 ἐγὼ ἐκαταδῶστηκα τζαὶ σὺ κόμα τζοιμάσαι;
 100 Λαλῶ σου το τζαὶ τούρτζικα τζαὶ κρώστου το ρωμαῖκα,
 τὸν Τοῦρκον ἐν' πού σκότωσα τζαὶ πᾶ στὴν γεναίκαν.
 Νὰ φκῶ πάνω στὴ φοινιτζιὰ νὰ κόψω θκυὸ φοινιτζια,
 ἐβούττησεν ἢ μάνα του, πιάννει πού τὰ μανίτζια.
 Ἐβούττησεν ἢ μάνα του, βουττᾷ τζι ἢ ἀδελφὴ του
 105 τζαὶ ταραδὴν ἐκάμασιν τζι ἄκουσεν ὁ μονκτάρης,
 τρέσκει τζαὶ πᾶ στοῦ Μουλλαλῆ εἰδησὴν νὰ τοῦ πάρει.
 —Ἄ Μουλλαλῆ, πρωτοαγά, πού νὰ χαρεῖς τὸ φῶς σου,

- στοῦ Ἀντωνῆ ἔδει καθιᾶν τζαὶ γύρεψε τὸν γιόν σου.
 —Ποῖδς μὲ κρατεῖ, Ἀχμετ ἀγά, νὰ πέσω νὰ σὲ φέρω,
 110 τὴν τσάππαν ἔν' π' ἀντίναξεν τζι ἔφκαλεν τὸ στελίφιν,
 νὰ φέρω θκυδὸ νὰ σὲ κρατοῦν τζαὶ ἰγώνη νὰ σὲ δέρω.
 Φέрте μου πένναν τζαὶ χαρτίν, φέрте μου καλαμάριν,
 νὰ γράψω τοῦ Ἀχμετ ἀγά τὸ μαῦρον του χαπάριν.
 Ὡστι νὰ φέρουν τὸ χαρτίν, νὰ φέρουν καλαμάριν,
 115 ἦρτεν τζαὶ τοῦ Ἀχμετ ἀγά τὸ μαῦρον του χαπάριν.
 Οὐλλον λίραν ἐσιόνωννεν νὰ τοῦ ἔβρουσιν τὸν κλέφτην,
 ὁ κλέφτης ἔν' πού χάθηκεν, ποττέ του δὲν ἐβρέθη.

Ἀναστασία Ἀδάμου,
 80 χρονῶν,
 Κατωκοπιά.

Γιὰ μιὰ ἄλλη παραλλαγή τοῦ τραγουδιοῦ αὐτοῦ βλ. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ/ΤΗΣ ΜΑΡΙΚ-
 ΚΟΥΣ/ἀπὸ τὴν ΕΦΤΑΚΩΜΗΝ/π' ἀγάπαν τὸν ΑΧΜΕΤΑΓΑΝ/κι' ἄφισεν τὸν ΑΝΤΩΝΗΝ./
 Ἐκδότης/ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ/ἐκ Κάτω Πύργου Τηλλυρίας/Τύποις: «ΝΕΟΣ
 ΚΟΣΜΟΣ», Λευκωσία, 11.5 X 15.5, σελ. 8.

Γ3

Ο ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΤΖΙ Η ΕΜΙΝΕ¹

Λαογραφική Κύπρος, 2 (1972) 15—21

- Ἀστραψεν ἡ Ἀνατολὴ τζι ἐβρόντησεν ἡ Δύση
 τζι ἐχαμηλοπουμπούρισεν ἡ πέτρα τοῦ Λιμνίτη.
 Τζαὶ μιὰν ἀγιάν Κυριακὴν τζαὶ μιὰν ἀγιάν ἡμέραν
 βουλήθηκεν ἡ Ἐμινέ, ἡ ἄσπρη περιστέρα.
 5 Πάει παπὰς στὴν ἐκκλησιὰν καμπάναν νὰ σημάνει,
 σηκώννεται τζι ὁ Χριστοφῆς, τ' ὄμορφον παλλικάριν,
 στὴν ἐκκλησιὰν δὲν πάει, μόν' πάει στὸ παζάριν,
 τζαὶ σείστην τζαὶ λυίστηκεν στὴν Ἐμινέ νὰ πάει.
 Ἐναν τουρτζίν, καλὸν τουρτζίν, πού ἔλεν τὸ καλὸν του,
 10 στέκει τζαὶ παραντζέλλει του σὰν τὸν πνευματικόν του.

1. Τὰ φρικτὰ ἐρωτικά πάθη τοῦ Χριστοφῆ καὶ τῆς Ἐμινές, συμβάντα κατὰ τὸ ἔτος 1714
 ἐν τῇ πόλει Λευκωσία ἐξ ἐνορίας Ἀποστόλου Λουκά. Ἐκδόσις δευτέρα ἐπιδιορθωμένη ὑπὸ
 Θ. Ἡρακλειδίου. Ἐν Κύπρῳ 1889. Βλ. ἐπίσης ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ/ΤΗΣ ΕΜΙΝΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥ
 ΧΡΙΣΤΟΦΗ/ἀπὸ τὴν Λευκωσιάν/(πού διοικοῦσε τὴν Κύπρον ἡ Τουρκία)/Ποίημα Παλαιὸν
 1811/Ἐκδότης ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ/ἐκ Κάτω Πύργου Τηλλυρίας/1962/ Τύποις:
 «ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ» — Θ. Γ. Κυριακίδη, Λευκωσία, Κύπρος (11.5 X 15.5, σελ. 7 + 1
 λευκή, στ. 149) κ.ἄ.

- Δὲν εἶχεν, γιέ μου Χριστοφῆ, ρωμέσαν ν' ἀγαπήσεις
 τζι ἀγάπησες τὴν τούρτζισσαν τζι ἐννὰ μουσουλμανίσεις;
 Οὔτε παραντζέλλιες παίρνει, οὔτε παραντζέλλιεται,
 15 εἰς τὸ στενὸν τῆς Ἐμινέ πάει τζαὶ κιατζιεννιέται.
 Τζι ὅταν τὸν εἶδασιν τζειαμαί, ἀκούστηκεν στὴν πόλιν
 τζαὶ σ' ἕναν δευτερόλεπτον ἦρταν οἱ Τοῦρτζοι ὅλοι.
 Ἐναν τουρτζίν, καλὸν τουρτζίν, πού ἔλεν τὸ καλὸν του,
 διπλὸν τραπήδιν ἔκαμεν, γυρεύκει τὸν ἐχθρόν του.
 Τζαὶ πιάννει τὴν πετρόσκαλα, πάνω στ' ἀνῶν θκαίννει,
 20 δικλᾶ πὸ τζεῖ, δικλᾶ πὸ ἔδά, κανέναν δὲν ἰ-βλέπει.
 Σὰν τρέμει τὸ καρχιόφυλλον, σὰν τρέμει τὸ κουλούτζιν,
 ἔτσι ἔτρεμεν τζι ὁ Χριστοφῆς πού κάτω στὸ σεντούτζιν.
 —Πιάσε τζαὶ τὸ κκεμέριν μου, πιάσε τζαὶ τὰ γρουσά μου,
 ἂν θέλεις, βρέ, γιὰ τὸν Θεόν, νὰ φύεις πού κοντά μου.
 25 Πιάννω τζαὶ τὸ κκεμέριν σου, πιάννω τζαὶ τὰ γρουσά σου,
 νὰ ἔποσπαστεῖς πού λλόου μου θκάρ' το πού τὰ μυαλά σου.
 Τζαὶ μιὰν φωνὴν ἔν' πῶβαλεν, ὅσην τζι ἂν ἐδυνάστην:
 —Βουρᾶτε, τὸ μουσουλμανιόν, τζι ὁ Χριστοφῆς ἐπιάστην.
 Οἱ Τοῦρτζοι, ἄμαν ἄκουσαν, ἐσπέσαν ν' ἀνεβῶσι,
 30 τὴν ὥραν πού ἐθκαίννασιν ἦταν ἀνεμοβροδῖν.
 —Ἐννὰ ὀσιιστῶ, νὰ ξεῶσιιστῶ ὀμπρὸς τοῦ Μουχαζίλη,
 ἦρτετε τζαὶ πατήσετε τὰ σπίτια τοῦ Ζαῖμη.
 Τὸ κλῆμαν τὸ βερουκιανὸν κάμνει γλυτζὺν σταφύλιν,
 ἐπιάσαν τὴν τζι ἐπῆραν τὴν ὀμπρὸς τοῦ Μουχαζίλη.
 35 Ὁ Μουχαζίλης ἐρωτᾷ, ἂν νέν' μὲ τὸ στανιόν της
 πού ἔρκετον τζι ὁ Χριστοφῆς τζι ἐπάταν τὸ στενὸν της.
 Εἶντα φελοῦν τὰ ψέμματα, πασά μου, νὰ λαλοῦμεν,
 τζεῖνος ἦταν ἀφέντης μου τζι ἐγιῶ ἡμουν κυρά του
 τζι ἐσφιχταγκαλιαζούμασιν τζι ἐσβῆνναν τὰ λαμπρά του.
 40 Τζι ὁ Μουχασίλης ἔκρινεν: —Βάρτε τον στὰ κατσούνια,
 ἄλλα στραβά, τζι ἄλλα ζαβά, τζι ἄλλα μὲ τὰ καρβούνια.
 Ἐφκιάσαν τον τζι ἐβάλαν τον πάνω σὲ μιὰν καμήλαν
 τζι ἐφκιάσαν τζαὶ ἐδῶσαν του οὔλλης τῆς χώρας γύραν.
 Ἀννοίει τζαὶ τὸ στόμαν του δυὸ λόγια τζαὶ λαλεῖ τους:
 45 Οὐλλον τὸν κόσμον πάρτε με τζι οὐλλον γυρίστε μού τον,
 τζεῖ στὸ στενὸν τῆς Ἐμινέ, μὴν πᾶτε νὰ σταθεῖτε.
 Εἶτε ἐπαρακούσσασι εἶτε ἐκάμαν το καταύτις
 τζαὶ πού τὲς τέσσερις μερικὲς ὁ οὐρανὸς ἀστράφτει.
 Οὐλλον τὸν κόσμον πῆραν τον τζι οὐλλον γυρίσαν τού τον
 τζαὶ στὸ στενὸν τῆς Ἐμινέ ἐπῆσαν τζαὶ σταθῆκαν.
 50 Πιετᾶχτηκεν τζι ἡ Ἐμινέ πάνω στὸ παραθύριν
 τζι ἐσφόντζιζεν τὰ μάτια της μ' ἕναν χρυσὸν μαντίλιν.

— Έχε τὸν νοῦν σου, Χριστοφί, νὰ μὲν μουσουλμανίσσεις,
οὔτε τὴν πίστιν ν' ἄρνηστεῖς, οὔτε σταυρὸν πατήσεις.

- 55 — Ἀχ' Ἐμινέ, γκιουλ' Ἐμινέ, λαμπάδα καφουρένη,
νὰ σχίσουν τὴν καρτούλλαν μου, βρίσκουν σε φυτεμμένην.
Φέρτε μου ἕναν κουτῶν χαρτὶν τζι ἕναν κουτῶν μελάνιν
τζι ἔγραφεν τζαὶ τοῦ θείου του στ' ἄστρα τζαὶ στο φεγγάριν.
Ἐφτὰ μουλάρια σάρκισεν τζι ἕναν γριβὶν ἀπάριν
τζι ἐσιώνωννέν τους τὰ γρουσὰ τζι ἔκαμνέν τα βουνάρι.
60 — Χαρίστε μού τον Χριστοφὴν τζι ἔν' ἄδρωπος δικός μου,
ἀφοῦ σὰς μόννω [lacuna] εἶνα ἀρφότεγνός μου.
Ἐπιάσαν τους τζι ἐσφάξαν τους τοὺς δυὸ μ' ἕναν μαχαίρι
τζι ὅσα ἐπράξασιν τζι οἱ δυὸ ἕνας Θεὸς τὰ ξέρει.
Ἐπιάσαν τζι ἐπετάξαν τους τζεὶ πάνω πόν' τὰ τζιόνια
65 τζι ἀσπρίσαν τὰ κριάτα τους σὰν τ' οὐρανοῦ τὰ χιόνια.
Βλασιτᾶ ἡ νέα λεμονιά τζι ὁ νέος κυπαρίσιν,
τὸ κυπαρίσιν ἐν' γαμπρὸς τζι ἡ λεμονιά ἡ νύμφη.
Τζαὶ κάθε ἀγιὰν Κυριακὴν ἐσδύφκαν τζι ἐφιλιούνταν.
Ἐσκυφτεν ὁ κυπαρίσσις τζι ἐφίλαν λεμονέαν
70 τζι ἐψῆλαν τζαὶ ἡ λεμονιά τζι ἐφίλαν κυπαρίσιν,
τὸ κυπαρίσιν ἐν' γαμπρὸς τζι ἡ λεμονιά ἐν' νύμφη.

Κυπρὴς Χατζηβασίλη,
73 χρονῶν,
Κατωκοπιά.

Γ4

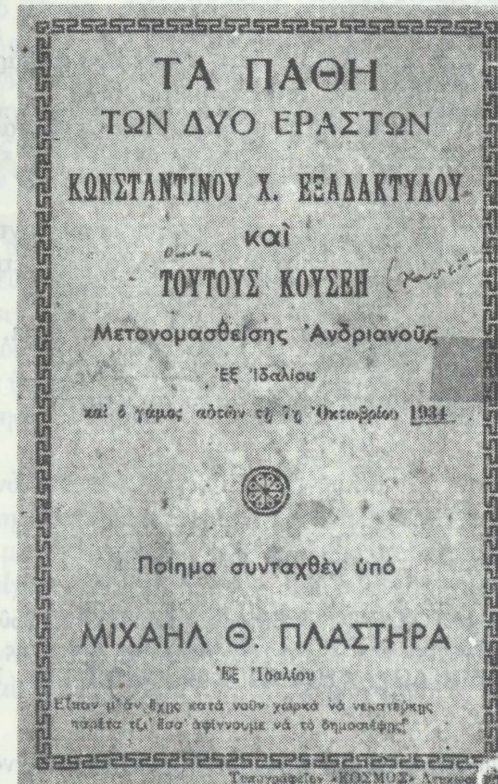
ΤΑ ΠΑΘΗ/ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΡΑΣΤΩΝ/ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Χ. ΕΞΑΔΑΚΤΥΛΟΥ/καὶ/
ΤΟΥΤΟΥΣ ΚΟΥΣΕΗ/Μετονομασθείσης Ἀνδριανοῦς/Ἐξ Ἰδαλίου/καὶ ὁ γάμος
αὐτῶν τῇ 7ῇ Ὀκτωβρίου 1934/Ποίημα συνταχθέν ὑπὸ ΜΙΧΑΗΛ Θ. ΠΛΑΣΤΗΡΑ/
Ἐξ Ἰδαλίου/Τυπογραφεῖον «ΚΟΣΜΟΣ» Λευκωσία, 15.5 X 23.5, σελ. 16, στ. 530.

Ἐνν' ἀρχινῶ νὰ τραγουδῶ μὲ τάξην καὶ μὲ τρόπον,
νὰ συγκινήσω τὲς καρδιὲς τῶν πιὸ σκληρῶν ἀνθρώπων.
Θὰ ἐκτελέσω σήμερον θρησκευτικὸν καθήκον
καὶ στο ἀκροατήριον ἐντύπωσιν θ' ἀφίκω.

- 5 Ν' ἀκούσουν οἱ φίλοι μου ἕναν σπουδαῖον πρᾶμαν
καὶ ἀπὸ τὴν συγκίνησιν θὰ σὰς γυρίσει κλάμαν.
Γιατὶ εἶναι πρωτάκουστον τὸ πρᾶμαν ποὺ ἐγένιν,
μία Τουρκοῦ ἡσπᾶσθηκεν τὴν χριστιανοσύνην.

[38]

- Ρωτεύτην μ' ἕναν χριστιανὸν καὶ ἔθελέν τὴν καὶ κείνος,
10 κείνη ἐλέγετουν Τουτοῦ καὶ κείνος Κωνσταντίνος.
Σ' ἕναν χωρὶν γεννήθησαν καὶ οἱ δυὸ καὶ ἀναγιωθήκαν,
τώρα τὸν τρόπον θὰ σὰς πῶ καὶ πῶς ἐρωτευτήκαν.
Τοῦτ' ἡ Τουτοῦ ἀπὸ μικρὰ ἦτουν καὶ βαφτισμένη
καὶ τ' ὄνομαν Ἀνδριανοῦ χριστιανικὸν τῆς ἐνι.
15 Τὸν κύρην τῆς Ἀνδριανοῦς τὸν λέγουν Ἰσεῖνην,
εἶναι πολλὰ καλόγνωμος ποὺ ἄλλος δὲν ἐγένιν.

Ἐξώφυλλο τραγουδιοῦ Γ4

Εἶναι ρεσπέρης μὲ παιδιὰ, θαρρῶ τέσσερα-πέντε,
ἀλλὰ τὴν μεγαλύτερην θὰ ἱστορήσουμεντε.
Ποὺ εἶναι ῥοσιδυὸ χρονῶν τώρα στὴν ἡλικίαν,
20 Τουτοῦν τὴν ὀνομάζουσιν, δὲν ξέρει τὴν κακίαν.
Ἐν' ξακουστὴ μὲς στο χωρὸν διὰ τὴν καλοσύνην
καὶ τὴν ἀγάπην τὴν πολλὴν πῶχει στὴν Ρωμισούνην.
Ποττέ τῆς δὲν ἐχώννετον αὐτὴ ἀπὸ κανέναν,
ἐχαιρετοῦσεν φανερά τὸν κόσμον ἕναν ἕναν.

[39]

- 25 "Αν θέλετε νὰ μάθετε καὶ γιὰ τὴν ὁμορφιάν της,
ἦτουν φανάριν κι ἔφεγγεν μέσα στὴν γειτονιάν της.
Ἦταν ξανθὴ καὶ παχουλὴ σὰν ἄσπρην περιστέραν,
σὰν ἥλιον ὀλοστρόγγυλον ποὺ φέγγει τὴν ἡμέραν.
Ἦταν γραφτὸν ποὺ τὸν Θεὸν τὸν Κώσταν ν' ἀγαπήσει
30 καὶ νὰ γινεὶ χριστιανὴ καὶ τοὺς γονεῖς ν' ἀφήσει.
Τώρα θὰ πῶ τοῦ Κωνσταντῆ ὅλα τὰ κατωτά του,
ποὺ ἐρωτεύτην τὴν Τούτου ν' μὲ οὐλα τὰ σωστά του.
Στὴν ἡλικίαν ἦτανε χρονῶν εἰκοσιπέντε
κι ὅσα κακὰ ἐπάθασιν θὰ τὰ ξηγήσουμεντε.
35 Τὸναν του χέριν τοῦ Κωστή καὶ τὸναν του ποδάριν
ἔξη δακτύλια ἔχουσιν, ἐν' τοῦ Θεοῦ μιὰ χάρη.
Γιὰ τοῦτον καὶ στὴν δύναμην οἱ ἄλλοι δὲν τοῦ μοιάζαν
καὶ ὅλοι ἐξαδάκτυλον ἔτσι παραγκωμιάζαν.
'Ο νέος ἦτανε φτωχός, ἀλλ' ὅμως παλλικάριν,
40 ἦτανε τίγρις στὴν δουλειάν, στές πράξεις του λιοντάριν
καὶ ἔκαμνεν τὸν μισταρκὸν στὸν Γιάγκον τὸν μουνκτάρην.
'Ο Γιάγκος μὲ τὸν Κουσεῖν εἶχαν ἕναν περβόλιν
κι οἱ δυὸ τους πομισιάρικον, καθὼς τὸ ξέρουν ὅλοι.
Κεῖντο περβόλιν, τὸ λοιπὸν, ἐγένηκεν τὸ θέμαν
45 μαζὶν κι ἐρωτεύτηκασιν, χωρὶς νὰ λέγω ψέμαν.
[...]

Δ'

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ/ΤΟΥ ΚΕΜΑΛ ΑΤΑΤΟΥΡΚ/Τοῦ ἀναγεννητοῦ τῆς
ΝΕΑΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ./Ποίημα ὑπὸ Χ. Μ. ΑΖΙΝΟΥ/ἐκ Φιλοῦσης Πάφου/1938/ΤΥ-
ΠΟΙΣ ΧΡ. Γ. ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΟΥ, ΛΗΔΡΑΣ 144 ΛΕΥΚΩΣΙΑ, 15.5 X 23.5, σελ.
7 + 1 λευκή, στ. 160.¹

Στὸ τραγούδι ποὺ ἀκολουθεῖ ὁ ποιητάρης Χ. Μ. Ἀζίνος δὲ διιστάζει νὰ
θρηνηήσει τὸ θάνατο τοῦ ἐθνάρχη τῶν Τούρκων Κεμάλ Ἀτατούρκ. Γιὰ τοὺς
ἐλληνόφωνους Τουρκοκύπριους, ποὺ δὲν εἶναι λίγοι, ὁ ἴδιος ποιητάρης τύπωσε
ποίημα στὰ ἑλληνικὰ μὲ λατινικοὺς χαρακτήρες. Καὶ Τουρκοκύπριοι ποιητά-
ρηδες ἔγραψαν ποιήματα στὰ κυπριακά, ποὺ ἀπευθύνονται στοὺς Ἑλληνο-
κύπριους. Αὐτὸ μαρτυρεῖ τὸν ὑψηλὸ βαθμὸ ἐπικοινωνίας καὶ συναναστροφῆς
ἀνάμεσα στὶς δυὸ κοινότητες τὸν παλιὸ καλὸ καιρὸ.

Bu türküde halk ozanı Ch. M. Azinos Türklerin ulusal lideri Atatürk'ün
ölümünden duyduğu üzüntüyü dile getirirken, aynı ozan Rumca konuşan ve
sayıları az olmıyan Kıbrıslı Türklere Latin harflerle Rumca bir de şiir yazdı.

1. Τὸ ποίημα αὐτὸ γράφτηκε καὶ στὰ ἑλληνικὰ μὲ λατινικὰ ὅμως στοιχεῖα γιὰ τοὺς ἑλλη-
νόφωνους Τουρκοκύπριους.

Kıbrıslı Türk halk ozanları da aynı şekilde Rumlar için türküler yazdı. Bu olaylar
iki toplum arasında geçmişte büyük bağ ve ilişkilerin varolduğunu kanıtıyor.

In the song that follows, folk poet Ch. M. Azinos, does not hesitate to la-
ment the death of Kemal Atatürk, the ethnarch of Turks. The same folk poet
printed a poem in Greek using latin letters for the many Grecophone Turkish
Cypriots. Such folk poems provide an evidence for the high degree of communica-
tion and association existed between the two communities in times of the past.

[...]

Αὐτὸς ὁ μέγας Ἀρχηγὸς ποὺ γίνην τῆς Τουρκίας
πρῶτα λοιπὸν τοὺς ἀφαιρᾷ τὸ μίσος τῆς κακίας.

- 60 "Ἄς ποῦμεν μὲ τοὺς Ἕλληνες, πού 'χαν φιλονικίαν,
πού 'τουν ἐχθροὶ ἀμέρωτοι, χωρὶς καμιαν αἰτίαν.
'Αμέσως ἐμερώσασιν, ἐκλείσαν συμμαχίαν,
τῶν ποὺ τῆξιαι μὴν ριζικὴν ἐκάμασιν φιλίαν.

[...]

- 90 Λοιπὸν τὸν φετινὸν χρόνον ἀρρώστησεν κοιμάτι
τῶν τρεῖς ἡμέρες ἔκαμεν πεσμένος στὸ κρεβάτι.

"Ἦρτσιν Γερμανοὶ γιατροί, τὸν ἐπαρητροῦσαν,
καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες ὅσον τῆς ἂν ἰ-μποροῦσαν.
Γιὰ τὴν ὑγείαν τοῦ λοιπὸν σὲ οὐλλήν τὴν Ἑλλάδα
παράκλησιν ἐκάμασιν τῆς ἄψασιν τῶν λαμπάδων.

[...]

- 141 Εὐπνα νὰ δεῖς τὸν Μεταξάν, τὸν φίλον τῆς ὁπαδόν σου,
ποὺ λυπημένος στέκεται κοντὰ στὸ φέρετρόν σου.
Εὐπνα, μέγαλε ἀρχηγέ, τοῦ ἔθνους σου πατέρα,
ποὺ σὲ εἶχαν γιὰ καμάριν του, ποὺ σὲ εἶχαν γιὰ μανιέραν.

[...]

- 160 Ἐμέναν ἐν' καθήκον μου τῶν πρέπει νὰ τὸ πράξω,
τέλος καὶ αἰωνία του ἡ μνήμη νὰ φωνάξω.

Ε'

Ὁ ἄγριος καὶ τρομακτικὸς φόνος τοῦ ἱερέως Λουρουτζίνας Χαραλάμπους Μιχαὴλ
γενόμενος στὶς 24 Σεπτεμβρίου καὶ ἡ καταδίκη τοὺς φονιάδες Μουσταφὰ καὶ Γιου-
σοῦφ (ἐκ Λουρουτζίνας). Ποίημα ὑπὸ Χαραλάμπους Μιχαὴλ (ἐκ Φιλοῦσης). Λεμε-
σοῦς—Κύπρου 1924. Τύποις «Λεμεσοῦ», 15.5 X 23.5, σελ. 6, στ. 178.

Οἱ ἑλληνοκυπριακὲς καὶ τουρκοκυπριακὲς μάζες ζοῦσαν μεταξύ τους
ἁρμονικὰ διαμέσου τῶν αἰώνων. Ἄν ἐξαιρέσουμε τὰ ὑποβολιμαῖα ἀπὸ τὰ ξένα
συμφέροντα μίσση καὶ πάθη ποὺ ὀδηγοῦσαν κάποτε σὲ δυσάρεστα ἀποτελέσματα
(π.χ. διακοινοτικὲς ταραχὲς κατὰ τὴν περίοδο τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα

τῆς ΕΟΚΑ καὶ τῆς περιόδου πρὸ τῆς εἰσβολῆς, ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ 1963—1967), ἀγαστὴ ἦταν ἡ συνεργασία καὶ ἀμοιβαία ἡ κατανόηση σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Δὲν εἶναι οἱ Τουρκοκύπριοι ποὺ πρέπει νὰ κατηγορηθοῦν γιὰ τὸ φόνο τοῦ Ἑλληνοκύπριου ἱερέα τῆς Λουρουτζίνας, ἀλλὰ ὁ νιοφερμένος τους Χότζας ποὺ τοὺς ὑποκίνησε στὴν πράξη αὐτή.

Kıbrıslı Rum ve Türk halk kitleleri asırlar boyunca Ada'da ahenk içinde yaşadılar. Yabancı çıkarlar tarafından kışkırtılan ve bazen nahos sonuçlara yol-açan kin ve nefret duyguları bir yana bırakılırsa tüm alanlarda işbirliği ve karşılıklı anlayış gıpta edilecek bir düzeyde bulunuyordu. Lurucina'daki papazın öldürülmesi olayında Kıbrıslı Türkleri değil, köye yeni getirilen ve onları bu cinayeti işlemeye kışkırtan hocayı suçlamak gerek.

The Turkish Cypriot and Greek Cypriot masses were living in harmony throughout the ages. With the exception of the instigated by foreign interests hatred and passions, which were leading sometimes to unpleasant results (i.e. intercommunal troubles at the period of the EOKA liberation fight and the period of the Turkish invasion, particularly in 1963—1967), the cooperation and mutual understanding of the two communities at all levels was enviable. It is not the Turkish Cypriots who must be condemned for the murder of the Greek Cypriot priest at Louroutjina but the newcomer Hotzias, who instigated them to do this.

- ᾿Ω Παντοδύναμε Θεὲ καὶ ποιητὰ τοῦ κόσμου,
παρακαλῶ τὴν χάριν σου καὶ γίνου βοηθός μου.
᾿Επλασες γῆν καὶ οὐρανόν, ἀστέρια καὶ φεγγάρι,
Πανάγιε, παρακαλῶ, κάμε μ' αὐτὴν τὴν χάρη.
5 Ἡ μόνη χάρη ποὺ ζητῶ γιὰ νὰ μοῦ βοηθήσεις,
δυνάμωσε τὸ πνεῦμα μου, δώσε μου νοῦν, αἰσθήσεις.
Γιὰ νὰ συντάξω ποίημα, θέλω νὰ μὲ φωτίσεις,
γιατὶ ἔν' πράμαν φοβερόν καὶ λυπηρόν ἐπίσης.
Καὶ ὅσοι συναχτοῦν κοντὰ νὰ μοῦ ἀκροασθοῦσιν,
10 νὰ ἔχουν καρκίαν βασταερὴν νὰ μὲν κλαμουριστοῦσιν.
Τῆς Λουρουτζίνας νὰ τοὺς πῶ τωρὰ τὸν νέον φόνον,
θὰ μείνει ἀλησμόνητος σ' αἰώνας τῶν αἰώνων.
Στὸν δρόμον τὸν δημόσιον Λάρνακος — Λευκωσίαν
ἐκάμασιν οἱ τίγριδες μιὰν αἱματοχυσίαν.
15 ᾿Ενας Παπαχαράλαμπος ἔν' γιὸς τοῦ Μιχαήλη,
ἔτσι μοῦ ἱστορήσασιν ἑμέναν κάτι φίλοι.
Τῆς Λουρουτζίνας γενεά, τζειμέσα ἀνετράφην,
εἶχεν σειρὰν ἀληθινὴ καὶ γνώμην σὰν χρυσάφιν.
Χίλια ὀγδοντάξι δυὸ (1862) τὸ ἔτος ποὺ γεννήθην
20 στὰ ἐνενηντατέσσερα (1894) παλὰς χειροτονήθην.
᾿Ηταν ὁ πρῶτος τοῦ χωροκοῦ εἰς τὴν περιουσίαν,
φιλόξενος καὶ ξακουστὸς σὲ πόλεις καὶ χωρία.
᾿Εξήντα χρόνους ἔζησεν αὐτὸς μες στὸ χωρόν του
καὶ δὲν ἐδυσαρέστησεν μὲ ξένον μὲ δικόν του.

- 25 Μὲς στὴν περιουσίαν του πολλοὶ φτωχοὶ περνοῦσαν
καὶ Τοῦρκοι καὶ Χριστιανοὶ πολλὰ τὸν ἐχτιμοῦσαν.
᾿Πὸ κείνους ποὺ ἐτάϊζεν καὶ νύκταν καὶ ἡμέραν,
κοίταξε τοὺς ἀλλόπιστους τέχνην ποὺ τοῦ ἐφέραν.
᾿Αφοῦς δὲν ἐσκεφτήκασιν αὐτοὶ τὴν ἁμαρτίαν,
30 ὁ φόνος ὅπως ἔγινεν νὰ ποῦμεν τὴν αἰτίαν.
᾿Εγραψα ὅπως ἄκουσα καὶ ὅπως μοῦ ἐλαλοῦσαν,
τὸ τουρκολοῖν τὸν παπὰν πολλὰ τὸν ἀγαποῦσαν.
Γιατὶ ἐβάφτιζεν πολλοὺς, καθὼς μοῦ ἱστοροῦσιν,
δὲν εἶχασιν οἱ χότζηδες ἀμμάδκια νὰ τὸν δοῦσιν.
35 Μὲ τὸν παπὰν ἐζήσασιν τριάντα τόσα ἔτη
καὶ χότζιαν ἔν' ποὺ πήρασιν νὰ τοὺς διδάξει φέτι.
᾿Αμα ἐπῆεν μέσα τζεῖ, ὁ χότζιας ἐσουξοῦλαν,
ποὺ τζεῖντον χότζιαν λέγουσιν ἐγίναν τοῦτα οὔλα.
Τὸν χότζιαν ἅμα πήρασιν μέσα στὴν Λουρουτζίαν
40 καὶ δίδασκεν ὀθωμανοὺς, λέγουσιν, ἕναν μῆναν.
Πιὸν ἐμισῆσαν τὸν παπὰν ὅπου τὸν ἀγαποῦσαν
καὶ νὰ τὸν ἐσκοτώσουσιν καιρὸν ἐκαρτεροῦσαν.
Δύο τουρτζιά μοῦ εἶπασιν ἔν' ποὺ ἐμεσιτέψαν,
ἐπῆαν κι ἡῦραν τὸν παπὰν καὶ τὸν ἐκασαπέψαν.
45 Δὲν ξέρουμεν ποιὸς δαίμονας αὐτοὺς ἔν' ποὺ ἐνέργαν,
ἔκαμέν τους κι ἐμπήκασιν εἰς τὰ δικά του ἔργα.
᾿Ο γέρημος ὁ σατανὰς τζεῖ πόννὰ βάλει χέριν,
ἂν εἶναι καὶ μεσάνυχτον, ἂν ἔν' καὶ μεσομέριν,
πρέπ' ἢ δουλειά του νὰ γενεῖ νὰ μὲν κοστεσσερίσει,
50 ἀλί τον καὶ κατύση του πόννὰ τὸν σουξουλίσει.
᾿Ηταν εἰς τὲς κοστέσσερις Σεττέμβριον τὸν μῆναν,
ποὺ κασαπέψαν τὸν παπὰν μέσα στὴν Λουρουτζίαν.
᾿Ο πρῶτος ἔν' ὁ Μουσταφὰς μαζί μὲ τὸν ἀρφόν του,
τὸν ᾿Ισούφην Βαῖράν, ποὺ εἶχεν βοηθόν του.
55 ᾿Ο σατανὰς ποὺ ἔτρεχεν μαζίν τους καὶ συμποῦρκαν
ἔκαμέν τους καὶ βάλασιν εἰς τὸν λαμόν τους φούρκαν.
[...]

ΣΤ'

ΣΥΛΛΟΓΗ/ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ/ΗΤΟΙ/᾿Εθνικῶν, ᾿Θρησκευ-
τικῶν, ᾿Ιστορικῶν/περὶ Φόνων καὶ Δολοφονιῶν,/᾿Ερωτικῶν κ.τ.λ./ΣΥΝΤΑΧΘΕΝΤΩΝ
ΥΠΟ/ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ Θ. ΠΑΛΑΙΣΗ/(ἐξ Αὐγόρου)/᾿Απὸ τοῦ ἔτους 1896-1912/
ΕΚΔΟΤΑΙ/ΧΡ. Θ. ΠΑΛΑΙΣΗΣ (ἐξ Αὐγόρου)/ΚΑΙ/Χ: ΣΟΦΟΚΛΗΣ Χ: ΝΙΚΟ-
ΛΑ (ἐκ Κυθραίας)/ΕΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΙ (ΚΥΠΡΟΥ)/1913/ΤΥΠΟΙΣ «ΠΑΡΝΑΣ-
ΣΟΥ» Κ. Χ. ΗΣΥΧΙΟΥ. (15.5 X 23.5, σελ. 190).

Τὰ τραγούδια ὑπ' ἀριθμὸ ΣΤ¹⁻⁵ ἀνήκουν στὸν πρωτοποιητῆρ Χρ. Θ. Πα-
λαίση, ἀπὸ τ' Αὐγόρου. Μέσα ἀπὸ τοὺς στίχους τῶν τραγουδιῶν αὐτῶν ἐπιβε-
βαιώνονται οἱ παρατηρήσεις μας ποὺ σημειώσαμε στὰ προηγούμενα τραγούδια.

ΣΤ¹⁻⁵ deki türküler en tanınmış halk ozanlarından Avgoru'lu Chr. Th. Pa-
leşis' e aittir. Bu beyitler daha önceki yorumlamalarımızı somut bir biçimde ka-
nıtlıyor.

The songs under the number ΣΤ¹⁻⁵ belong to the best folk poet Chr. Th.
Paleshis from Avgorou. The verses of these songs confirm the comments we made
on the previous songs.

Η ΣΥΜΠΛΟΚΗ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΣΤΡΟΓΓΥΛΟΥ ΚΑΙ ΒΑΤΥΛΗΣ

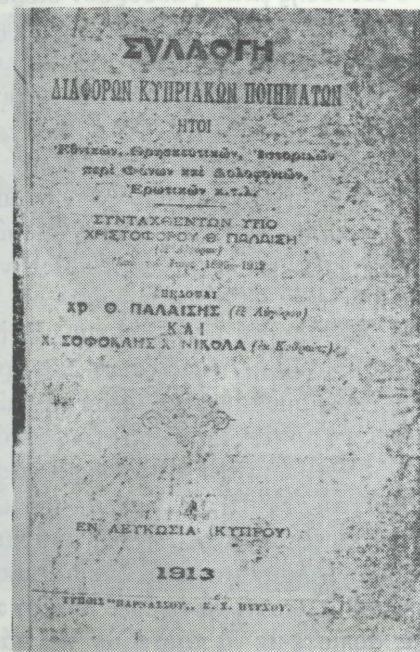
(σσ. 21—29)

[Σάββατο, 7 'Ιουνίου 1897]

“Οσοι ἔχουν εὐχαρίστησιν νὰ ἴθουν κοντὰ νὰ μάθουν
οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ Χριστιανοὶ τί ἔτυχεν νὰ πάθουν.
Νὰ ἀκροασθοῦσιν νὰ τοὺς πῶ πόσοι ἐσωρευτῆκαν,
εἰς Βατυλὴν καὶ Στρογγυλὸν τὰ ὅσα ἐγινῆκαν.
5 Παρακαλῶ τοὺς φίλους μου σιωπηλοὶ νὰ μείνουν
καὶ μάθουσιν εἰς τὲς ἀρχὲς πῶς ἔτυχεν νὰ γίνουν.
Κι οἱ Σατανάες τί μέραν τὸ ἔργον ἀρχινῆσαν
καὶ ὥσπου καὶ σκοτωθῆκασιν δὲν τοὺς ἐπαραιτῆσαν.
10 Στὰ ἐνενήκοντα ἑπτὰ ἔν' ἡ χρονολογία
ποὺ κάμαν ἓναν πόλεμον Ἑλλάδα καὶ Τουρκία.
Ἦτον ἡμέρα Σάββατον ἑπτὰ τοῦ 'Ιουνίου
ποὺ τελειῶσαν οἱ δουλειὲς αὐτοῦ τοῦ δαιμονίου.
Τέτοιες δουλειὲς νὰ γέγονται ἐγὼ κατηγορῶ τες
καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκάμαν τὴν οἱ Τοῦρκοι Βατυλιῶτες.
15 Σελεμάνης Χαμουζᾶ καὶ μὲ τὸν ἀδελφόν του
στρασύδια ἐνοικίασεν ἀπὸναν χωρκανόν του.
Στρασύδια ἐνοικίασεν ἀπὸναν Μαῖμάρη
καὶ μέσα 'κεῖ τὰ πρόβατα ἔμελλεν νὰ τὰ πάρει.
Ἔτσι καθὼς μοῦ εἶπασι ὅλην τὴν ἱστορίαν,
20 ὁ Μαῖμάρης δαχαμαὶ κάμνει κατεργαρίαν,
Κι εἰς ἄλλον τὰ νοικίασεν, ὄνομα Ζαχαρίαν,
κι οἱ δύο τώρα παίρνουν τες, μὲ δίχως ὑποψίαν.
Σελεμάνης καὶ κουφὸς βγαίνουν καὶ πᾶσιν πρῶτα
κι ὁ Ζαχαρίας ἔπιασεν σὰν τὸ ζαάριν γνῶτα.

στ. 12: χφ. τελείωσαν

25 Μπλίζει κι αὐτὸς τὰ πρόβατα, βγαίνει νὰ πᾶ' τξεί κάτω
κι ὁ Σατανὰς εἰς τὸ πλευρὸν στέκεται κι ὁδηγᾷ τον.
Λοιπὸν σὰν ἐπλησίασεν, θωρεῖ μὲς στὰ στρασύδια
δὺο Τούρκους καὶ ἐπλακώσασιν καὶ πρόβατα καὶ γίδια.
30 Εἶχεν ἄλλῳδαν σύντροφον, Χαράλαμπον Λοῖζου,
ἄτε κι αὐτοὶ τὰ πρόβατα 'κεῖ μέσα 'κεῖ τὰ μπλίζουν.
Σελεμάνης ἄφηκεν τότε τὰ πρόβατά του,
πάγει κοντὰ στὸν Ζαχαρὴν καὶ στέκει καὶ μιᾷ του.

Ἐξώφυλλο τραγουδιῶν ΣΤ¹⁻⁵

Λαλεῖ του· —ποῖος σὲ πρόσταξεν δὰ μέσα νὰ τὲς φέρεις,
στρασύδια ποὺ τὰ πάχτωσα κάμνεις πὼς ἔν τὸ ξέρεις;
35 Τότε λαλεῖ τ' ὁ Ζαχαρής· —στὸν νοῦν σου νὰ τὸ βάλεις
κι ἐγὼ ἔμ' ποὺ τὰ πάχτωσα καὶ σὺ ἐννὰ τὲς βγάλεις.
Καὶ μ' ἓναν πείσμα στέκουσιν τότε κι ἀμπαλαδιάζουν
καὶ πράγματ' εἶχαν δίκαιον κι οἱ δύο νὰ φωνάζουν.
Ἐναν χωράφιν ποῖος εἶδεν δὺο νὰ τὸ νοικιάζουν;
40 τοῦ Μαῖμάρη, τὸ λοιπὸν, οἱ τιμασιὲς ταιρκαίνουν.
Μὲ οἱ Ρωμιοὶ τὲς βκάλλουσιν, μὲ τὰ Τουρκιὰ τὲς φεύκουν
κι οἱ σατανάες 'κεῖ χαμαὶ στὴν μέσην τοὺς χορεύκουν.
Σελεμάνης τὸν κουφὸν ἀφήκεν στὸ κουπάδι
καὶ μ' ἓναν τρόπον ἄσχημον στοὺς ἀδελφοὺς του πάγει.

- 45 Τους ἀδελφούς του τ' ὄνομα ἔχω κι ἐγὼ ν' ἀκούσω,
τὸν ἕναν λέν τον Κουσεῖν κι ἄλλον Χασάνην Ροῦσον.
Λαλεῖ τους· —εἵντα κάθεσθε, πρέπει νὰ σηκωθεῖτε,
τὸν Ζαχαρίαν ποῦ 'βαλεν τὰ πρόβατα νὰ δεῖτε.
Μὲς στὰ στραδύδια ποῦ 'χαμεν ἐμεῖς νοικιασμένα
50 κι ἐπῆγα καὶ μαλλώσαμεν κι ἔμ' ἐμὲ 'φηκεν ἐμένα.
Κεῖνοι τώρα π' ἀκούσασιν ἔτσι, ἐθυμωθῆκαν,
σὰν τοὺς φονιάδες γένουνται καὶ πάνω σηκωθῆκαν.
Καβαλλικεύκ' ὁ Κουσεῖς μιὰν γαδουροῦν σιέραν,
ἐπιασεν τὴν ματσούκαν του καὶ πᾶ' ἐμὲ τὴν φοβέραν.
55 Τότε κι ὁ Ροῦσος τὶ κάμνει, ποῦ 'τουν καὶ παλλικάριν,
σηκώννετ' ἀρματώννεται, σάζει καλὰ τ' ἀππάριν.
'Εξέβηκεν καὶ πηγαινεν ἐμὲ μιὰν κακὴν ἰδέαν,
ὥσάν νὰ εἶχεν ἀδελφὸν κανέναν βασιλέα.
Στὸν δρόμον του ποῦ πηγαινεν ὥσάν τὸν στρατιώτην,
60 εὐρέθην ἐμὲ τὸν Νικολὴν κασάπην Στρογγυλιώτην
καὶ τὸν 'Εμίρην Κουσεῖν, πάλε τὸν Βατυλιώτην.
'Ο Νικολῆς, ὡς φαίνεται, ἔβαλεν ὑποψίαν
«ποῦ πάγεις, γιὰ Κασάπασιη»; λαλεῖ του ἐμὲ τὴν θίαν.
Λαλεῖ του· —πάω, Νικολή, δᾶ πᾶ' ἐμὲ τὸν Ζαχαρίαν,
65 ποῦ μάλλωσεν ἐμὲ τοὺς βοσκούς, νὰ μάθω τὴν αἰτίαν.
Κι ἂν δῶ πὼς ἔχει πταισίμον καὶ βάλει μου γινάτια,
ἐννὰ τὸν κάμω 'κεῖ χαμαὶ μικρὰ μικρὰ κομμάτια.
Νὰ βάλω τὰ κομμάτια του στῆς συκαμιᾶς τὸν κλῶνον
κι ἂς πάω 'γὼ νὰ κρεμμαστῶ γιὰ λλόου του καὶ μόνον.
70 Στέκουν καὶ παραγγέλλουν του κι οἱ δυὸ παρακινοῦν τον
νὰ μὴν 'κρωστεῖ τοῦ Σατανᾶ νὰ ππέσει τέτοιον ποῦντον.
Κιάνουμου, σεῖς ἀφῆστε με νὰ πάω μιὰν 'κεῖ πάνω,
κι ἂν δὲν κάμ' ὅπως σᾶς λαλῶ, ἄπιστος νὰ πεθάνω.
Πρὶν 'κόμα πᾶσιν τὰ Τουρτζιά, μισόστρατα σὰν ἦτον,
75 ὁ σύντροφος τοῦ Ζαχαρῆ πααίνει καὶ λαλεῖ του
νὰ πογυρίσει τὸν καθγάν, εἰς τὸ χωρὸν νὰ πάγει,
νὰ μείνει 'κεῖνος μόνος του νὰ βλέπει τὸ κουπάδι.
Εὐθὺς ἐπολογήθηκεν κι ἐκεῖνος μ' ἕναν στόμα·
—δὲν τοὺς φοβοῦμαι νὰ 'λθουν δυὸ, μήτε νὰ 'ν' τρεῖς ἀκόμα.
80 'Εννὰ τοὺς μάθω, λέγει του, σήμερον τὸ κοράνιν,
τότ' ἔφθασεν ὁ Κουσεῖς ἐμὲ τὸν Σελεμῆανην.

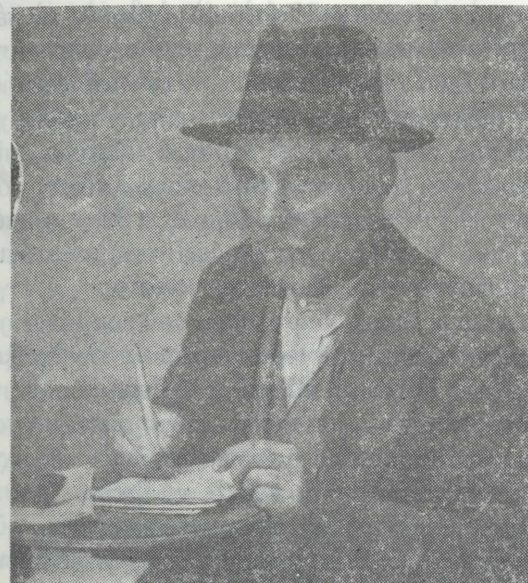
στ. 51: χφ. μακούσασιν

στ. 71: χφ. ποῦτον

στ. 75: χφ. ὁ σύντροφός του

στ. 79: χφ. ἀκόμη

- Εἰς τὲς ἀρχὲς ἐμάχονταν γιὰ νὰ τὸν κολακέψουν
καὶ ἐμὲ τὰ λόγια τὰ γλυκιά, ὥστι νὰ τοῦ κοντέψουν.
'Ο Κουσεῖς τὸν ἐρωτᾷ ἐμὲ τρόπους καὶ ἐμὲ γέλια·
85 —εἵντα 'παθες κι ἐμάλλωσες, φίλε, ἐμὲ τὰ κοπέλια;
Εὐθὺς ἐπολογήθηκεν κι ἐκεῖνος καὶ λαλεῖ τους
καὶ μ' ἕναν βλέμμαν ἄγριον στέκεται καὶ θωρεῖ τους.
—Σταθεῖτε πίσω, βρὲ Τουρκιά, μὴν ἔλθετε κοντὰ μου,
γιὰτὶ τωρὰ τὸ αἷμα σας ζητᾷ τὸ ἡ καρδιά μου.

Χρ. Θ. Παλαίσιος

- 90 'Κεῖνοι τωρ' ἄμ' ἀκούσασιν ἔτσι, ἐφοβηθῆκαν,
πεντέξ' ἀχνάρκα ποῦ μακρὰ ἐσύραν καὶ σταθῆκαν.
Εἰς τὴν στιγμὴν ἀνέφανε καὶ ὁ Ροῦσος ἐμὲ τὴν φούρκαν
κι ὁ Ζαχαρῆς, ποῦ τὸν θωρεῖ, ἐπόλυσεν τὴν βούρκαν.
'Εβγαλεν τὸ κολόκιν του κι ἤπιεν νερὸν τρεῖς βρόγκους
95 καὶ ἔσυρε καὶ στάθηκεν στοῦ ποταμοῦ τοὺς ὄχτους.
'Ο Ροῦσος ἅμα πρόφθασεν κοντὰ στὸν σύντροφόν του,
ἀμέσως ἐκατέβηκεν ἀπὸ τὸν ἄππαρόν του.
Πρώτη δουλειὰ του ποῦ 'καμεν τότε τὴν βέρκαν παίρνει
ποῦ κράτεν ὁ Χαράλαμπος κι ἄρχισεν νὰ τὸν δέρνει.

στ. 85: χφ. μάλλωσες

στ. 95: χφ. κι' ἔσειρε

στ. 99: χφ. καὶ ἄρχισεν

100 Τότ' ὁ κουφὸς πού τὸν θωρεῖ, πααίνει καὶ τοῦ λέει·
—μὴν τοῦ κτυπᾷς, Χασάναγα, καὶ τοῦτος δὲν ἰ-πταίει.
Ὁ Ροῦσος ἅμα καὶ ἔκουσεν, ἔκοψεν τὸν θυμόν του
καὶ ἔτρεξεν καὶ ἐκαλλίκεψεν πάλιν τὸν ἄππαρόν του.
105 Ὁ Ζαχαρὴς ἐθῶρεν τοὺς πῶς τὸν ἐξαπολύσαν,
τότε τὰ τέσσερα Τουρκιὰ πάνω του ἐγυρίσαν.
Κεῖνος τωρ' ἅμα καὶ εἶδεν τοὺς, τὸ αἷμαν του ταράσσει
καὶ εὐθὺς ἀπὸ τὸν ὄμον του τὴν βούρκαν του πετάσσει.
Ἐπήλωσεν τὴν σέλλαν του, στὸν ὄμον του τὴν βέρκα
καὶ ἐβοῦραν γιὰ νὰ ποσπαστεῖ πού τοὺς ἐχθροὺς τὰ σέρκα.
110 Κεῖνοι τωρὰ καὶ οἱ τέσσερις τρέχουν νὰ τὸν ἰ-φθάσουν,
'πὸ 'κεῖ χαμαὶ ἢ δὰ χαμαὶ ἔπασκαν νὰ τὸν πιάσουν.
Ὅσον καὶ ἐτρέξαν κάμποσο, θυμοῦνται τὸ κουπάδι,
τότε ἐνέψαν τοῦ κουφοῦ γιὰ νὰ στραφεῖ νὰ πάγει.
Μόνον οἱ τρεῖς τὸν ἔτρεχαν πεντέξι σκάλες τόπον
115 καὶ πάσχουν νὰ τὸν πιάσουν καθένας καὶ ἓναν τρόπον.
Ὁ Ροῦσος πού 'χεν ἄλογον καὶ ἐπρόφθανεν κοιμάτιν
ὁ Ζαχαρίας εἶπεν του· —ἔβαλες τὸ γινάτιν,
μὰ 'ννὰ δακκάσω σήμερον πού πάνω σου κοιμάτιν.
Στράφου, βρὲ σκύλλε, γρήγορα νὰ πᾶς εἰς τὴν δουλειά σου
120 καὶ ἐννὰ σὲ θάψω δὰ χαμαὶ νὰ μείνει τ' ὄνομά σου.
Ζαττὶς ἐσεῖς γιὰ λλόου μου ἤλθετε κονισμένοι,
νὰ φᾶτε τὸ κεφάλι σας, βρὲ μαυροκαημένοι.
Ἄν ἀγαπᾶτε τὴν ζωὴν καὶ θέλετε νὰ ζεῖτε,
τὰ λόγια μου ν' ἀκούσετε καὶ πίσω νὰ στραφεῖτε.
125 Μιᾶς ὥρας δρόμον, λέγουν μου, τὸν ἔτρεχαν μὲ βίαν
καὶ μετὰ τόσα βάσανα στὸ Στρογγυλὸν ἐπῆαν.
Ἀπτεξωθικὸν τοῦ Στρογγυλοῦ μιὰν θεμωνιὰν ἐσιάστην
ὁ Ζαχαρὴς καὶ ἐβούρησεν ὅσον καὶ ἂν ἐδυνάστην.
Ὁ Ροῦσος πρὶν νὰ πᾶ' κοντὰ στὴν θεμωνιὰν νὰ φτάσει,
130 ὁ Ζαχαρὴς 'κεῖ πάνω 'κεῖ ἐκούμπησεν νὰ πνάσει.
'Αφοῦ ἐπῆρεν ἄνεσιν στὴν θεμωνιὰν ὀλίγον,
ἐγίδιωσεν καὶ ἐπήγαιεν νὰ μπεῖ μὲς στὸ χωρίον.
Κοντὰ στὸν λάκκον τοῦ χωρκοῦ ὁ Ροῦσος τὸν προφτάνει,
καὶ ἀπὸ τὴν αὖραν τῆς καριᾶς πιλὲ καιρὸν δὲν χάνει.
135 Τὴν μάχαιραν ἐγύρισεν, χωρὶς νὰ πάρει δρόμον
καὶ ἐκτύπησεν τοῦ Ζαχαρῆ πού πάνω πού τὸν ὄμον.
Τότε καὶ ἡ τύχη δεξιὰ πού 'θελεν νὰ τὰ φέρει,
ὁ Ζαχαρὴς ἐκτύπησεν τοῦ Ροῦσου πᾶ' στὸ χέρι
καὶ ὁ σατανὰς τὰ ταίρκασεν καὶ ἔππεσεν τὸ μαχαίρι.
140 Ὁ Ροῦσος ἐκατέβηκεν τότε πού τ' ἄλογόν του
καὶ ἐπιάστην πᾶ' στὸν Ζαχαρὴν νὰ κάμει τὸ δικόν του.

Ὁ Ζαχαρὴς ἐννόησεν τοῦ Ροῦσου τὸν σκοπὸν του
καὶ πλέον δὲν ἐβάσταξεν καὶ αὐτὸς πού τὸν θυμόν του.
Κτυπᾷ του μιὰν κατάστηθα ὁ Ζαχαρὴς τοῦ Ροῦσου
145 καὶ εἶδετε σεῖς δίχα φωτιὰν τ' ἄντερά του νὰ κρούσουν.
Μὲ τὸ μαχαίριν διὰ του μιὰν, κτυπᾷ πᾶ' στὸ φλαγγίν του,
μισὴν ὀγγιάν, μοῦ λέγασιν, πῶς ἔβγαλεν μασίν του.
'Ἡ δευτέρη πού τοῦ 'δωκε ἦτον πᾶ' στὸ βυζίν του,
ἤλθαν καὶ οἱ δυὸ 'τσι βλαβερεὺς καὶ βγάλαν τὴν ψυχὴν του.
150 Τοῦ Σατανᾶ τὸ θέλημα εἰς τὴν στιγμὴν ἐγένην,
μὲ εἶπεν, μὲ ἐσύντυχεν ἀπὸ τὴν ὥραν κείνην.
'Ετρέξασιν καὶ οἱ ἄλλοι δυὸ νὰ πᾶν κοντὰ τοῦ Ροῦσου,
ἀλλὰ δὲν ἐπροφθάσασιν τὸν λόγον του ν' ἀκούσουν.
Ὁ Ζαχαρίας ἄφησεν τὸν Ροῦσον ποθαμμένον
155 καὶ γίσιωσεν πᾶ' 'ς κείνους δυὸ ὥσαν τὸν μεθυσμένον.
Τὰ μάδια του σκοτίσθησαν, πιστεύετε, κοπέλια,
ἢ νὰ μὲ φᾶτε, εἶπεν τοὺς, ἢ νὰ σᾶς φάγω τέλεια.
Καβαλλικεύ' ὁ Κουσεὴς εἰς τὴν στιγμὴν τ' ἀππάρην
καὶ πῆγεν εἰς τὸ Στρογγυλὸν καὶ ἔκαμέν το χαπάριν.
160 Τὴν ὥραν κείνην 'κεῖ χαμαὶ φόβον καὶ τρόμον ἔχει
καὶ ὁ Ζαχαρὴς δὲν στρέφεται, μόνον κατόπιν τρέχει.
Στὴν γειτονιὰν τὴν τουρκικὴν ἔτυχεν νὰ βρεθοῦσιν
καὶ ὁ Κουσεὴς ἐφώνησεν τοὺς Τούρκους νὰ ξεβοῦσιν,
τὸν Ζαχαρὴν νὰ πιάσουν πού τρέχει ταπισόν του,
165 γιὰτὶ αὐτὸς ἐσκότωσεν Ροῦσον, τὸν ἀδελφόν του.
Οἱ Τοῦρκοι τότε πρόθυμοι εἰς τὴν φωνὴν ἐκοῦσαν,
μὲ ξύλα καὶ μὲ ρόπαλα ἐβγήκαν καὶ ἐβουροῦσαν.
Πᾶσιν κοντὰ στὸν Ζαχαρὴν, στὴν μέσσην τὸν ἐβάλαν
καὶ ἐδιοῦσαν εἰς τὴν ράχην του κτυπήματα μεγάλα.
170 Καὶ μ' ἄλλα τόσα βάσανα τὸν ἐκαστιοροῦσαν
καὶ τὲς φωνές του τὲς πολλὰς Χριστιανοὶ ἀκοῦσαν.
Οἱ Χριστιανοὶ σὰν ἔκουσαν, εὐθὺς ἐσηκωθῆκαν,
ἐτρέξασιν καὶ ἐπήγασιν, στὴν μέσσην τοὺς ἐμπήκαν.
Οἱ Σατανάδες 'κεῖ χαμαὶ ὅλοι ἐσωρευτῆκαν
175 καὶ Τούρκους καὶ Χριστιανοὺς βάλλουν τοὺς καὶ ἐπιαστῆκαν.
Τέσσερις ἦτον οἱ Ρωμιοὶ μασίν μὲ μιὰν γεναίικαν
κοὶ Τοῦρκοι περισσότερον ἀκόμη πού τοὺς δέκα.
Ὅμως ἐκατορθῶσαν τοὶ οἱ Χριστιανοὶ καὶ ἐπιάσαν
τὲς βέρκες πού τὰ σέρκα τοὺς καὶ τοὺς ἐκουμουδιάσαν.
180 Ὡς καὶ ἡ γυναῖκα μπόρεσεν, καθὼς μοῦ κάμνουν μέτιν,
καὶ ἔπιασεν βέρκαν καὶ ἔδερνεν τοὺς Τούρκους μὲ σιγκλέτιν.
'Εδώκασιν καὶ ἐπήρασιν ὅλοι τοὺς ὅσες σώννουν
καὶ τοὺς δαιμόνους οἱ δουλειὲς ἀκόμη δὲν τελειώνουν.

- Μόνον ἐνεκατῶνναν τους κι ἄλλοι νὰ σκοτωθοῦσιν,
 185 τὸ θέλημάν τους νὰ γινεῖ νὰ εὐχαριστηθοῦσιν.
 Τὴν ὥραν κείνην τοῦ καθκᾶ ἔτυχεν ν' ἀνεφάνει
 ἀπὸ τὸ ἴδιον χωρὸν κι ὁ Μουσταφὰς Χασάνη.
 "Ομως κι αὐτὸς εἶχεν πολλὴν λύσσαν μὲς στὴν καρδιάν του
 190 κι ἐφώναζεν τοὺς Χριστιανοὺς νὰ πᾶν εἰς τὴν δεξιάν του.
 Τέσσερις τέσσερις ἐγὼ ἔρχεστε νὰ σᾶς πιάννω
 στὰ ἑρκα μου καὶ μονομιᾶς κομμάτια νὰ σᾶς κάμνω.
 Σὰν ἔδωκεν τοὺς τέσσερις κι ἐξῆταν μεῖτάνι,
 εἶδετε σεῖς νὰ φάει μιὰν κι ἀμέσως νὰ ποθάνει.
 195 Εἰς τὴν στιγμὴν ἐβούρησεν τότε κι ὁ ἀδελφός του,
 ἀλλὰ κι ἐκεῖνος ἔφαν τὴν καὶ πλάγιασεν ἐμπρός του.
 Κεῖνην τὴν μιὰν τοῦ δώκασι κι ἔν τοῦ 'δωκαν περὶ του
 κι ἦλθεν του νάκκον ἐλαφρὴ κι ἔν ἔδωκεν ἡ ψυχὴ του.
 Εἰς τὴν στιγμὴν ἐκάμασιν χαπάριν τοῦ Μουχτάρη,
 200 στὸν καφανὲν τὸν Ζαχαρὴν πιάννει τὸν νὰ τὸν πάρει.
 Στὸν δρόμον σὰν τὸν ἔπαιρνε τότε τὸν Ζαχαριάν,
 τρέχει ἓνας Μεχμέταγας Σμαήλη μὲ τὴν βίαν,
 χτυπᾷ τοῦ μιὰν τοῦ Ζαχαρῆ πὺν πάνω στὸ κεφάλιν
 κι ἐκεῖνος τότε' ἐφώναξεν μὲ μιὰν φωνὴν μεγάλην
 —ἄχ, Παναγία Δέσποινα, πὺν εἶντα 'ν' τοῦντο χάλιν.
 205 Εἰς τὴν στιγμὴν ἐβούρησεν ἀλλῶνας Τοῦρκος 'κόμα
 κι ἐπῆρεν βέρκαν κι ἔμπηξεν τοῦ Ζαχαρῆ στὸ στόμα.
 Καὶ τόσα ἄλλα βάσανα ἐκεῖ χαμαὶ τοῦ κάμαν,
 πὺν νὰ τὰ σκέπτεται κανεῖς δὲν παύει πὺν τὸ κλάμαν.
 "Ἐναν χωριὸν ἐπάσκιζεν γιὰ νὰ τὸν ἐσκοτώσει,
 210 βεβαίως, ἦτο θέλημα Θεοῦ γιὰ νὰ γλιτώσει.
 Μουχτάρης μὲ τὸν Ζαχαρὴν στὸν καφενὲν ἐπῆαν,
 χαπάριν τότε' ἐκάμασιν εἰς τὴν 'Αστυνομίαν.
 Στὸν καφενὲν πὺν πήγασιν στὸν στύλλον τὸν ἐδῆσαν
 215 κι ἐκεῖ ἦτον τὸ περισσὸν πὺν τὸν ἐβασανίσαν.
 Οἱ ζαπτιέδες ἦλθασιν καὶ τοὺς καθησυχάσαν
 καὶ ἄλλους τρεῖς Χριστιανοὺς εἰς τὴν στιγμὴν ἐπιάσαν.
 'Εδῆσαν τους κι ἐπῆραν τους μέσα στὸ καφενεῖον,
 μεγάλον ἀνακατωμὸν εἶχεν εἰς τὸ χωρίον.
 220 Σιεφκῆ Τσαούσης ἔδωκεν ἀνάκρισις νὰ γίνε
 κι ὁ Ζαχαρίας εἶπεν του μετέπειτα νὰ μείνει.
 Στὸν καφενὲν τοὺς ἄφηκεν ὡς τὴν ἄλλην ἡμέραν,
 στὴν Βατυλὴν ἐπιάσαν τους ὅλους καὶ τοὺς ἐφέραν.
 225 Τοὺς μάρτυρες ἐγράψασιν κι ὅλους τοὺς ταβατζῆδες,
 στὴν φυλακὴν τοὺς παίρνουνσι τέσσερις σοβαρῆδες.
 Πρώτην καὶ δευτέρην φορὰν παίρνουν τους εἰς τὴν κρίσιν,

- ἀλλὰ δὲν ἔκοψεν ποινὴν γι' αὐτοὺς τὸ μεκίλιν.
 Εἴπασι νὰ τοὺς φήκουσιν τοῦ Κακουργοδικείου,
 νὰ τοὺς καταδικάσουσιν ὁκτὼ τοῦ Σεπτεμβρίου.
 230 Αὐτὸ ἀποφασίσασιν, τοὺς μάρτυρες ἐγράψαν,
 κι ἡ μέρα ἅμα ἐφθασεν, πάλιν τοὺς ἐφωνάξαν.
 Πρώτην φορὰν φωνάζουσιν τοῦ Ζαχαρία μόνον
 ὁ Πόβιλ τὸν ἐδίκασεν κι ἔκοψεν τ' ἓναν χρόνον.
 "Τστερον καὶ τοὺς ἄλλους τρεῖς μετὰ τὸν Ζαχαριάν
 παίρνουν τους καὶ δικάζουν τους καὶ πιάννουν μαρτυρίαν.
 235 Τότες τὸ δικαστήριον κατὰ τὸν νόμον πράσσει,
 πὺν πέντε χρόνους φυλακὴν τοῦ καθενὸς προστάσσει.
 Λοιπὸν ἐκαταλάβετε ὁ κόσμος τί παθιδάνει,
 ἀδίκως τὴν ζωούλλαν του εἰς μιὰν στιγμὴν τὴν χάννει.
 'Ἡ γνώμη, ἡ ἀναπνοή, ὁ νοῦς καὶ τὸ μεθύσιν
 240 πολλὰς φορὲς τὸν ἄνθρωπον ρίβκουν τὸν εἰς τὴν κρίσιν.
 "Ἀνθρωπος θέλει προσοχὴν κι ὑπομονὴν μεγάλην,
 νὰ 'χει καρδιὰν βασταγερὴν καὶ νοῦν εἰς τὸ κεφάλιν.
 Καλοὶ κακοὶ πῶναν χαρτὴν νὰ πάρουν νὰ διαβάσουν
 τούνην δουλειὰν πὺν γίνηκεν νὰ μὴν τὴν ἐξηχάσουν.

ΣΤ²

Ἡ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ Ι. ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

(σσ. 26—34)

[Πέμπτη, 8 Νοεμβρίου 1901]

- Τὸν ἐπουράνιον Θεὸν θὰ τὸν παρακαλέσω
 γιὰ νὰ μοῦ δώσει δύναμιν ποίημα νὰ συνθέσω.
 "Ὅς' ἔχετε εὐχαρίστησιν, ὅλοι συναθροισθεῖτε
 ποίημα λυπηρότατον τώρα νὰ ἀκροασθεῖτε.
 5 Παρακαλῶ σας, φίλοι μου, λοιπὸν μὴν ὁμιλεῖτε,
 διὰ ν' ἀκούετε καλὰ καὶ νὰ τὰ ἐννοεῖτε.
 Δὲν εἶναι γιὰ τὸν ἔρωτα πὺν θὰ σᾶς τραγουδήσω,
 ἐν' περὶ φόνου, κύριοι, πὺν θὰ σᾶς ὁμιλήσω.
 Βάλτε λοιπὸν ἀκρόασιν τώρα πὺν θὰ τ' ἀρχίσω,
 10 ὅλα κατὰ πῶς ἔγιναν νὰ σᾶς τὰ ἐξηγήσω.
 Πέμπτην ἡμέραν ἔτυχεν ὁκτὼ τοῦ Νοεμβρίου
 ὁ φόνος τοῦ κακόμοιρου 'Εξάρχου Μακαρίου.
 Χρονολογίαν εἶχαμεν ἐννεακόσια ἓνα,

ἔτσι σᾶς λέγω καὶ ἐγώ, ὅπως μοῦ 'παν κι ἐμέναν.

[. . .]

Ἡ ὥρα δέκα κίνησεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν

μαζὶ μ' ἓνα καλόγηρον νὰ πᾶ' στὴν Λευκωσίαν.

55 Στὸν δρόμον ποὺ πηγαίνασιν στὴν Μιὰν Μηλιὰν ἀντίκρου,
ἐφάνηκεν ὁ Σατανάς, ὁ θάνατος κι ἡ πίκρη.

Ἐκεῖ στὸ μέρος Θρουμπερή, χωρὶς ἄλλον ν' ἀκούσουν,

ἤϋρασιν τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν γιὸν τοῦ Χατζηρούσσου.

60 Ποὺ τὸ Βουνὸν ἦτουν αὐτός, καθὼς μοῦ ἱστορήσαν,

καλόγηρος κι Ἡγούμενος κι οἱ δυὸ τὸν ἐγνωρίσαν.

Στὰ Φοινικοῦδια πάρεκει ἀφοῦ ἐπροχωρήσαν,

δυὸ Τούρκους εἰς τὸν δρόμον τοὺς ἀμέσως ἀπαντήσαν.

Στὸν δρόμον τοὺς ἐστάθησαν μὲ ὄπλον εἰς τὸ χέριν,

τιποῦζαν στὴν μασχάλην τοὺς, στὴν κόξαν τοὺς μαχαίριν.

65 Ἐκεῖνοι ἐνομίσαν τοὺς ὅτι ἐκνηγοῦσαν,

τοῦ Ἡγουμένου τὴν ζωὴν ὅμως αὐτ' ἐζητοῦσαν.

Καλόγηρος ἦτο ἐμπρὸς κι ἅμα κι ἀντίκρισέν τοὺς,

ἐγνώριζε τὴν τουρκικὴν κι ἐκαλημέρισέν τοὺς.

[lacuna] ποτεν λέξην δὲν ἀπαντήσαν

70 κι ἀμέσως ἔξη βήματα μόλις ἐπροχωρήσαν,

τὸν δυστυχὴν Ἡγούμενον τὸν ἐπυροβολήσαν

κι εὐθὺς ἀπὸ τὸν ἵππον τοῦ κάτω τὸν ἐκρημνίσαν.

Ὁ δυστυχὴς Ἡγούμενος ἅμ' ἐπυροβολήθη

εἶπεν ἅχ Παναγία μου! καὶ πὰ δὲν ἐκινήθη.

75 Ἄμα τὸν εἶδαν κι ἔπεσεν, ἀμέσως ἐβουρῆσαν

κι εὐθὺς ἀπὸ τὲς κόξες τοὺς τὲς κάμες ἐτραβῆσαν

καὶ εἰς πολλὰ τοῦ σώματος μέρη τὸν ἐτρυπῆσαν,

ποὺ νὰ 'χουν τὸ ἀνάθεμα, ἐν' χοῖρος ἐνομίσαν.

Θαυμάζω τί τοὺς ἔπταισεν καὶ δὲν τὸν ἐπονῆσαν

80 κι ἀπὸ τὸ αἷμα τὸ πολὺ τὸ χῶμα ἐποτίσαν.

Ὅμως μ' αὐτὲς τὲς μαχαιριγῆς δὲν τὸν ἐπαραιτήσαν

ἀλλὰ, οἱ ἀσυγχώρητοι, τὸν ἀποκεφαλίσαν.

Ἐγὼ κατὰ πῶς ἤκουσα καὶ κατὰ πῶς μοῦ εἶπαν,

πᾶ' στὸ βυζὶ τοῦ τὸ δεξιὸν ἀνοίξασιν μιὰν τρύπαν.

85 Ἀφοῦ τὸν ἐτελείωσαν, στὲς ποῦγγες τοῦ σκοπῆσαν

κι ὅ,τι ἤϋραν ὅλα πιάσαν τα καὶ τότε ἀναχωρήσαν.

Ἀλλ' ὅμως τὸν καλόγηρον καθόλου δὲν ἐγγίσαν,

ὥς φαίνεται, δὲν ἤθελον ἢ ἐμετανοῆσαν,

ἢ τὸν ἐλυπηθήκασιν καὶ τοῦ τὴν ἐχαρίσαν.

στ. 69: xφ. lacuna

στ. 78: xφ. κ' εἰς

στ. 84: xφ. πάνω στὸ

[. . .]

Στὸν Ἅγιον Ἀντώνιον τὸ λείψανον ἐφέραν

τὴν τάξην τοῦ νὰ κάμωσιν ὁ κόσμος ἐκαρτέραν.

125 Πιερίδης ὁ ἐπίτροπος καλεῖ τὸν Κυρηναῖον

νὰ 'λθεῖ στὸν ἐπικήδειον κι εἰς τὴν ἀκολουθίαν.

Ὁ Κυρηναῖος δὲν ἦλθεν, ἔνεκα τῶν κοιμμάτων,

ἔνεκα ὑποθέσεων καὶ ἀνακατωμάτων.

Ἄμ' ἄρχισαν οἱ Ἱερεῖς τὴν κωδωνοκρουσίαν,

130 ἡ λύπη ἐξακολούθησεν μέσα στὴν Λευκωσίαν.

Μικροὶ μεγάλοι ἔτρεχαν ποὺ κάθε ἐνορίαν

καὶ ἀπὸ ὅλες τὲς φυλὲς νὰ πᾶν εἰς τὴν κηδεῖαν.

Πλήθος πολὺν εἰσέβηκεν μέσα στὴν ἐκκλησίαν

ν' ἀκούσουσιν τὴν τάξην τοῦ καὶ τὴν ἀκολουθίαν.

135 Μετὰ σπουδῆς ἐτρέχασιν καὶ μετὰ προθυμίας

ὥς καὶ πολλοὶ ὑπάλληλοι καὶ ἐπόπται τῆς παιδείας.

Ὅλοι προθύμως ἔτρεξαν, Κύριοι καὶ Κυρίες,

καὶ Τοῦρκοι καὶ Χριστιανοὶ κι ἀπ' ὅλες τὲς θρησκείες.

[. . .]

Ἐπιμελῶς ἐξέτασαν, τέλος ἐδυνηθῆκαν

κι οἱ δολοφόνοι ποιοὶ ἦτουν τότε ἔμαρτυρηθῆκαν.

Ὁ Ἱμπραήμ καὶ ὁ Ταχὴρ Τσιακλὴ ἀπὸ τὲς Μάνδρες,

170 δὲν ἦτουν, ὥς μανθάνομεν, αὐτοὶ κακοῦργοι ἄνδρες.

Ποτὲ μὲ τὸν Ἡγούμενον δὲν ἐφιλονίκησαν

καὶ ὅμως εἰς τὸ ὕστερον τὸν ἐδολοφονῆσαν.

Ἀλλὰ αὐτούς, ὥς φαίνεται, τοὺς ἐπαραινῆσαν,

γιατὶ καὶ τὸν Ἡγούμενον πολλοὶ τὸν ἐφθονῆσαν,

175 ἀπὸ τὰ γύρωθεν χωργιὰ ὅλοι τὸν ἐμισῆσαν.

Καὶ ἡ αἰτία ποῖα ἦτουν τόσον νὰ τὸν μισήσουν,

ὥστε καὶ κατηντήσασιν νὰ τὸν δολοφονήσουν;

Ἐν' τὰ καλὰ ποὺ ἔκαμνεν εἰς τὴν Μονὴν ἐκείνην

κι ὅλα ποὺ 'κεῖ προήλθασιν ὅ,τι κακὸν ἐγένην.

180 Ἐδῶκε τ' ὄρος τῆς Μονῆς εἰς τὸ Δασονομεῖον,

νὰ μὴν ἀφήνῃ τοὺς βοσκοὺς τῶν γύρωθεν χωρίων,

νὰ παίρνουνσιν τὰ πρόβατα νὰ τρώσιν τὰ σπαρτά του,

νὰ καταστρέψουν τὰ δένδρα καὶ ὅλα τὰ φυτὰ του.

Πολλὰ νερὰ διόρθωσεν καὶ κόμα 'χεν νὰ σάσει

185 κι ἄγρια δένδρ' ἀμμάτισεν ποὺ ἦτουν μὲς στὰ δάση.

Ὅλον τὸ καλλιέργησεν, ὅπου κι ἂν εἶχε κτῆμα

καὶ τὴν Μονὴν ἐστόλισεν μὲ τὸ δικόν του χοῖμα.

ποὺ δένδρα ἕως κτήματα κι ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας

στ. 126: xφ. καὶ εἰς τὴν ἀκολουθίαν.

190 ἐξόδιασεν, ὡς λέγουσι, λίρας διακοσίας.
 Αὐτὰ τὰ ἐδιόρθωσεν ὅλα εἰς ἓνα χρόνον
 καὶ ὅλα τὰ γύρωθεν χωρὶὰ ἐμπήκαν εἰς τὸν φθόνον.
 Καὶ τέλος ἀπεφάσισαν καὶ ἐκάμασιν τὸν φόνον,
 διὰ νὰ τὸν ἐκδικηθοῦν, νὰ μὴν ἔχουν τὸν πόνον.

ΣΤ³

Ο ΦΟΝΟΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΗ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΑΓΚΑΣΤΙΝΑΣ.

ΕΝ ΕΤΕΙ 1907

(σσ. 60—63).

“Ολοι, μεγάλοι καὶ μικροί, πάλιν συναθροισθεῖτε,
 αὐτὰ ποὺ μέλλω νὰ σᾶς πῶ νὰ τὰ ἀκροασθεῖτε.
 Δὲν εἶναι περὶ ἔρωτος ποὺ θὰ σᾶς τραγουδήσω,
 γιὰ δύο φόνους, Κύριοι, μέλλω νὰ ὁμιλήσω.
 5 Τὸν φόνον ποὺ ἐγένηκεν μέσα στὴν Ἀγκαστίαν
 καὶ εἰς Ἅγιον Γεώργιον μετὰ κανέναν μῆναν.
 Πρῶτον νὰ ποῦμεν, τὸ λοιπόν, γιὰ τὸν Ἀγκαστινιώτην,
 ποιὸς εἶναι, ποῦ σκοτώθηκεν καὶ ἔχασε τὴν νεότην.
 10 Ὁ Νικολῆς τοῦ Φιλίππῃ, νέος, χαριτωμένος,
 εἴκοσι ἑοσιδυὸ ἐτῶν ἔκει μέσα χαρτωμένος.
 Τὸ αἶτιον τοῦ φόνου του, καθὼς μοῦ ἱστορήσαν,
 εἶναι αὐτὸ ποὺ θὰ σᾶς πῶ, καθὼς τὸ μαρτυρήσαν.
 Μιὰ Μαραθοβουνιώτισσα, νόστιμη, πρώτη, φίνα,
 15 πρὶν δυὸ χρόνια παντρεύτηκεν μέσα στὴν Ἀγκαστίνα.
 Ὁ Κουσεὴς τοῦ Μουσταφᾶ πάλιν τ’ Ἀγκαστινιώτῃ
 ὁ ἔρωτάς του ἔπλεσεν στὴν ὁμορφὴν τῆς νιότης.
 Εἰς τὴν ιδέαν τῷβαλεν, γιὰ νὰ τὴν ἀγαπήσει,
 καὶ χρήματα τῆς ἔτασεν, γιὰ νὰ τὴν καταπείσει.
 20 Ἀμέσως οἱ χριστιανοί, ὅταν τὸ ἐγνωρίσαν,
 ἄσχημον πρᾶμαν καὶ ἄπρεπον ὅλοι τὸ θεωρήσαν.
 Εἶπαν νὰ προσπαθήσουσιν ὅσον καὶ ἂν ἐμπορήσουν,
 αὐτὴν τὴν ἄσχημον δουλειὰν ἴσως τὴν ἐμποδίσουν.
 “Ὅταν θωρεῖ ὁ Κουσεὴς πὼς ἐμποδίζουν ἄλλοι,
 25 διὰ νὰ τοὺς ἐκδικηθῇ, κακὰ στὸν νοῦν του βάλλει.
 Ἡμέραν Πέμπτην, τὸ λοιπόν, ἔκοσέξιν Ἰουλίου,
 ἐκεῖ ἀρχίζουν οἱ δουλειᾶς αὐτοῦ τοῦ δαιμονίου.

στ. 26: χφ. πολλιές

Ὁ Νικολῆς τοῦ Φιλίππῃ ἔπινεν μετὰ παρέαν
 καὶ Τοῦρκοι καὶ Χριστιανοὶ εἶχασιν τὴν ιδέαν.
 30 Ἀφοῦ ἐπίννασιν ἐκεῖ μέχρι μεσονυκτίου,
 ἐπῆγαν καὶ ἐκαθήσασιν ἔξω τοῦ καφενεῖου.
 Σὰν ἐκαθούντασιν ἐκεῖ ὅλοι καὶ ὁμιλοῦσαν,
 ἔξαφνα μὲς στὴν μέσην τοὺς μιὰν τουφετσίαν ἀκοῦσαν.
 Πὼς ἔν’ ὁ γιὸς τοῦ Μουσταφᾶ τὸτ’ ἐβεβαιωθῆκεν
 καὶ ἀμέσως ὅλ’ οἱ χριστιανοὶ γι’ αὐτὸν ἐθυμωθῆκαν.
 35 Ὁ Νικολῆς εἰς τὴν στιγμὴν ἔτρεξεν στὸν Μουκτάρην,
 ὅτι πὼς τοὺς ἐπαίξασιν ἔκαμέν του χαπάριν.
 Ἀμέσως ὁ Μουκτάρης τοὺς, χωρὶς καιρὸν νὰ χάσει,
 στοῦ Μουσταφᾶ μετὰ ζαπιὲν πάγει νὰ ἐξετάσει.
 40 Καὶ ὅταν ἐξετάσασιν, εὐθύς ἐκαταλάβαν
 πὼς ἔν’ δουλειὰ τοῦ Κουσεὴ καὶ εὐθύς τὸν ἐσυλλάβαν.
 Τοῦ Νικολῆ ὁ Μουσταφᾶς εἶπεν του νὰ μερώσει,
 ἂν παραιτᾶ ποὺ τὸν ταβά, δυὸ λίρες νὰ τοῦ δώσει.
 Τότε λαλεῖ τ’ ὁ Νικολῆς: —νὰ δέρεις τὸν μυαλόν σου
 45 καὶ τέτοιαν ὑπεράσπισιν νὰ μὲν κάμνεις τὸν γιόν σου,
 γιὰτὶ ἂν μᾶς ἐσκοτώνουν ἐμᾶς μετὰ τέτοιον τρόπον,
 ἐμεῖς ἐκάμναμεν ζωὴν ἀλλάξανὰ στὸν τόπον;
 Ὁ Μουσταφᾶς ποὺ ἔκει χαμαὶ μετὰ χεῖλη κρεμματομένη
 ἐπῆγεν εἰς τὸ σπίτιν του μετὰ μοῦτρα ἄγριον.
 50 Εἰς τέτοιαν τάξιν, τὸ λοιπόν, ὁ Σατανὰς τοὺς βάλλει,
 ἐγγίζειν καὶ εἰς τὴν μιὰν μερκὰν καὶ ἐγγίζειν καὶ εἰς τὴν ἄλλην.
 Τοῦ Νικολῆ ἐξέτασα καὶ ἔμαθα τὴν σειρὰν του,
 αὐτὸς ἐμείνισκεν ποὺ πρὶν κοντὰ στὴν πενθεράν του.
 Λοιπὸν εἰς τὲς ἑοσιεφτὰ μηνὸς τοῦ Ἰουλίου
 55 αὐτοὶ μαζὶν ἐπέφτασιν ἐντὸς τοῦ ἁλωνίου.
 Ἡ μάνα μετὰ τὴν κόρην τῆς, ἀντάμα καὶ ὁ γαμβρός τῆς,
 ποιὸς εἶδεν ἄλλον πὸ Θεός, ὁ μόνος καρδιογνώστης.
 Μιὰ ὥρα τὸ μεσάνυχτον, νομίζω, περασμένον,
 σὰν ἐκοιμάτον τὸ παιδὶν ἡσυχὰ νεπαμένον,
 60 εὐρέθη μετὰ στρῶμα του νεκρὸν καὶ σκοτωμένον
 καὶ τὰ μυαλά του σκορπιστὰ στὰ αἵματα χωσμένον.
 Ἡ πενθερά του ἄκουσεν τὰ ρογχαλίσματά του
 καὶ εἶπεν πὼς ἐσηκώθηκεν καὶ ἐπῆγεν ἔκει κοντὰ του.
 Μὲ τρομαγμὸν τὸν ἐρωτᾷ τί ἔχει καὶ κουγγίζει,
 65 ἀλλ’ ὅμως κείνος λαχταρᾷ χαμαὶ καὶ ρογχαλίζει.
 Κεῖνῃ τῶρ’ ἅμα καὶ εἶδεν τὸν, ἔτρεξεν ποὺ τὸν φόβον,
 «βουρᾶτε καὶ ἐσκοτώσαν μας» εἶπεν τὸν πρῶτον λόγον.
 Ἀμέσως οἱ γειτόνοι τοὺς τὰ κλάματα γροικοῦσιν
 καὶ τοῦ πατέρα τοῦ παιδιοῦ σὰν νεῖεν τοῦ τὸ ποῦσιν,

- 70 ἐξέβηκεν καὶ ἐπήγαιναν με φόβον καὶ με τρόμον
καὶ εἰς κάθε δύο θήματα ἔπιπεφτεν μες σὶ τὸν δρόμον.
Πάγει κοντά του καὶ ἤρρεν τον καὶ ἐκούγγιζεν καὶ ἐκλώτσαν
καὶ ἐστάθηκεν καὶ ἐδέρνουν με πέντ' ὀκάδες ρότσαν.
Λέγει του — ποῖος σοῦ κτύπησεν, γιέ μου, μολόγα μού τον,
ἀλλὰ ὁ νέος δὲν ἦταν πιδὸν γιὰ τὸν κόσμον τοῦτον.
- 75 Μικροὶ μεγάλ' ἐτρέξασιν καὶ ὅλοι τὸν ἐρωτοῦσαν,
ἀλλ' ὅμως ποὺ τὸ στόμαν του μὴν λέξην δὲν ἀκούσαν.
Θεέ μου, κάλλιον θάνατον χαμαὶ στήν γῆν τὴν μαύρην
παρὰ τέτοιαν περίστασιν ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ ἔβρει.
Κατόπιν οἱ Ἀζάδες τους μαζί με τὸν Μουκτάρην
- 80 Ἀστυνομίας καὶ γιτροῦ ἐστείλασιν χαπάριν.
Ἵπαστυνόμος καὶ ὁ γιτροὺς εἰς τὴν στιγμὴν ἐφθάσαν
καὶ ὡς ἦτον τὸ καθῆκον τους, ἕκαστος ἐξετάσαν.
Ἔκαμεν πρῶτον ὁ γιτροὺς ἐγχείρισιν τὸν νέον,
τὰ κλάματα ἐκεῖ ἦτον τῶν δυστυχῶν γονέων.
- 85 Ὁ Μιλαζίμης ἔπειτα με ζαπτιέδες δέκα,
ὑπαστυνόμος εἶπεν τους καὶ ἐπιάσαν τὴν γυναῖκα.
Ἐκεῖ τὴν ἐξετάζουν νὰ δοῦσιν τὸν σκοπὸν της,
νὰ πεῖ καὶ ποιὸς ἐγνώρισεν καὶ ἐδέρναν τὸν γαμβρόν της.
Εἶπεν τους ἔν' ὁ Μουσταφὰς Σμαήλης με τὸν γιόν του
- 90 καὶ ὁ Τεβρίδιαγας Ἀρήφ ποὺ εἶδα πανωθιόν του.
Ἀφοῦ τοὺς εἶδες, λέγουν της, ἐσὺ καὶ ἐγνώρισές τους,
γιατὶ δὲν τοὺς ἐμπόδισες ἀμόνον ἀφησές τους;
Λέγει τους, ἡ κακόμοιρη — μποροῦσα νὰ φωνάξω;
θὰ με σκοτώννασιν καὶ ἐμὲν ἅμα νεῖεν ταράξω.
- 95 Ἀφοῦ ἐστάθην καὶ ἔδωκεν τοιαύτην μαρτυρίαν,
εἰς τὸν Μουκτάρην τοῦ χωρικοῦ καὶ εἰς τὴν Ἀστυνομίαν,
οἱ ζαπτιέδες ἔπειτα, ὡς ἔπρεπεν, ἐπράξαν,
στοῦ Μουσταφᾶ τὸ σπίτιν του ἐπῆγαν καὶ ἐκοιτάξαν.
Στοῦ Μουσταφᾶ τὸ σπίτιν του, ἴκομα καὶ τοῦ Τεβρίδη,
- 100 νὰ καλοπιᾶσουν τὴν δουλειάν, νὰ μὴν γινεῖ γιαγνίσι.
Εἰς κάθε τόπον ὑποπτον προσπάθειαν ἐρίψαν
καὶ τέλος εἰς τοῦ Μουσταφᾶ αἷματ' ἀνακαλύψαν.
Ἦσαν τὴν μανταλότρυπαν πρῶταν αἱματομένην
καὶ δεύτερον τὴν πόρταν του με αἷματα χρισμένην.
- 105 Μιὰν τσάμπαν καὶ ἄλλα πράγματα ἤρρασαν με τὸ αἷμα
καὶ μαρτυρήτην ἡ δουλειά, πιδὸν δὲν ὑπάρχει ψέμαν.
[...]

- Ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, ὅλοι, μικροὶ μεγάλοι,
ἂς σιωπήσει ἕκαστος καὶ ἀκρόασην νὰ βάλει.
Γιατὶ σπουδαία ἀφορμὴ μοῦ δόθην νὰ μιλήσω,
στὸν Μαζωτὸν τί ἔγινεν νὰ σᾶς τὸ ἱστορήσω.
- 5 Ὁ Μαζωτὸς εἶναι χωριὸν Λάρνακος ἐπαρχία
ἐκεῖ ἀδίκως ἔγινε μιὰ αἱματοχυσία.
Στὰ χίλια ἐννιακόσια ἐννιά χρονολογία
τοῦ Σεπτεμβρίου δὲ ἐννιά ἡ ἡμερομηνία.
Αὐτὸ εἶναι πρωτάκουστον καὶ λυπηρὸν ἐπίσης,
- 10 ὃ παντοδύναμε Θεέ, δῶσε μου νοῦν καὶ αἰσθήσεις.
Δῶσε μου πείραν ἀρετὴν τὸ χρέος μου νὰ πράξω,
καταλεπτῶς ἐξετάσα καὶ ὅλα θὰ τὰ φωνάξω.
Τέτοιον κακὸν στήν νῆσον μας πρώτην φορὰ νὰ γίνεῖ
στὸν κόσμον ἀλχησμόνητον καὶ αἰώνιον θὰ μείνει.
- 15 Ἄνθρωπος γιὰ νὰ τὸ σκεφθεῖ δὲν θὰ τοῦ μείνουν φρένα,
τέτοια σφαγὴ δὲν ἔγινεν οὔτε στὸ ἴκοσινα.
Λοιπὸν ν' ἀρχίσω νὰ τὰ πῶ με τὴν βουλὴν Κυρίου:
ἕνας Μηνᾶς τοῦ Ἀργυροῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου,
σχεδὸν δυὸ μίλια ἀγγλικά ἔξω ποὺ τὸ χωριόν,
- 20 ἐκεῖ στὸν Πούζην ποταμὸν ἀριστερὰ πλησίον,
ἕνα σπιτάκιν ἔκτισε καὶ ἦτο με τὰ παιδιὰ του
καὶ ἐκαλλιέργει τακτικὰ ἐκεῖ τὰ κτήματά του.
Ἀπὸ ἐδῶ θὰ μάθετε τὴν ἱστορίαν ὅλην,
στήν δεξιὰν τοῦ ποταμοῦ ἔχει ἕνα περβόλι.
- 25 Εἶναι τοὺς γιοῦδες τοῦ Πετροῦ ποὺ τὸ αὐτὸ χωριόν,
ἐκεῖ γειτόνοι τοῦ Μηνᾶ διάστημα ὀλίγον.
Ὁ πρῶτος εἶναι ὁ Γιωρκῆς, Κύσσας ἐπωνυμίαν,
καὶ δεύτερος Χριστόφορος με τὴν Ὁρθοδοξίαν.
Ὅλοι παινοῦσιν τὸν Μηνᾶν ἐκεῖνοι ποὺ τὸν ξεύρουν
- 30 καὶ οὐδεμίαν ἀφορμὴν δύνανται νὰ τοῦ εὔρουν.

1. Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα βλέπε φυλλάδα: Ο ΤΡΑΓΙΚΟΣ ΦΟΝΟΣ/ΤΟΥ ΜΗΝΑ/ (ἐκ Μαζω-
τοῦ)/ΚΑΙ Η ΣΦΑΓΗ/ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΟΥ/ΠΟΙΗΜΑ ὑπὸ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΕΛΑΡΗ/
(ἐκ Γερμασόγειας)/Ἐν Λεμεσῷ (Κύπρου)/ἐκ τοῦ Τυπογραφείου «Σάλλιγγος»/1909.
Βλ. ἐπίσης Ἀρέστη Νικολάου, Ἡ σφαγὴ ὅλης τῆς οἰκογενείας τοῦ Μηνᾶ Ἀργυροῦ καὶ ὁ
ἀπαγχονισμὸς τῶν ἑξ φονέων, Λευκοσία Μάρτιος 1910, σελ. 10, (2α ἐκδ. Λευκοσία Μάιος
1910, σελ. 16).

Ἔνεκα ἦσαν ἥσυχος καὶ δὲν ἐσυμφωνοῦσαν
μ' αὐτοὺς τοὺς γιοῦδες τοῦ Πετρῆ δὲν ἐκαλοπερνοῦσαν.

Κάτι βοσκοὶ Ὀθωμανοὶ ἦσαν μαζὶν τοὺς φίλοι
ποὺ τοὺς Σοφτάδες, ἔμαθα, καὶ ποὺ τὸ Κιβισίλι.

35 Ἀρνιά πολλὰ καὶ πρόβατα, καθὼς λαλοῦν, ἐσφάξαν,
εἶχαν ἐγλέντια τακτικά καὶ ἐδιασκεδάζαν.

Ἔτσι δυὸ χρόνια, τὸ λοιπόν, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον,
ἐκάμναν ὅ,τ' ἐθέλασιν τῆς ἔξω σὲ κείντον τόπον.

40 Ὅμως αὐτοὶ ποὺ τὸν Μηνᾶν εἶχασιν μιὰν ιδέαν,
ὁ Κώστας τότε ἐσκέφθηκε καὶ εἶπεν εἰς τὴν παρέαν:

— Αὐτοὶ θὰ λάχει μιὰ ὥρα νὰ μᾶς ἀνακαλύψουν,
πρέπει νὰ προσπαθήσομεν ὀλοτελῶς νὰ λείψουν.

Ἀπεφασίσαν καὶ εἴπασιν αὐτὸ πρέπει νὰ πράξουν,
νὰ πᾶσιν νύκταν ἔσσω τοὺς καὶ ὅλους νὰ τοὺς ἐσφάξουν.

45 Τετάρτην νύκτα ἔνδεκα ἡ ὥρα εὐρεθῆκαν
ἐκεῖ στοὺς γιοῦδες τοῦ Πετρῆ καὶ ἐσυνεννοηθῆκαν.

Ἐπαίξασιν μιὰν τουφεκιὰν καὶ ὅλοι ἐσυναχθῆκαν
ἐκεῖ μὲ ὅπλα καὶ σπαθιὰ καὶ ξύλ' ἀρματωθῆκαν.

50 Κατὰ τὸ σπίνιν τοῦ Μηνᾶ κατόπιν ἐγισθῶσαν,
ὀκτὼ ἐννιά, ὡς ἔμαθα, καὶ τὸ περικυκλῶσαν.

Σὰν νὰ νομίσαν ἄγριον θηρίον ἐζητοῦσαν,
τότε οἱ σκύλλοι τοῦ Μηνᾶ τὸν θόρυβον ἀκοῦσαν.

Ἐκεῖνος, ὁ κακόμοιρος, ἀπέξω ἐκοιμάτουν
μαζὶν μὲ τὴν γυναῖκα του καὶ ἔσσω τὰ παιδιὰ του.

55 Λοιπὸν ὁ σκύλλος ἔτρεξε παντοῦ βουρᾶ καὶ λάσσει,
τότ' ἐσηκώθη καὶ ὁ Μηνᾶς, τὸ ὄπλον του ἀρπάσσει.

Ἐνόμιζεν πὼς ἦλθασιν ὀρνιθες νὰ τοῦ κλέψουν,
ἀλλὰ ἐκεῖνοι ἐπῆγασιν γιὰ νὰ τοὺς καταστρέψουν.

60 Μὲ τ' ὄπλον εἰς τὸ χέριν του ἐπῆγεν ὅλον τοῖχον,
ἐστάθην καὶ ἀκροάζετον πλησίον τῶν ὀρνίθων.

Ἀλλὰ σὰν ἀκροάζετον, 'κεῖν' ἐπαρτηρῆσαν
καὶ ἅμα τὸν εἶδαν 'κεῖ χαμαὶ τὸν ἐπυροβολῆσαν.

Ὅμως δὲν τὸν ἐβλάβασιν, καθὼς μοῦ ἱστορῆσαν,
χωρὶς νὰ φύγει, ἔτρεξεν γιὰ νὰ τοὺς δεῖ ποιοὶ ἦσαν.

65 Παίζουν τον ἄλλες δυὸ φορὲς εὐθύς, καθὼς μοῦ εἶπαν,
καὶ εἰς τὴν σιγμὴν ἀνοίξασιν στοὺς δυὸ τοὺς ὤμους τρύπαν.

Ἀμέσως βάλλει μιὰν φωνὴν ὅσην καὶ ἂν ἐδυνήθη,
ἔπεσεν, ἐξεψύχησεν καὶ πὰ δὲν ἐκινήθη.

Κατόπιν ὅλ' ἐτρέξασιν μὲ ξύλα καὶ μαχαίρια,
70 ἐσφάξαν τον καὶ σπάσαν του τὰ πόδια καὶ τὰ χέργια.

Λοιπὸν καὶ ἐγὼ ὅ,τι μοῦ ποῦν οἱ μάρτυρες πιστεύω
καὶ μέσα στὰ βιβλία μου ἔτσι δημοσιεύω.

Ἡ δὲ γυναῖκα ἡ πτωχὴ τὴν ὥραν τὴν ἰδίαν,
ὅταν θωρεῖ τέτοιον κακόν, τόσην θηριωδίαν,
75 ἔτρεξεν εἰς τὸ σπίνιν της, τὴν πόρτα της βαδώννει,
τὰ τέκνα ποὺ κοιμούνται ἀμέσως τὰ σηκώννει.

Τὲς μητρικὲς ἀγκάλες της ἀννοιξεν νὰ τὰ χώσει,
ποὺ τὰ θηρία τὰ ἄγρια ἴσως καὶ τὰ γλιτώσει.

80 Δυὸ κόρες μὲ τὴν μάναν τοὺς στήν πόρταν ἐκουντοῦσαν,
οἱ δὲ φονιάδες ὅλοι τοὺς ἔξω πυροβολοῦσαν.

Φωνάζουν, κλαῖσιν τὰ παιδιὰ, ζητοῦσιν τὸν πατέρα,
τρέχουν, περικυκλώνουσι τὴν ἀτυχὴ μητέρα.

Ἀλλ' ὁ πατέρας ὁ πτωχὸς ἦτο νεκρὸς ἀλάρκα,
ἡ δὲ μητέρα στήν φωτιὰν εἶχεν τὸ στήθος τάρκα.

85 Τὸν παντοδύναμον Θεὸν παρακαλεῖ καὶ κλαίει,
τοὺς δὲ κακούργους ποὺ διψοῦν ἀνθρώπων αἷμα λέγει:

— Ἄν εἰσθε Τοῦρκοι ἢ Ρωμιοί, δέτε καὶ λυπηθεῖτε
καὶ ἂν θὰ μᾶς ἐσκοτώσετε, τὴν ἀφορμὴν νὰ πείτε.

90 Μῆτε ὁ Θεὸς τοὺς ἄκουσεν, μήτ' ἅγιοι βρεθῆκαν,
οὔτε τὰ σκληροκάρδια θηρία λυπηθῆκαν.

Τέλος οἱ πυροβολισμοὶ στήν μάναν ἐκτυπῆσαν,
ἡ πόρτ' ἀμέσως ἀνοιξεν καὶ οἱ ἐχθροὶ ὀρμήσαν.

Σὰν λυθῶσασμένοι λέοντες καὶ πεινασμένοι λύκοι,
τὶ θέσις ἀπελπιστικὴ καὶ τὶ μεγάλη φρίκη!

95 Μὲ τουφεκιὰς καὶ μαχαιριγίες σκοτώνουν τὴν μητέρα
καὶ μὲ μανίαν τρέχουσιν στήν πρώτην θυγατέρα.

Νέαν 18 ἐτῶν τῆς πανδρεῖας γυναῖκα

καὶ εἰς τὴν μικρὰν τὴν Εὐλαμποῦν ποὺ μόλις ἦτο δέκα.

100 Ὁ δὲ μικρὸς Νησίφορος, 8 ἐτῶν παιδίον,
τρέχει νὰ πάγει νὰ κρυφθῇ νὰ φύγει τῶν θηρίων,

ἀλλ' ἓνας τόσον ἄπονος ἔσυρε τὸ μαχαίρι
ποὺ νεῖεν κόψει ὁ Θεὸς τὸ ἰδιὸν τοῦ χέρι.

Ἐμπήχθηκε ὥς τὸ μισὸν πίσω στὸν τράχηλόν του,
κατόπιν μὲ τὸ ἴδιον ἔκοψε τὸν λαιμόν του.

105 Τότε μὲ λύσαν ἀρκετὴν πιάνουν τὲς δύο κόρες,
Θεὲ μου, πὼς ἐβάσταξες 'κεῖ πάνω ποὺ τὰ θῶρες.

Προπάντων δὲ τὴν Ἐλεγκοῦν, τὴν κόρην τὴν μεγάλην,
ποὺ εἶπαν πὼς ἐκτύπησεν ἐνὸς εἰς τὸ κεφάλιν,

ἐκάμαν τὸ κορμάκιν της καθ' ἑαυτὸν ἀρβάλιν,
τὰ χέργια της ἐσπάσαν τα, δὲν τῆς ἀφήκαν χάλιν.

110 Σὰν κάμνουν οἱ κασάπηδες ποὺ κατακόβουν κρέας,
τὰ ἴδια ἐκάμασιν πάνω της κείντης νέας.

Σὰν λύκοι ποὺ ἐσχίζουσιν τὰ πρόβατα στήν μάνδραν,
ἔτσι καὶ αὐτοὶ ἐκάμασιν παιδιὰ, γυναῖκα καὶ ἄνδραν.

- 115 Λοιπὸν εἰς τέτοια βάσανα νεκρώνει τὸ κορμὶν τους,
εἰς τὸν Θεὸν ἐδώσαν τὴν καθαρὰν ψυχὴν τους.
'Ο Ἀργυρός, ἓνα κουτσὸν ἐτῶν δεκατεσσάρων,
ἐπέτυχε καὶ ἐξέφυγεν τὰς χεῖρας τῶν βαρβάρων.
[...]
Τώρα ποὺ τελειώσαμεν τὰ τῆς δολοφονίας,
νὰ ποῦμεν τὴν προσπάθειαν καὶ τῆς ἀστυνομίας.
- 205 Πρῶτον λοιπὸν κείντο κουτσὸν πού 'μεινεν ἐξετάσαν
καὶ καταθέσεις τακτικές, ὡς ἔπρεπεν, ἐπιάσαν.
'Εκείνον ὁμολόγησεν τὸν πόλεμον ποὺ γίνην,
τὰ αἰμοδόρα τέρατα καὶ τὴν βαρβαροσύνην.
Πρῶτον τοὺς γιούδες τοῦ Πετρῆ πού 'χασιν ὑποψίαν,
τὸν Κύσσαν, τὸν Χριστόφορον καὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν,
- 210 Χασάνην Χακὴ Μύραλη, ποὺ μέσα στοὺς Σοφτάδες,
καὶ τὸν Μεχμέτην Μιτυλλῇ ἐπιάσαν ὡς φονιάδες.
'Ο Κουσεῖς ὁ Ξηδοντῆς ἀπὸ τὸ Κιβισίλι
καὶ ὁ μισταρκὸς τοῦ μὲ αὐτὸν ἓνας Ἀλῆς Κιαμήλη.
- 215 Σελεμάνης Κιοκιρῆς Ἀρίφη Λαρνακιώτης
καὶ ὁ Θεοδόσης Συμεοῦ ποὺ λέγουν ὁ Λυσιώτης.
Αὐτοὺς λοιπὸν ἐπιάσαν τους καὶ ὅταν ἐξετασθῇκαν,
ὁ Κύσσας καὶ τ' ἀδέλφια του εὐθὺς ἀφαιρεθῆκαν.

ΣΤ⁵

Η ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤ. ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ ΤΩΝ 6 ΦΟΝΕΩΝ
ΤΟΥ ΜΑΖΩΤΟΥ

(σσ. 103—112)

[Τρίτη, 2 Μαρτίου 1910]

- [...]
Οἱ Τοῦρκοι πάντα ἔσ' εἶναι γιὰ τὴν Χριστιανότην,
ἀλλ' ὅμως συλλογίζομαι πολλὰ γιὰ τὸν Λυσιώτην.
- 335 Τὶ τρόπον τὸν ἐπλάνεσαν, πῶς τὸν ἐπαρὰσύραν,
εἰς τὸν κακὸν τους τὸν σκοπὸν οἱ Τοῦρκοι τὸν ἐπῆραν.
Δὲν ἔπρεπεν νὰ τοὺς 'κρωσθεῖ τόσον νὰ τὸν πλανέσουν,
ὁμοεθνεῖς τοῦ Χριστιανοῦς νὰ πᾶσιν νὰ φονεύσουν.
Διότι ἄκουε καὶ αὐτὸς τὰ ὅσα ὑποφέρει
- 340 τὸ ἔθνος μας ποὺ τὴν Τουρκιὰν ἀλλοῦ στὰ ξένα μέρη.
Πῶς καίουσιν τὲς ἐκκλησιές, μικρὰ παιδία σφάζουν,
ἀνθρώπους βασανίζουν, γυναῖκες ἀτιμάζουν.

- 345 'Εὰν αὐτὸς ἑλληνικὸν εἶχε στὰς φλέβας αἷμα,
ὅταν τοῦ ἐπροτεινάσιν καὶ ἐννόησεν τὸ θέμα,
ἔπρεπεν νὰ συλλογισθεῖ τί τῷλεγαν νὰ πράξει,
ὅτι πῶς ἦταν ἀδελφοὶ ποὺ πρόκειτο νὰ σφάξει.
Εἰς τοῦ ἐχθροῦ τὸ θέλημα δὲν ἔπρεπε νὰ κλίνει
καὶ εἰς ἀδελφικὸν αἷμα τὰ χέρια νὰ μολύνει.
'Αλλ' ἔπρεπεν ὁ ἴδιος ἐκεῖ νὰ πεισματώσει,
- 350 ὡς ἦτο τὸ καθήκον του, καὶ νὰ τοὺς ἐγλιτώσει.

Ζ¹

Η ΣΥΛΛΗΨΗΣ/ΤΟΥ/ΤΖΕΜΑΛ ΜΙΤΑ/ΕΙΣ ΤΟ ΧΩΡΙΟΝ ΑΛΕΚΤΩΡΑΝ/ΤΕΣ
ΔΕΚΑΞΗ ΜΑΡΤΙΟΥ 1946/ΠΟΙΗΜΑ ΣΥΝΤΑΧΘΕΝ ΥΠΟ/Χ. Μ. ΑΖΙΝΟΥ/ΕΚ
ΦΙΛΟΥΣΗΣ (Πάφου)/Τύποις: «ΠΑΦΟΥ». Ἐκτύπωσης: ΧΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ,
15.5 X 23.5, σελ. 8, στ. 213.

Μεταξὺ αὐτῶν ποὺ πρόσφεραν καταφύγιο στὸν Τουρκοκύπριο φυγόδικο
Τζεμάλ Μίτα ἀναφέρεται καὶ ὁ Ἑλληνοκύπριος βοσκὸς Δημήτρης, ἀπὸ τὴν
Πενταλιὰ Πάφου.

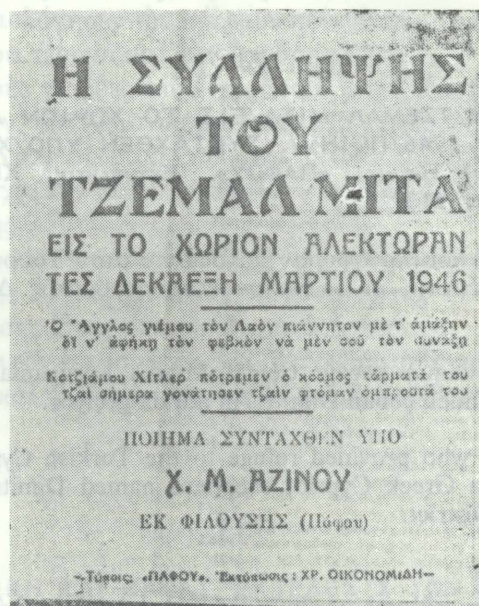
Kıbrıslı Türk kanun kaçağı Cemal Mitas'ı koruyanların adları arasında
Baf'ın Pentalya köyünden çoban Dimitris'in adı da geçiyor.

Between those who provided refuge to the Turkish Cypriot fugitive Jemal
Mitas is mentioned a Greek Cypriot shepherd named Dimitris from the village
of Pentalia, Paphos District.

[...]

- 140 Ἐφαεν μὴν πᾶ' στὸ μερίν, μὴν πᾶ' στὴν ὠμοπλάτην
τῆαί πῆεν τῆυλητὸς χαμαὶ σχεδὸν σὰν τὸ δεμάτιν.
Χάριν τοῦ σκότους ἔφυνεν, ἔν τὸν ἑκατατρέξαν,
ἀλλὰ ὅρασιν τὰ γαίματα δεξιὰ ζερθὰ ποὺ τρέξαν.
Σ' οὐλοὺς τοὺς Κυβερνητικὸς σταθμοὺς εἰδοποιῆσαν,
τῆεῖνους ποὺ τὸν ἐτρέχασιν τότες τοὺς ἐνισχύσαν.
- 145 Σ' οὐλές λοιπὸν τὲς κοῦτσες τοῦ δεξιὰ ζερθὰ ἐπῆαν,
νὰ μὲν τοῦ δώσουσιν τῆαιρὸν νὰ κάμει θεραπείαν.
'Ο Μίτας ὥς τὴν Πενταλιὰν ἐπῆεν μὲ τὴν μούλαν
εἰς τὸν Δημήτηρην τὸν βοσκόν, καθὼς τὰ εἶπεν οὐλα.
'Εγύρευκεν γιανὰ γιανὰ γιαιτρὸν γιὰ τὴν πληγὴν του,
150 ἔχασεν πιδὸν τὸ θάρρος του τῆι οὐλῇ τὴν ἀντοχὴν του.
'Εστράντζισεν τὸ γαῖμαν του, πῶς τρεῖσεν σὰν τὴν βρύσην
τῆαί πῆεν στὴν Ἀλέκτοραν πῶς ἐννὰ ξωμακρούσει.
Τῆαί ποὺ τῆεῖμαι στὴν Λεμεσὸν νὰ πάει νὰ κονέψει,
νὰ ὄρει γιαιτρὸν σὰν ἔμελλεν γιὰ νὰ τὸν θεραπεύσει.

- 155 Τοῦτοι λοιπὸν τὰ ἔχνη του μόλις ἐκαταλάβαν,
σὲ σπίνιν στήν Ἀλέκτορα ὅμως τὸν ἐπρολάβαν.
Γιατὶ τὸν Μαυροδήμητρον, μόλις τὸν ἐσυλλάβαν,
γαιματομένον πάλωμαν εἶδαν τζαὶ καταλάβαν
τζι ἐδκάλασιν συμπέρασμα ἐῖντα μερικὰν ἐτράβαν.
160 Ἦβραν ἰταλικὸν ὄπλον κάπου κοντὰ χωσμένον
τζαὶ φέραν τζεῖνον τὸν βοσκὸν κάτω κελεψιασμένον.
[...]

Ἐξώφυλλο τραγουδιοῦ Ζ'

Η'

Ἐδῶ εἶναι ἕνας κατάλογος ἑλληνοκυπρίων καὶ τουρκοκυπρίων λαϊκῶν ποιητῶν, πού ἔγραψαν τὰ τραγούδια τους τόσο στὰ ἑλληνικὰ ὅσο καὶ στὰ τούρκικα.

Rumca ve Türkçe türküler besteliyen Kıbrıslı Rum ve Türk halk ozanlarının bir listesini sunduk.

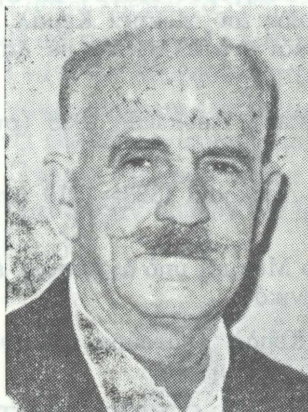
This is a list of Greek Cypriot and Turkish Cypriot folk poets who composed their narrative songs both in Greek and Turkish.

1. Mustafa Ramata Yakkoulla, Σατυρικὸν ποίημα περὶ τριπελιᾶς, Λευκωσία 1934 (στὰ ἑλληνικὰ).

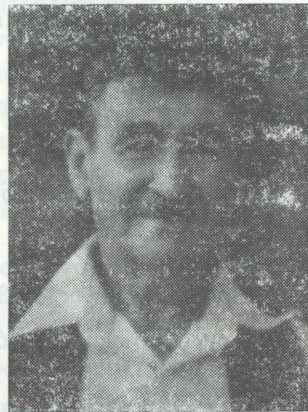
2. Mustafa Hulusi, Ὁ θάνατος τοῦ Σεφκέτ δικηγόρου Πάφου ἐκ Βρετανῶν, ἀναγνώστὸς τοῦ Χ'' Κιουφὲ Μεχμέτ καὶ υἱὸς τοῦ Μεχμέτ Κεράλ, Συμβὰς τὲς 4.12.36, Πάφος 1937 (στὰ ἑλληνικὰ καὶ στὰ ἑλληνικὰ μὲ λατινικοὺς χαρακτῆρες).
3. A. Tahir, Atatürk "Menhumun Matem Destan", Λευκωσία 1938 (στὰ τούρκικα).
4. Ahmed Kiamil, Ἡ ἱερὰ γέννησις. Ποίημα, Λευκωσία 1328=1910 (στὰ τούρκικα).
5. Mehmet Molla Ali, Ὁ φόνος τοῦ Γιουσούφ Μεχμέτ ὑπὸ ἀγνώστων ἐκ Κάτω Ἀρόδων (Πάφου). Πάφος 1933 (στὰ ἑλληνικὰ).
6. X. M. Ἀζίνου, Ὁ βίος καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κεράλ Ἀτατούρκ, τοῦ ἀναγεννητοῦ τῆς Νέας Τουρκίας, Λευκωσία 1938 (στὰ ἑλληνικὰ).
7. HARALAMPOS M. AZINAS EH FLUSIS BAFU, O VIOS GE O THANATOS TU KEMAL ATATURK, 1938 (στὰ ἑλληνικὰ μὲ λατινικοὺς χαρακτῆρες).

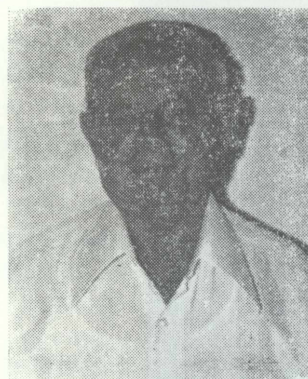
Ὁ Ἀζίνος γιὰ τὸ θάνατο τοῦ
Τουρκοκύπριου δικηγόρου Σιεφκέτ.

Χ. Μ. 'Αζίνος

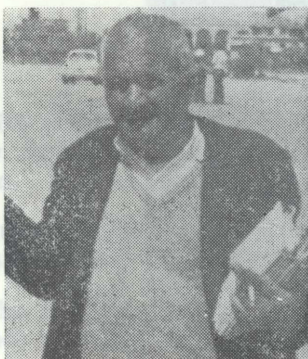
Γ. 'Ατσίκκος

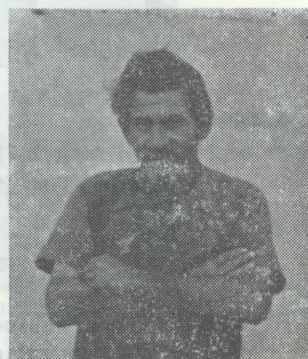
Μιχ. Πλαστήρας

Β. Χαπέσης

Α. Π. Μαππούρας

Α. Θ. Ζυμπρης

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

ἀμπαλαδικιάζω = ματαιοπονῶ, ἐπιμένω με πείσμα (<ἀμπάλατος).
ἀχνάριν, πὸ = βῆμα (<ἵκνος).
γιαγνίσιν, τὸ = πλάνη, λάθος (<τουρκ. yanlış).
γιανὰ-γιανὰ = ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή (<τουρκ. yanayana).
γιοκλατίζω = ἐρευνῶ, ἐξετάζω (<τουρκ. yoklamak).
γκιοῦλ = τριαντάφυλλο (<τουρκ. gül).
γουρῶ = θουρῶ = τρέχω.
δεκαπενταρία, ἡ = δεκαπενθήμερο.
ζαττίς καὶ ζαττίν = τουλάχιστο, ἐν πάσῃ περιπτώσει (<τουρκ. zati).
καρ(θ)ούνια, τὰ = βασανιστικὸ ὄργανο, τοιγγέλι.
καρκαῖαλλίκκιν, τὸ = σύγκυση, θόρυθος (<τουρκ. kargaşalık).
καστιορῶ = τιμωρῶ, βασανίζω (<ἰταλ. castigare).
κατσούνια, τὰ (βλ. καρ(θ)ούνια).
καφουρένος, ὁ = λευκός, μπφ. ὠραίος.
κελεψιάζω = δένω με χειροπέδες (<τουρκ. kelepçe).
κιάνουμου = καρδιά μου, ψυχή μου (<τουρκ. canım).
κιουμάνιν, πὸ = ἐπιθυμία, μανία, ὑποψία (<τουρκ. güman).
κκεμέριν, τὸ = ζώνη με θῆκες γιὰ τὸ πορτοφόλι, πουγγί (<τουρκ. kemer).
κκιρατζής, ὁ = ἐνοικιαστής, μισθωτής, νοικάτορας (<τουρκ. kiracı).
κουλούτζιν, πὸ = κουταβάκι (<τυφλὸς + λατ. oculus).
κουμουδιάζω = ἐτοιμάζω, παρασκευάζω, συγγυρίζω (<προβ. accoumoudar).
κουρπάνιν, τὸ = θυσία, θύμα (<τουρκ. kurban).
κούτση, ἡ = κοίτη, φωλιά, σπίτι.
μάρι = μακάρι.
μεϊτάνιν, τὸ = πλατεία, φορὰ (<τουρκ. meydan).
μεκιλίσιν, τὸ = συμβούλιο, συνέλευση (<τουρκ. meclis).
μέττιν, τὸ = ἱστορία, διήγηση (<τουρκ. medhi).
μοσσιλιά, ἡ = κν. κουδουμηλιά, οἶκ. ροδωθῶν.
μπλίζω = ὁδηγῶ πὰ πρόβατα στὴ βοσκή, βοσκοτόπι (<ὀπλή).
παχτώνω = νοικιάζω.
πλακώνω = ἀπλώνω (γιὰ τὰ πρόβατα ποὺ βόσκουν).
'ποκοπή, ἡ = πρόστιμο, ἐκτίμηση πῆς ἀξίας.
πουμουσίλλίκκιν, τὸ = θέση, τάξη; (<τουρκ. müşürlük;).
σαρκίζω = βαρυφορτώνω.
σερβέττα, ἡ = πετοέτα (<γαλλ. serviette).

ὁιάζομαι = βλέπω (<σκιάζομαι).
 σιγκλέτιπιν = θάρος, αγωνία, θιασύνη (<τουρκ. siklet).
 σιέρα, ή = γαϊδούρι χρώματος γκριζού.
 ὀϊῶιν, πὸ = ἐξαιρετικός, πρώτης τάξεως (<τουρκ. şiş).
 σοβαρής, ὁ = ξφωπος ἀστυνομικός (<τουρκ. sūrari).
 στελίφιν, πὸ = ξύλινο χέρι ἐργαλείου.
 ταθατζής, ὁ = ἐνάγων (<τουρκ. dâna-cı).
 τάρκα, ή = ἀσπίδα (<προβ. targa).
 τερατῶϊά, ή = χαρουπιά.
 τιαλίμιν, πὸ = ἄσκηση (<τουρκ. talim).
 ταβάς, ὁ = δίκη (<τουρκ. dâva).
 τζερεμές, ὁ = πρόστιμο (<τουρκ. cereme).
 ταλαβέρνιν, πὸ = πάρε-δῶσε (<τουρκ. dalavere).
 τακκούμιν, πὸ = φορεσιά, σὲτ (<τουρκ. takım).
 τρισατζία, ή = ζιζάνιο πολὺ ἐνοχλητικὸ πὺλ λαχανεύεται.
 τσουλλώνων = ὑψώνων τ' ἀφτιά μου (κυρίως γιὰ τὰ ζῶα).
 φεκκίριν, πὸ = στενοχώρια (<τουρκ. fikir).
 φέστα, ή = γιορτή, συμπόσιο (<προβ. festa).
 φούρκα, ή = μανία, ὀρμή, κρεμάλα (<ἰταλ. furia).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Εἰσαγωγή	3
A ¹ = 'Η δολοφονία τῶν δύο συνδικαλιστῶν (Α. Μαππούρας)	7
A ² = 'Ο φόνος τοῦ Σιάηλου στὴ Λεύκα (Ι. Μιχαήλ)	10
A ³ = 'Ο πνιγμὸς τοῦ Α. Ζορπίδη ('Αρ. Νικολάου)	13
B ¹ = 'Ο φόνος τοῦ Γ. Χατζηθωμᾶ (Β. Χαπέσιης)	14
B ² = 'Ο φόνος τοῦ Σιεφῆκ Μουλλαχασὰν (Λ. Καραφωδιᾶς)	18
B ³ = 'Ο φόνος τοῦ Ν. Κολότα (Α. Μαππούρας)	21
B ⁴ = 'Ο φόνος τοῦ Ν. Δημητρίου (Χ. Μ. "Αζινος)	24
B ⁵ = Τὸ τραγούδι τοῦ Τζυπρῆ (Χρ. Τζαπούρας;)	25
B ⁶ = 'Η συμπλοκή στὴ Δένεια (Χ. Μ. "Αζινος)	27
B ⁷ = 'Ο στραγγαλισμὸς τῆς Φανούλλας ('Αρ. Νικολάου)	30
Γ ¹ = 'Η ἀγάπη Σουραγιαῖς—Γιαννάκη (Α. Ζυμπρῆς)	31
Γ ² = 'Ο 'Αντωνῆς (ἀνώνυμο)	32
Γ ³ = 'Ο Χριστοφῆς τζι ή 'Εμινέ (ἀνώνυμο)	36
Γ ⁴ = Τὰ πάθη τοῦ Κ. 'Εξαδόκτου—Τουτοῦς Κουσεῖν (Μ. Πλαστήρας)	38
Δ ¹ = 'Ο θάνατος τοῦ Κεμάλ 'Ατατούρκ (Χ. Μ. "Αζινος)	40
Ε ¹ = 'Ο φόνος τοῦ ἱερέα Λουρουτζίνας (Χ. Μ. "Αζινος)	41
ΣΤ ¹⁻⁵ = Διάφορα τραγούδια Χρ. Παλαίσιη	43
* 'Η συμπλοκή Στρογγυλοῦ—Βατυλῆς	44
* 'Η δολοφονία τοῦ ἡγουμένου μονῆς Χρυσοστόμου	51
* 'Ο φόνος τοῦ Νικολῆ Φιλίππου	54
* 'Ο πενταπλοῦς φόνος τοῦ Μαζωτοῦ	57
* 'Η καταδίκη καὶ ἐκτέλεση τῶν φονέων τοῦ Μαζωτοῦ	60
Z ¹ = 'Η σύλληψη τοῦ Τζεμάλ Μίτα (Χ. Μ. "Αζινος)	61
H ¹ = Τουρκοκύπριοι καὶ 'Ελληνοκύπριοι ποιητάρηδες	62
Γλωσσάριο	65

ИЗДАНИЕ

‘Ο Δρ. Κωνσταντίνος Γιαγκουλλής, ποὺ τὰ τελευταῖα χρόνια συνέβαλε ἀποφασιστικὰ μὲ τὴ δουλειά του στὴν προβολὴ καὶ διάσωση τῆς λαϊκῆς ποιητικῆς δημιουργίας τοῦ τόπου μας, συνεχίζει νὰ ἐρευνᾷ μὲ ἰδιαίτερη ἀγάπη τὸ κῶρο τῆς λαϊκῆς ποιητικῆς παρῶσης ἀπὸ μὴ ἄλλη ἄποψη, τὴν ἱστορικὴ. Στὸν Α΄ τόμο τοῦ καινούριου του βιβλίου «Λαϊκὲς πηγὲς μελέτης τῆς κυπριακῆς ἱστορίας» παρουσιάζει μὴ σειρὰ ποιητάρικων τραγουδιῶν, στὰ ὁποῖα ὁ μελετητὴς μπορεῖ νὰ βρεῖ ἀξιόλογες πληροφορίες κυρίως γιὰ τὴν περίοδο τῆς ἀγγλοκρατίας στὴν Κύπρο.

Ἔφημ. «Δημοκρατία», 20.8.1979.

‘Ο γνωστός μελετητής της κυπριακής λαϊκής λογοτεχνίας Δρ. Κωνσταντίνος Γιαγκουλλής, ὁ ὁποῖος ὡς γνωστὸ ἐπιμελήθηκε τῆ «Βιβλιοθήκη Κοκκινόχωρι-τῶν Λαϊκῶν Ποιητῶν καὶ τῆ «Βιβλιοθήκη Κυπρίων Λαϊκῶν Ποιητῶν» κυκλοφόρησε ἕνα πολὺ ἀξιόλογο βιβλίο, ποῦ, παράλληλα ἀπὸ τῆ λογοτεχνικῇ τοῦ ἀξία ἔχει καὶ τεράστια ἱστορικὴ σημασία γιὰτὶ μέσα ἀπ’ αὐτὰ τὰ ποιήματα μπορεῖ κάλλιστα κανεὶς νὰ δεῖ διάφορες φάσεις τῆς ἱστορίας τοῦ τόπου μας. Εἶναι ἕνα ἔργο γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ γνωστός μελετητής εἶναι ἄξιος κάθε συγχαρητηρίων. Βέβαια δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά, γιὰτὶ ὁ Δρ. Γιαγκουλλής μᾶς ἔχει συνηθίσει σὲ ἀξιόλογες μελέτες, γύρω ἀπὸ τὴ λαϊκὴ λογοτεχνία.

Ἐφημ. «Ἐλεύθ. Κύπρος», 11.11.1979.

Δὲν διορίζουμε νὰ ποῦμε πῶς εἶναι
ἐξαιρετικά ἐπαινετὴ ἡ προσπάθεια ποὺ
ἀνάλαβε καὶ μὲ ζήλο συνεχίζει ὁ Δρ.
Γιαγκουλλῆς. "Εχομεν ὑπόψη μας τὶς
ἐκδόσεις του, ποὺ περιέχουν τὸ ἔργο
ποιητάρηδων τῆς Κύπρου... Ἡ ἐκδοτικὴ
προσπάθεια ποὺ ἔχει ἀναληφθεῖ μὲ τὴ
Βιβλιοθήκη Κυπρίων Λαϊκῶν Ποιητῶν
εἶναι, κατὰ τὴ γνώμη μας, ἕνα εἶδος
τράπεζας στὴν ὁποία διασώζεται καὶ φυ-
λάγεται τὸ θησαυροφυλάκιο τῆς λαϊκῆς
τέχνης.

Ἐφημ. «Φιλελεύθερος», 16.8.1979.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Κ. Γ. ΓΙΑΓΚΟΥΛΛΗ

1. Οί ποιητάρηδες τῆς Κύπρου. Προλεγόμενα — Βιο-βιβλιογραφία, Θεσσαλονίκη 1976, σσ. 449+1 λευκή.
2. Ἡ τεχνικὴ τοῦ ποιητάρικου δίστιχου καὶ ὁ ποιητάρης Σέργης Γ. Καρεκλάς, Λευκωσία 1978, σσ. 120.
3. Κ. Γ. Γιαγκουλλῆ, Ἀνθολογία Κυπριακῆς Λαϊκῆς Ποίησης, Λευκωσία 1980, σσ. 244.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΚΚΙΝΟΧΩΡΙΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

1. Δημήτρη Ττάκκα, Τὸ ξηφώτιν, Λευκωσία 1978, σσ. 68.
2. Π. Ν. Κακολῆ, Τὰ φύλλα τῆς καρδιάς μου, Λευκωσία 1978, σσ. 48.
3. Κ. Θ. Καρνέρα, Πὸν τὴν ἀρκὴν ὡς τὴν ὑστερκάν, Λευκωσία 1978, σσ. 116.
4. Κωστῆ Χατζηνικόλα, Τὸ τζεφαλόβρυσον, Λευκωσία 1978, σσ. 56.
5. Ἀντώνη Ν. Κατσαντώνη, Τ' ὀλόασπρον πεζούνιν, Λευκωσία 1978, σσ. 80.
6. Κ. Γ. Γιαγκουλλῆ — Γ. Ράφτη, Πρακτικὰ τῆς γιορτῆς τοῦ Κατακλυσμοῦ Ἀμμοχώστου (Πρωταράς, 1978), Λευκωσία 1978, σσ. 48.
7. Δημήτρη Ττάκκα, Στύλλωμαν τοῦ μεσομερκοῦ, Λευκωσία 1978, σσ. 108.
8. Χρίστου καὶ Κώστα Πριγκόπουλλου, Τὸ σουρούπκιασμαν, Λευκωσία 1979, σσ. 48.
9. Ἀναστάση Γιώρκαλλου, Οἱ λαλέδες, Λευκωσία 1979, σσ. 68.
10. Πιερχὴ Στ. Πιερέττη, Φῶς τοῦ νήλιου, Λευκωσία 1979, σσ. 60.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΥΠΡΙΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

1. Ν. Χ. Μαυρίδη, Τζυπριώτικα τραούδια, Λευκωσία 1978, σσ. 72.
2. Μάστρε Δημήτρη, Κακκαρίσματα, Λευκωσία 1979, σσ. 48.
3. Κ. Γ. Γιαγκουλλῆ, Λαϊκὲς πηγὲς μελέτης τῆς Κυπριακῆς Ἱστορίας, τόμ. Α', Λευκωσία 1979, σσ. 69+1 λευκή.
4. Παντελῆ Ν. Κακολῆ, Τὸ ἄλφα τῆς βῆτα, Λευκωσία 1979, σσ. 92.
5. Δημήτρη Μιχαήλ, Ρίμες μνήμης τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ΕΟΚΑ (1955—59), Λευκωσία 1979, σσ. 68.
6. Κ. Γ. Γιαγκουλλῆ, Κυπριακὴ λαϊκὴ ποίηση. Συναγωγὴ μελετῶν (1974—1980), Λευκωσία 1980, σσ. 108.
7. Ζ. Ρουσιαλῆ, Φικίρα πὸν τὸ τζήπιν μου, Λευκωσία 1980, σσ. 52.
8. Κ. Κατσαντώνη, Κοτῆνοϊτικα τραούδια, Λευκωσία 1980, σσ. 64.
9. Χ. Κολοκάση — Ν. Κούβαρου, Λιοπετρίτικα τραούδια, Λευκωσία 1980, σσ. 60.
10. Π. Κωστομάλλη, Τὰ ποιήματα ἑνὸς τυφλοῦ, Λευκωσία 1980, σσ. 64.